

PHRASES
ELEGANTIORES

Ex

Cæsaris Commentariis

Cicerone,

Aliisq;

In usum Scholæ WINTONIENSIS

Collectore HUGONE LLOYD

Pædagogico celeberrimo una
cum ejusdem Dictatis.

*Paucis Latina puritatis vim assequi
datum est. Scal. Exerc. xxxi.*

*Tu' Cirratorum centum Dictata fuisse
Pro nihilo pendas? Pers. Sat. i.*

OXONIÆ

Excudebat HEN: HALL, Academia Typogra-
phus, Impensis JOSEPH. GODWIN.

Ann. Dom. 1654.

R
d

ha
mi
ve
nti
nib
tut
fal
C
an
riè
rin
W
fer
qu

REVERENDO ADMO-
dum, & Insignioris Eruditionis Vi-

ro Domino JOANNI HARRIS

Sac. Theol. Doct. Collegii *Wiccha-*

mici Wintoniensis Custodi Prus

dentissimo, Vigilantif-

simoq; D.D.C.Q.

NO deerunt forte àn quibus Religioni
haut erit vitio mihi vortere, imò ar-
rogantia & temeritatis plus nimio re-
um peragere memet, cò quòd minutias
hasce & opusculum levidense Tanto ac Tali No-
mini Tantillus ego ausus sim obtrudere. Atqui
veniam mihi dabit, (ut est omnifariam Humanus)
uti confido, Custos Reverendus: praesertim quum
nihil indignum se judicet, quod ob studiosam juven-
tutem, & sub ferulis etiam militantem, mediocri
saltem cum utilitatis Insinnuatione excusum fuerit.
Cujusmodi designatio meum tum primum pervasit
animum cum Phrasium huncce, quem nunc dedicati-
vè Tibi sisto, Libellum Typis mandare coepe-
rim. Bono enim communi ut imprimis Scolæ
Wintoniensis à me heic velificatum pra me
fero. Prodiit quippe haut ita pridem eodem Titulo,
quo noster superbis, insignitus Liber, eatenus verò

obeliscis transfixus, insolidum immutatus, & Phra-
sium Poeticarum uti & Oratoriarum accessione plus
nimio oneratus, ut (quemadmodum ab acri iudicio
viris accepti.) Lloyd Phrases in Phrasibus Lloyd
quareres. Unde post accuratam & sedulam Doctis-
orum quorundam in optimo exemplari excutiendo
operam prestitam, hanc institui Editionem, ut
dicam, primigeniam; in qua nihil fere addi-
tum, nihil innovatum, adeo ut legitima &
gennina sui Parentis Proles haberi posse videatur.
Intra Vestros primitus parietes, intra vestra Po-
mæria nata est, ibidemq; insuper hætenus longu usu
educata. Quam sensit privatim, eandem in publi-
cum jam prodiens, & aurâ fruitura communi ob-
nixè ambit Tutelam. Tuo insignitus Nomine Li-
bellus acrius juvenum oculos feriet & Animos.
Patere igitur, quem publici juris jam facio, Tibi à
me inscribi nullius licet. Æstimis fere Homuncio-
ne. Ego, uti par est, multis jam Tibi nominibus ob-
strictus, ac voti nunc insuper damnatus, Deum opt.
max. felicia Tibi omnia ingerere ut velit & omni-
genis dotibus magis magisq; indies locupletare, ob-
secraturus sum, ac usq; usq; veneraturus

Reverentiæ vestræ humillimus & in
perpetuum deditus servus

J. G.

PHRASES ELEGANTI-
ORES LINGVÆ LATINÆ
E VARIIS AUTORIBUS

II, SQUE OPTIMIS, AC PO-

litissimis, Cicerone præsertim,
summâ cum diligentia ede-
cumata & selecta.

I To Abridge or Shorten a matter.

Aucis comprehendere.

Ad certa } capita } deducere
              } genera }
              }   } reducere.

Ratione & distributione sub uno aspectu ponere.

In parvum & an- } concludere.
gustum locum   } contrahere.

Minimè multis morari.

In paucis verbis } exponere.

Summatim

Breviter } perficere.

Verbis non multis uti.

Breviter & perdiligenter completi.

2 An Abzidgment or Bziese.

Epitome, compendium, synopsis, commentari-
olus.

Summa negotii.

Angusta rerum narratio.

Præcipua rerum capita.

Summa rerum facies.

Brevis indicatura.

3 To Absolve.

Sententiis	$\left\{ \begin{array}{l} \text{à culpâ expedire.} \\ \text{liberare judiciis.} \\ \text{absolvere.} \end{array} \right\}$ reum.
Suffragiis	
Innocentem	
	$\left\{ \begin{array}{l} \text{à vi eximere} \\ \text{pronunciare.} \\ \text{declarare.} \end{array} \right\}$

4 To Account; or Esteem well of.

Multum	$\left\{ \begin{array}{l} \text{tribuere} \\ \text{deferre} \end{array} \right\}$ alicui.
Eximium	
In summo honore	$\left\{ \begin{array}{l} \text{habere.} \end{array} \right\}$
In deliciis	
In magno pretio	

Magni } { facere.
 Plurimi } { æstimare.
 Honorificè sentire, & loqui de aliquo.

5 To be in great Account, or Estimation.

Inter primos } { referri.
 } { poni.
 In oculis ho- } { gloriâ }
 minum cum } { dignitate } { versari.
 Esse { in quem se tota convertit civitas, }
 { quem omnes intuentur.
 { cujus salutem omnes curant.
 { quem omnes colunt honore maximo.
 In omnium ore, & oculis esse.
 Tanquam lumen aliquod inter cives elucere.
 Apud omnes magnâ } { valere.
 gratiâ & authoritate } { pollere.
 Virtutis opinione præstare.
 Florere } { honoribus.
 } { gratiâ.
 Digito monstrari & dici Hic est.
 In sua civitate magnus, & clarus.

6 To be of no Account or place in a
 Commonwealth.

Magni Homo } { ignobilis.
 } { obscurus.

Nil { audere
      { posse.

Ad rempublicam non accedere.

Nullum magistratum gerere.

Ad nullum officium admitti.

Nullus { loco
      { ordine } esse.
      { numero }

Propter ignobilitatem latere.

A republicâ tractandâ arceri.

In tene- { latere.

bris { delitescere.

Civitatis locum { tenere.

Infimum { habere.

Nihil apud populum valere.

Ignoto { loco { natus.
          { } { ortus.
Humili { sanguine { progenitus.

A ceteris clarissimis viris secerni.

A principibus civitatis separari.

Ab { administratione { reipublicæ { arceri.
      { omni munere. } { amoveri.

A republicâ { tractandâ } { repelli.
                  { procurandâ }

Cum infimâ multitudine { conculcari.
                                  { consenescere.
                                  { obrui.

Pro nihilo haberi.

In plebe { numerari.
haberi.
recenseri.

Terræ filius.

---

7 To Accord or Agree together.

Inter se { convenire
consentire } amicissimè,
concordare }

Idem sentire.

Sensibus { congruere.
conjungi.

Pacem inter se colere.

Conjunctissimè inter se vivere.

Idem velle, & nolle.

Singulari concordia jungi.

---

8 To Accuse.

Postulare aliquem capitis.

Suffragiis judicum aliquem exponere.

Contra aliquem { ducere.
accusationem } parare.

Ad accusandum descendere.

Reum { citare.
peragere.

Ad causam dicendam vocare.

Alterum { in iudicium capitis arcescere.
 { in discrimen capitis adducere.
 { in medium rerum certamen vocare.

Trahere { aliquem in { jus.
 Vocare { { iudicium.
 Arcessere {

Crimen conflare in aliquem.

Actionem { intendere } contra quem.
 Crimen { contrahere }

Aliquem { agere.
 reum { facere.

Nomen alicujus deferre.

Sententiis iudicum nomen alterius objicere.

Diem alicui dicere.

Litem { intendere.
 alicui { inferre.

In se accusatoris partes suscipere.

Crimen { intentare.
 { objicere.

Aliquem { reponere } in reos.
 { referre }

Sistere tribunali.

Pro tribunali adducere.

Periculum ca- { creare.
 pitis alteri { denuntiare.

9 To Acquaint one, or give Notice of.

Admonere	}	quem de aliquâ re.
Certiozem facere		
Docere		
Commonefacere		
Facere ut intelligat, quis	}	sciat.
Non celare		
Narrare	}	Quid sit factum.
Nunciare		
Dicere		
Significare		
Declarare		Rem.
Indicare		
Ostendere		
Renunciare		
Patefacere		Aliquid.
Aperire.		
Exponere		
Demonstrare		
Perferre ad aliquem.		

10 To do noble Acts or Exploits.

Præclara facinora suscipere & perficere.
Rerum gestarum gloriâ florere.

Rebus bel- } antecellere.
 licis aliis } præstare.

Res { magnas
 laborum } plenar. } gerere.
 periculorum }
 præclaras }

In { egregiis } facinoribus elaborare.
 eximiis }

Cum { laude } omnium, egre- } gerere.
 admira- } gium aliquod } admini-
 tione } facinus } strare.

II To Advance & Preferre.

Evehere
 Provehere }
 Excitare } aliquem ad { dignitatem.
 Promovere } decus.
 Perducere } altiore locum.
 Attollere } honores.
 Sublevare }

Imperium
 Honores amplissimos } alicui { deferre.
 Magistratum } committere
 Ampliorem } alicui
 Illustriorem } facere.

Dignitatem

Dignitatem } alicujus } augere.
 Honorem } } amplificare.
 In lucem evocare.
 In } dignitate } locare.
 } amplissimo gradu } collocare.
 Ab obscuritate in claritatem vindicare.
 Gloriz } insignibus } honestare } aliquem.
 } } ornare. }
 Honoris } illust rare }

12 To be Advanced, or Preferred to Honour.

In amplissimum ordinem } ascribi.
 } admitti.
 } cooptari.
 } assumi.
 } eligi.
 Ad ho- } eligi.
 norem } designari.
 Honores } à populo sibi } datos } ha-
 Magistratus } } delatos } be-
 } mandatos } re.
 Amplissimis honoribus } augeri.
 } ornari.
 } cumulari.

Ad

Ad { magnam potentiam } { amplissimum } { honorum } { gradū } { pervenire. }
 { summum } { dignitatis } { aspirare. }
 { altiore locum } { evehi. }
 Omnium { vocibus } { honores } { adipisci. }
 { consensu } { amplissimi } { consequi. }
 { suffragiis } { mos }
 Honores gradatim obtinere.
 In { summo dignitatis gradu } { collocari. }
 { summa dignitate } { constitui. }
 Ad altissimum amplitu- { aspirare. }
 dinis fastigium { pervenire. }
 Ad summum imperium per omnes honoris gra-
 dus efferri.
 Ad { gl'oriam } { ascendere } { adolescere. }
 { decus } { surgere }
 { honores magnos } { crelescere }

13 To doe a thing Advisedly, or Considerately.

Deliberatione { animadversione } { in rē aliquā }
 Cogitatione { animi provisione } { incumbere. }
 { sinire. }
 De re aliquā { consilium } { capere. }
 { deliberare. }
 { diu multūq; } { consulare. }
 Excogitata

Excogitatâ ratione res suas componere.

Prudentissimè	} omnia	} animo	{	versare.
Accuratè				agitare.
Attentiùs				perpendere.
Diligenter				facere.
Sedulò				examinare.

Rem	{	excutere	{	secum reputare.
		mente revolvere		librare.
		magno consilio su-		mentis acie dis-
		scipere		picere.

Omnes actiones suas ad perfectam sapientiz normam dirigere.

Rem aliquam ponderibus animi perpendere.

Nihil	{	sine	{	deliberatione	{	tentare.
		inconsultò		suscepto consilio		attentare.
				raptim		moliri.
				festinanter		facere.
				titubanter		committere.
						designare.

Gravia negotia	{	rectè	{	administrare.
		sapienter		

Cautionem	{	in rebus omnibus adhibere.
Deliberationem		
Consultationem		

Omnem temeritatis	{	declinare.
suspicionem		effugere.

I 4 To suffer Adversities or Miseries.

Fortuna- } iacturam }
 rum } naufragium } facere.

Omnes tempestates miseriarum experiri.

Turbulentissimis } vexari.
 vitæ tempesta- } obrui.
 tibus } perturbari.

Infestâ }
 Infensâ } fortunâ uti.
 Inimicâ } Iliadas malorum pati.
 Infelici esse conditione.

In angustias for- } deturbari }
 tunæ magnas } adduci } conjici.
 } detrudi }
 } dejici }

Adversis casibus exercitari.

{ vim
 { impetum } experiri.
 Fortunæ conatus adversos } pati.
 { asperitatem } sentire.
 { tela omnia }

Omnes } adversæ } miseras } experiri.
 Assiduas } fortunæ } calamitates } subire.
 } } dimicationes } perferre.
 } } tempestates } sustinere.

Fortu- } ictibus }
 nx } procelis } percelli.
 } viribus } agitari.
 } telis } opprimi.

Multis

Multis incommodis & difficultatibus laborare.

In magnis angustiis versari.

In extremum discrimen deduci.

Felicitates habere adversas.

Extrema mala pati. Magnas calamitates haurire.

In tantas difficultates illabi, ut quò vertat se non habeat.

Omnibus calamitatum {exponi.
procellis {objici.

Calamitatibus	{	affligi	{	opprimi	{	conflari.
Diuturnis miseriis		impleri		urgeri		premi.
Gravissimis		careri		frangi		debilitari
Infinitis		vexari				

15 To move, or stir the Affections by speaking.

Igniculos in animo excitare.

Animos	{	incendere	{	accendere.
Animi motus		inflammare		permiscere.
Affectus		agitare		pertractare.

Penetrare in animos.

Dicendi faces admove.

Aculeos in animis audientium relinquere.

In quemcun-	{	nectere.
que velit affe-		trahere.
ctum		deducere:

Dicendo

Dicendo	{	lachrymas ex-	{	afficere	{	audito-	
		primere		permovere			res
		voluntates im-		perturbare			
		pellere		concitare			
	{	mentes alli-					
		cere					

16 All men Affirme it.

Omnes unum atq; idem sentiunt in hac re.

Omnium	{	sententiâ	{	constitutum	{	est.
		assensu		concessum		
		testimonio		comprobatum		

De hac re nulla est varietas.

Omnes	{	unâ mente ac voce	{	consentiunt.
		uno ore		

In summa hujus negotii omnes conspirant.

Inter omnes	{	patet.
		constat.

17 To be afraid or feare.

Horrere, perhorrescere, tremere, pertimescere.

Metuere, timere, reformidare.

Eximio pavore concuti.

Metu

Pert
Pert

Metu	terreri	percelli	affici	opprimi.
Timore	angi	sollicitari	frangi	torqueri.
Formi-	affligi	perterreri	discruciar	debilitari.
dine	cōfici	vexari	perturbari	exanimari.

De statu mentis } de jici.
 } detrudi.
 } deturbari.

Magno in metu esse.

Horrore perfundi.

Totis artubus contremiscere.

Terrore aliquo injecto } exalbescere.
 } expavescere.
 } exhorrescere.

18 To be Afraid of every thing, or fearful.

Omnes umbras horrere.

Quicquid increpat extimescere.

Vel umbram suam metuere.

Pertimescere } timere } Somnia.

Reformidare } metuere } foliorū percussione

Meticulosum

Demisso & ab- } esse.

jecto animo

Timidior Lepore. Prover.

19 To Affright or terrifie.

Perterrere, terrere, perterrere.

Perturbare, conturbare

Metue

Metu { afficere { exanimare? conster-
 { percellere { debilitare } nere.

Horrore { complere.
 { perstringere.

Formidine { opprimere.
 hominem { percutere.

In { tremorem } adducere.
 { metum } conjicere.

Terrorem { injicere.

Timorem { incutere.

Metum { inferre.

Terroribus vexare.

Periculi maximi metum asferre.

20 To Alter ones opinion , or change his
 minde:

In sententiâ suâ { labare.vacillare.
 { non } { persistere.
 { perseverare.
 { permanere.

Non stare suscepto consilio.

A sententia discedere.

A seipso dissentire.

Sententiam { convertere. } { corrigere.
 pristinam { mutare } { repudiare.

{ habere.

Diversam opinionem { capere.
 { suscipere.

Sensum

Sensum priorem deponere } Flexibilem volun-
Nulli opinioni se dare. } tatem habere.
Palinodiam canere.

21 To be Ambitious, or strive for honour.

De { honore { digladiare. De princi-
 De { imperio { decertare. patu labo-
 De { dignitate { contendere. rare.
 Magno impetu {
 Omni { conatu { ad { eximium { splendore { ferri.
 Omni { conten- { dignitatis { locū { rapi.
 Omni { tione { imperii celsitudinem { eniti.
 Honores { aucupari { venari.
 Honores { ambire { appetere.
 Honoris { assequendi causā { inire certamen.
 Honoris { obtinendi gratiā { suscipere.
 Honoris { dimicationes { sustinere.
 Honore {
 Dignitate { nihil { potius {
 Gloria { nihil { prius { habere.
 Gloria { nihil { antiquius {

22 To imitate his Ancestors.

Ingeneratos } mores à } seminis } diutissime
Suppeditatos } stirpe } generis } retinere.
C Majorum

Majorum *sinharescere.*

vestigis *insistere.*

Famam majorum suis rebus gestis æquare.

Mores

Vitam *majorum imitatione exprimere.*

Res gestas

Ad normam paternæ gloriæ se conformare.

Gloriæ *majorum*

Nomini *respondere.*

Generi *patrum*

Illustres domesticâ

fortitudine *majorum suorum mores*

Insignes bellicis vir- *repræsentare.*

tutibus

Exemplaria suæ vitæ patres sibi ante oculos pro-
ponere.

Dignam se majoribus suis præstare.

Paternæ *laudis*
gloriæ *æmulum esse.*
nobilitatis

Paternæ gloriæ *imprimere* *in memoria.*
vestigia *defigere*

In paternum studium incumbere diligenter.

Majorum vestigia non pressa leviter ad exigui
temporis momentum, sed fixa ad memoriam
omnium sempiternam prosequi.

Imitari *maiores*
Æmulari

Eniti esse majoribus simillimum.

Se ad majorum mores, & consuetudinem com-
ponere.

23 To degenerate from his Ancestors.

A gravitate, } { patrum } degenerare.
& virtute } { majorum }

Gloria majorum segetem extirpare.

Dedecorare } { maiores } { torpitudine sua.
                  } { patres } { domesticis sordibus.

Suis vitiis lumini paternae gloriae tenebras offundere.

Depravata voluntatis vitio, à parentum gloria

          } desciscere. Patrum }
          } deficere. Majorum } oblivisci.
          } defletere.

Hereditatem paternae gloriae } deferere.
  } amittere.

Dedecori esse majoribus suis.

Veteres majorum laudes obterere.

Majorum } familiam } se praeberet.
              } loco } indignum }
              } stirpe } inveniri.

Paternam } virtutem } non capere.
              } animum }

A via majorum defletere.

Perennem fontem } exsiccare.

paternae gloriae } exhaurire.

A parentum } recedere.

vestigis } resilire.

24 To Anger, displease, or provoke one.

Exacerbare. turbare. vexare. irritare. commovere.
 Offendere. lacerare. exulcerare. Exasperare dictis.
 Exagitare verbis. Commotum reddere. Incendere
 furoribus.

Ad furorem impellere. Asperiores facere.

Ad iram {accendere. Duriores & acerbiores
 {provocare. rem reddere.

Verbis inflammare. Iratiores facere.

Stomachum {movere

Bilem {alicui.

25 To Appease or pacify ones anger.

Furore {obsequio {lenire {consulescere.
 Impetu {obediendo {mitigare {comprimere.

Studium {allicere.

officio {invitare. Commotum lenire.

{sibi conciliare {delinire.

Iratum {placare {mollire.
 {pacare

Omnes inimicitias tollere. efficere.

Placatum {reddere.

In {pacem {restituere. {reducere.
 {gratiam {reddere.

Discor- } sedare.
dem } sopire.

Ab omni contentione revocare.

Animum offensum componere.

Ex inimicitis in gratiam vocare.

26 To be Angry, or scribe for every trifle.

Nullâ }
Levissimâ } causâ irasci.

Minimâ offensionis causâ } oblatâ } evardescere.
inter- } efferri.
positâ } incendi.

Acritèr } de quavis } dimicare } depug-
Acerrimè } offensiunculâ } digladiari } nare.

De lana (quod aiunt) caprina } contendere.
disceptare.
decertare.

De Asini umbrâ pugnare.

Impotenti }
Ardenti } animo } invehì }
inferri } in aliquem
Effrenato } invadere }

Aliquem invadere } assumptâ.

occasione aliquâ } arreptâ.

admodum levi } acceptâ.

Litem contestatam habere cum aliquo, nullâ

offensione } laceratus.

inuriâ } provocatus.

27 To be Apparell'd gorgeously.

Nimio vestitui indulgere.

Vestēs induere nitidissimas.

Purpurā } fulgere. Nullius ornamenti expers.
Vestibus } nitere.Vestibus } ornari } sumptuosius } inauratis.
Tunicis } amictiri } pretiosis }

28 To Appear openly, or come abroad.

I. } publicum } aspectum } prodire.
      }   } conspectum }
      } publicam frequentiam } se conferre.

In medium prodire. In medio esse.

In oculis hominum versari.

Lucem }
Celebritatem } hominum usurpare.

29 To gather an Army, or muster an host.

Cogere copias. Conscribere milites. (tum

Conficere } conflare } } facere } } exerci-
Colligere } comparare } } cōducere } } manū.

Delectum habere. In militiam describere.

Vim militis comparare.

Acie[m]

Acie[m] struere }
 Milites decuriare } To muster.

30 To put on Armour.

Sumere sagum.

In armis }
 Paludatum } esse.

Togam deponere & armaturam induere.

Induere se armis

Scutatum incedere.

Armorum praesidiis corpus suum tegere.

In {profectionem }
 {expeditionem } ad bellum se armare.

Vulcaniis armis tegi.

Accingi

Instrui }
 Armari } ex omni parte } ad rem militarem.

Expeditum {
 {ad bellum sustinendum }
 {ad incursiones hostium } esse,
 Paratum {
 {propulsandas. }

In promptu habere omnia ad pugnam necessaria.

Omnia {bello } {apta } {comp rare. }
 {militia } {convenientia } {conquirere. }

Ad hostium {vim } {repellendam } {parare. }
 {injuriā } {sustinendos } {præpa- }
 {impetus } {propulsandos } {rare. }

31 To put off Armour or be unarmed.

Sagum { deponere.
abjicere.Nudum } esse armis.
Spoliatum }Nullo { gladio } succingi.
telo }Nullis præfidiis sui defendendi causâ } indui.
stipari.Sine armis }
Inermem } esse.
Togatum }

32 To do a thing Artificially, or cunningly.

Peritiam } in agendo adhibere.
Solertiam }Aptè } artificiosè }
Scienter } ingeniosè }
Solenter } politicè } facere rem aliquam.
Promptâ manu }
Solerti arte }Ingenit acumen } ostendere.
Artificium singulare } patefacere.Summo cum artificio }
Peritiâ admirabili } aliquid } aggredi.
Cognitione propè divinâ } ad exitum
perducere.

Res omnes } { arte quādam componere.
 Omnia negotia } { facilitate mirā tractare.
 Honorē de omnibus ob singulārē artem mereri.

33 To be Ashamed or to blush.

Verecundari } { vehementer } modeste.
 Erubescere } { ingenuē }
 Ingenuitatis } { speciem } præ se ferre.
 } { vultum }
 Pudore } rei alicujus commoveri ad vere-
 Conscientiā } cundiam.
 Rubore suffundi.
 Modestiā circumfundi.
 Ingenuā modestiā affici.
 Ruborē } in } { ora } immittere } diffundere.
 Sanguinē } { vultū } propellere } detrudere.
 } { faciē }
 Facinoris pudore } commoveri.
 } circumfundi.

34 To Assist, Aid, or help.

Adjuvare. auxiliari. opitulari.
 Propugnare. subvenire. succurrere.
 Ope sublevare Suppetias ferre.
 Stare à partibus alicujus.
 Alicujus partes tueri.

Acerrimè

Acerrimè aliquem totari.

Se adiutorem { profiteri.
                          } ostendere.

Subsidio venire.

Magno esse { adjumento.
                          } subsidio.

Adjumentum } sferre.

Auxilium } suppeditare.

35 To Attend, serve, or wait upon.

Nutum alicujus { expectare.
                          } observare.
                          } intueri.

Affectari quem.

Se ad alicujus arbitrium { componere.
                                  } fingere.
                                  } totum accommodare.

Diligenter colere, & observare aliquem.

Ad alicujus voluntatem suam addicere.

Operam navare { operam dare {
Famulari } addicere se } alicui.
Ministrare } inservire }

Deducere, & reducere domum.

Quid sibi mandetur sollicitè expectare.

36 To require ones Aide, or help.

In aliquem solum intueri.

Omne[m]

Omnes } dignitatis } spem in alterius ope col-
 salutis }
 vite } locare.

Ad alterius opem confugere.

Spem } alicuius } rogare } in } lapsis.
 Fidem } } implorare } rebus } perditis.
 Auxilium } } petere } } afflictis.
 Opem } } } } asperis.
 Praefidiū } } } } adversis.
 } } } } duris.

37 To Backbite or slander one.

Nefaria quædam de aliquo dissipare.

Clàm vituperare.

Clanculùm mordere.

Maledicè alicui obrectare.

Qui clàm lædit famam alienam. *A backbiter.*

Clandestinus alienæ existimationis expugnator.

Dente Theonino circumrodere.

38 To Banish one.

Aliquem } exilio } mulctare.
 } afficere.
 patriâ privare.

In exilium } ejicere.
 } pellere.
 } agere.

Funditus

Funditus è republicâ tollere.

A } diis penatibûsque
 } conspectu { patriâ } abstrahere.
 } { communi }

Pellere } exterminare } civitate.

Expellere } } è

Relegare } exigere } patriâ.

A } reip: focis } extirpare
 } patriâ aris }

Aquâ & igni interdicere.

E patriâ finibus } exturbare.
 } ejicere.

Ablegare in exteras terras.

In longinquas tetras deportare.

In remotissimas gentes amandare.

39 To Bannish himselfe willingly.

In exilium voluntarium proficisci.

Æquissimo animo discedere à patria.

Natale solum libenter relinquere.

Patriâ } nullo studio teneri.
 } nullo desiderio affici.

40 To recall from Bannishment.

Restituere } exules.
 Reducere }

Diis penatibus reddere.

In patriam revocare aliquem.

Dare civitatem exulanti.

Ejecto reditum in patriam { patefacere.
referare.

Facere ut quis { redeat in suos Lares familiares.
familiares revifat.
pristinam libertatem recuperet.

---

41 To speake Barbarously, or rudely.

Imperitè
Barbarè
Inconditè
Inelegantè } loqui.

Incongruè
Ineptè } animi sententiam explicare.

Indiscretè
Odiosè } garrere nescio quid.

Veram
Germanam } latinitatis suavitatem repudiare.

Obsoletum
Priscum
Peregrinum
Inauditum
Durum
Sordidum
Antiquatum } aliquid { fundere.
loqui.

42 To be of a Base mind.

Animo { dejecto
demisso } esse
          { abjecto
          humili }

Natus ad servitutem.

Servili esse conditione.

Nihil { magnificum } sapere.
          { generosum }

Omnes suas cogitationes in res humiles & abje-
ctas conjicere.

Humiliter { sentire.
Demisse }

Non { superiora capeſſere } honorem ambire.
      { altius evolare } gloriam deſiderare.

43 To be Beaten with roddes, or whipt.

Loris } lacerari.

Plagis } cruentari.

Virgis } vapulare.

Virgis } { frangi } { coerceri.

Verberibus } { cadi } { ad necem accipi.

Plagis onerari. Verberari.

44 To Beginne a worke.

Inchoare } Incipere.
Opus instituere } tentare. moliri.
                  } aggredi } suscipere.
Suscipere } opus aliquod ad faciendum.
Proponere }
Rem institutam habere.
Initium facere rei alicujus.
Operis fundamenta } ponere.
                              } jacere.
Ordiri. auspicari. exordiri.

---

45 To Beleive or credit.

Credere. assentire.
Fidem } dare } adhibere.
          } habere }
          } adjungere } tribuere.
Verissimum judicare.
Authoritatem tribuere.
Certâ fide amplecti.

---

46 To Benefit one or doe one a good turne.

To Alicui } benè }
              } benigne } facere.

Aliquem

Aliquem beneficiis { juvare.
ornare.

Plurimum { benignitatis } impertire.
humanitatis }

Devincire { alterum } beneficiâ.
Obligare { beneficio.
Demereri }

Beneficium { apud alterum } collocare.
ponere.
alteri { conferre.
tribuere.

Optimè }
Benè } de aliquo { mereri.
Præclare } commereri.

Pluribus muneribus aliquem { cumulare.
ornare.

Alicujus { dignitatem } procurare.
incolumitatem }

Pergratum { alicui facere.
Gratissimum }

Muneribus { magnitudine immensis } aliquem
numero infinitis { afficere.
dignitate excellentibus }

Arctissimo meritorum vinculo sibi aliquem
astringere.

47 To beseech or intreat one earnestly.

Aliquem rogare { studiosè } pluribus verbis.
obnixè { suppliciter.
studiosissimè } demissè.

Orare

Orare } aliquem iterum
 Obsecrare } atque iterum.
 Alicui supplicare.
 Precibus cum aliquo agere.
 Precibus contendere apud aliquem.
 Intentè supplicando aures alicujus obtundere.
 Assiduè obsecrando ad sententiam suam perdu-
 cere.
 Ardentè efflagitando alicui obstrepere.
 Acriter } petere aliquid
 Vehementer } ab aliquo.
 Incredibili contentione exposcere.
 Summo opere } interpellare aliquem.
 Magnâ obsecratione }
 Assiduis precibus } apud aliquem instare.
 } aliquem urgere,
 } efflagitare.
 Omnibus precibus orare & obtestari.
 Finem rogandi non facere.
 Humillimas preces fundere.

---

48 To Besiege or lay siege to a towne.

Obsidione }
 Oppugnatione } tenere } urbem.
 Vallo } cingere }
 Hostes } includere } ab egressu prohibere.
 } continere }

Maximâ militum copiâ } oppidum,
circumsidere } urbem.

Circumsepire } hostes } vallo.
Circumcludere } aggere.

Ad muros castra promoveri.

Ad oppidum vineas agere.

Armatis copiis hostes sepire.

Urbem } circumvallare } coronâ cingere.
} obsidere } bellicis machinis at-
} circumcingere } tentare.

49 To Betwails, pittty, or bemoane.

Eventum alicujus, fortunâque misereri,

Illachrymare } casibus alicujus.
Ingemiscere }

Miseratione } prosequi.
} permoveri.

Alicujus } incommodis } dolere.
} rebus adversis }
} vices }

Alicujus misericordiâ } commoveri.
} capi.
} concitari.

Humanitate & misericordiâ moveri.

Per miseras alicujus ad luctus commoveri.

Mœore & lachrymis } prosequi.
} excipere.

Conditionem

Conditionem alicujus {deserere.
deplorare.

Miserias alicujus acerbissimo animi dolore prosequi.

50 A Blinde man.

Lumine {captus.
cassus.

Luminis {sensu privatus.
expers.

Orbatus } lumine. Lippus oculis. (*Parblind.*)

Destitutus }
Oculorum usu privatus.

Talpâ cæcior.

In tenebris natus & altus.

51 To be in Bondage or slavery.

Servitutis jugum sustinere.

Subjici alterius {tyrannidi.
potestati.

Mancipari alteri.

Libertatem amittere.

Conditione servili vivere.

Mancipii } loco esse apud aliquem.

Servitii }

Potentiam } alterius ferre.
 Dominatum }

Potenti } domino servire.
 Imperioso }

Ad alterius { nutum } omnia facere.
 { mandatum }

In servitatem { venire.
 { adduci.
 { redigi.

Mancipium { servus vilissimus } esse.
 Verna { alieni arbitrii }
 Captivus }

51 To bring into Bondage or enthral.

Aliquem jugo opprimere.

Jugum servitatis } imponere } alicui.
 Servitatem }
 Libertatem scribere }

Aliquem { in servitatem } dare. mancipare.
 { servitute subigere. } redigere.
 { libertate privare.
 { servituti addicere.

53 To Bragge or Boast of his otone do-
 ings.

Ostentat

Ostentatione nimia rerum gestarum { uti.
duci.

Nunquam non laudare se.

In cœlum res suas gestas efferre.

Magnificè } de suis prædicare.

Magnoperè

Impudenter } gloriari apud omnes de suis præ-
Intoleranter } claris facinoribus.

Impudenti } ore { non sine audientium fa-
sermone } stidio facta sua jactare.
Frequenti } concione }

Crebram recordationem suarum rerum gestarum
usurpare.

Assumere }
Tribuere { insolenter } sibi.
Vindicare { superbè }

Arrogare

Majora narrare quàm in ipso sunt.

Magnificè }
Nimiùm { efferre } se.
Arrogantissimè { prædicare } suas laudes.

Suas vires ostendere. Esse tanque Pyrgopo-

Thrafo gloriosus. linices aliquis in Sce-

Se venditare. nam prodiens, aut ja-

Sui insolens prædicator. ctator, imò plusquam

Narrare sua facinora. Thrafonicus.

54 To Burne or set on fire.

Inflammaré. incendere. exurere comburere con-
cremare.

D 3

Incendiis

Incendiis vastare.

Incendio }
Ignibus } committere.

Flammâ } delere & consumere.
Ignibus }

Flammâ loca absorbere.

In cineres redigere.

Flammâ populari.

Ignibus absumere.

55 To Busy himselfe with many things.

Multis animum negotiis detinere.

Negotiis immiscere animum.

Ardelionem esse.

In omnibus negotiis curiosum esse.

Se temerè ingerere in plurimas simul res.

56 To be disquieted with Cares & troubles.

Nullam diurnæ vel nocturnæ quietis partem sibi
impertire.

Implicare } se rerum adver- } flexionibus.
Involvere } sarum } anfractibus.

Nullâ vel exiguâ {tranquillitate
animi remissione} frui.

Molestiis

Molestiis { infinitis } detineri.
 { multis } impediri.
 implicari.

Continuâ { rerum vicissitudine } excipi.
 Perpetuâ { } exagitari.

In { mari } malorum versari.
 { orbe }

Sine curâ ne punctum temporis respirare.

Molestiarum magnitudine { frangi.

Cura rum acerbitate { confici.

57 To Commit a thing to anothers
 Charge.

Uti vicariâ fide alicujus.

Committere { fidei
 Concredere }

Permittere { potestati
 Delegare }

Commendare { conscientia
 Mandare { charitati }

Demandare { provinciam alicui.
 Tradere }

Causam { tuendam } alteri { committere.
 aliquam { defendendam } { credere.

Rei gerendæ { potestatem } alteri facere.
 Muneris obeundi { facultatem }

Designare { alicui negotii confici.
 Deferre { endi curam.

Omnia { negotia } in al- { bonitate } collocare.
 sua { comoda } terius { sapientiâ } constitu-
 { voluntate. } ere.
 { } ponere.

Praeficere aliquem rebus.

Aliquem rei arbitrum & curatorem constituere.

In fide alicujus deponere.

58 To beget Children.

Liberis procreandis dare operam.

Liberos { gignere.
 { suscipere.
 { procreare.

59 To bring up Children godly.

Rectè { filios } educare.
 Honestè { liberos }
 Liberaliter { }

Pueros { instituere } bonis artibus.
 { erudire } honestis disciplinis.
 { informare }

Puerilem ætatem rectis documentis imbuere.

Teneros puerorum animos doctrinâ ab incunabulis excolere.

Pueros in viâ virtutis manuducere.

Sanctè { ad { humanitatem } liberos cohortari.
 Piè { ad { pietatem }
 Ad { æquabilem } vivendi ratio { instruere.
 { temperatam } nem natos { instituere.
 Puerorum { ad omnes } artes { stimulare.
 ingenia { virtutes } allicere.
 Liberos { veram Dei veneratio-
 Puerilibus ingeniis } nem instillare.
 Ingenuæ indoli filiorum }

60 An excellent Citizen both in
peace and warre.

Tam domesticâ fortitudine quàm militari civis
præstans.

Tam in togâ quàm { illustris } civis.
in armis { insignis }

Et paludatus & toga- { defensor.
tus patriæ suæ } propugnator.

Consiliis & armis rep: { communire.
} adjuvare.

Et foris & { præsidia stabilitatis } patriæ pro-
domi { ornamenta dignitatis } curare.

Et foris { fortitudinem in actionibus præ se
& domi } virtutem } ferre.

Vir tam domi consilio clarus quàm foris fortitu-
dine admirandus

Tam in pace quàm in bello benè de rep: mereri.

In

In republicâ constituendâ admirabilis } omni-
 In bello administrando prædicandus } bus.
 Belli victoriam ex acie deportare.

Pacis stabilitatem in republicâ retinere.

In bello conficiendo } in re civili obeundâ
 In tranquillitate pro } longè cæteris antecellere.
 cutandâ

Tum in bellicâ re egregius, tum in civili peritiâ
 magnificus.

In { togâ } patriæ utilis esse.
 { armis }

61 To Cleare, or purge.

Crimina objecta diluere.

Innocentiam ad salutem vocare.

Reum { à crimine } expedire.
 { culpâ } liberare.

Noxâ } eximere. Innocentem probare.
 Culpâ }

Culpam dimovere

Criminis suspicionem amoliri } ab aliquo.

A criminis accusatione liberare.

62 To Comfort one in sorrow.

Aliquem con- } lenire.
 solatione } permulcere.
 { sustentare.

Alicujus

Alicujus	dolorem	maerorem	desiderium le-
	levare	minuere.	nire.
	maestitiæ	loquū	lachry-
	resistere		
	squalorem		
	elucere	calamitates	tristiti-
	acerbitates	detrahere.	
	mitigare	dolores	
		mollire.	agritudini
			medicinam
			ferre.

In summam miseriam redactos consolari.

Medicinam afferre

Curationem adhibere } dolori alicujus.

Remedium facere

Calamitate oppressos

Dolore

Molestiis

confectos

agritudine } in aeli-
exhaustos } ore spẽ
maestitiã } inducere.
coa abescẽ } reficere.
tes } gaudio
explere.

Logubres lamentationes

Quotidianas querimonias

Assiduos fletus abstergere.

Animum

desperatã salute

obductam dolore

} extenuare.

} reficere.

Ex aliquã parte

molestiam

maestitiã

maerorem

alicujus

allevare.

levare.

Consenscentem luctibus recreare.

Pristinam

Pristinam animi æquitatem restituere.
Expectatione bonarum rerum erigere.

Consolationem { adhibere.
præbere.
afferre.

Laboranti {
Ægrotanti { animo { mederi.
Pessimè affecto { medicari.
medicinam afferre.
remedium invenire.

Aliquem { liberare {
abducere { à dolore.
abstrahere { curâ.
avellere { molestiâ.
vindicare { è mœrore.
eximere { mœstitiâ.
tristitiâ.

Animum languentem { excitare.
confirmare.

Alicujus mœrorem { fugare.
profligare.

Animum mœstum à { jucunditatem { reducere.
tristitiâ ad { hilaritatem { deducere.
{ lætitiâ { revocare.
{ gaudium {

Dolorem { inhærentem { evellere {
institum { abducere { extirpare.
infixum { extrahere {

63 To Commend one by letters.

Causam commendare gravissimè }
 Rem omnem tradere diligentissimè } literis.

Petere per } officii } tueatur }
 literas ut } liberalitate } protegat } aliquē.
 } humanitate }
 } in } gratiam } recipiat } aliquem.
 } fidem }

Mirifico genere com- } ornare } aliquem.
 mendationis } juvare }

Omni animi } contentione } orare ut aliquem
 } studio } amore comple-
 } solitudine } ctatur.

Non vulgari uti commendatione pro aliquo.

64 To Commit a thing to one unfit thereto.

Furenti gladium committere.

Tyranno exercitum credere.

Impio }
 Imperito } clavum imperii tradere.

Lupo (quod aiunt) ovem committere.

Ignavo reipublicæ admini } facere.

strandæ potestatem } tradere.

Rempubică opem { suffulcire } defendere.
implorantem { adjuvare } amplecti.

Rempub-
licam. } labefactatam restituere.
          } perditam recreare.
          } circumventam ab exitio vindicare.
          } in angustias adductam liberare.

Reipublicæ ^{pacem} ^{salutem} ^{felicitem} ^{sustinere.} ^{procurare.} ^{perficere.}

Patriam ab interitu liberare.

Omnes rei- { ægras } partes { sanare.
publicæ { labentes } { confirmare.

A { reipublicâ }
 { civium cer- } perniciem { propulsare.
 { vicibus } { avertere.
 { } { propellere.
 Reipublicæ decus & dignitatem sustinere.
 Omnia ad civium utilitatem referre.

Pro re- { se periculis omnibus } offerre.
 publicâ { se in discrimen capitis adducere.
 { cum } dimicare { pugnas capeßere.
 { hoste } cõfigere { armis decertare.
 { incolumitate } pericula subire.
 Pro civitatis { statu
 { salute } tempestates adire.

Natalis soli commodis egregiè consulere.

Benè de universis promereri.

Beneficus & salutaris patriæ.

In omni voluntate, quid reipublicæ rationes fe-
rant, expectare.

Egregiam operam reipublicæ navare.

Communi utilitati inservire.

Patriam innumeris { obstringere.
 beneficiis { obligare.

Homo { singularibus } meritis in rempub-
 { excellentissimis } licam.

Salutem & libertatem reipublicæ vindicare.

66 To love his Countrey, or the
Common-Wealth.

Fidem, & animum singularem habere in rem-
publicam.

Insigni in patriam benevolentia vir.

Omni $\left. \begin{array}{l} \text{amore} \\ \text{benevolentia} \\ \text{charitate} \end{array} \right\} \text{patriam complecti.}$

Patriam charissimam habere.

Patria nihil $\left. \begin{array}{l} \text{gratius} \\ \text{jucundius} \\ \text{acceptius} \end{array} \right\} \text{habere.}$

Salutem publicam rebus omnibus anteponere.

Communis salutis studiosissimus.

Nil nisi reipublicæ bonum, & utilitatem sibi
proponere.

67 To oppress, or hurt the Common-
wealth.

Reipublicæ $\left\{ \begin{array}{l} \text{mortiferam plagam infligere,} \\ \text{vulnus insanabile meditari.} \\ \text{pestem machinari.} \\ \text{perniciem moliri.} \end{array} \right.$

$\left\{ \begin{array}{l} \text{interitum} \\ \text{casum} \end{array} \right\} \text{cogitare.}$

Reipublicæ $\left\{ \begin{array}{l} \text{exitio esse.} \\ \text{faces injicere.} \end{array} \right.$

Reipublicæ

Rei- pub- licæ	vastitatem incendium eodem	flammas pestem ferum	minitari inferre denunciare	im- mit- tere.
Rempubli- cam	vulnerare. prostrernere. labefactare. dilacerare. cruentare. evertere. cōtrucidare.	cōvellere. vastare. spoliare. affligere. excidere. perturbare. inflāmare.	prodere. opugnare delere. extinguere cōquassare infirmare.	opprimere incendere. compilare. defatigare perdere.

68 It is profitable for the Common-wealth

Reipubli- cæ	conducit. salutare est. utile est. refert.	cōmodum est prodest expedit interest	est auxilio adjumēto præsidio ornamēto	inamēto.
-----------------	--	--	--	----------

Pertinet { ad reipub- } emolumentum.
Spectat { lica } commodum.
Facit { } utilitatem.

In hoc reipub- } consistit.
licæ felicitas } continetur.

Multum adjumenti } rebus com- } importat.

Multas utilitates } munibus } affert.

Uberem messem demeter

Magnum frumentum percipiet } ex hoc res-

Commoditatem feret } publica.

Compendium parabit

69 To abhorre ones Company.

In alicujus familiaritate non acquiescere.

Consuetudi- } alicu- } asper- } tanquam malum
nem } jus } nari } aliquod auspi-
Societatem } } dete- } cium.
                  } } st:ri }

Aliquem } fugere } tan- } pestem perniciosam.
              } vitare } quā } vipereum sanguinem,
                  } belluam immanem.

Aliquem odisse, cane pejus & angue.

Abalienare } se ab aliquo.
Segregare }

Animo }
Studio } abhorrere ab aliquo.
Volun:ate }

Alicujus } nomen auribus fastidire.
              } aspectum fugere oculis.
                  } memoriam animo execrari.

Ab alicujus familiaritate se } sejungere.
  } segregare.
  } semovere.

Alicujus } societatem }
              } familiaritatem } vitare.

70 To delight in Company.

Societatem } tueri.
                   } appetere.
                   } celebrare.
 Familiaritate } statari.
 Congressu } gaudere.
 Collocutione } delectari.
 familiari } capi.
 Ad vitæ consuetudinem accommodatissimus.

71 To Compell, enforce, or Constraine.

Necessitatem imponere alicui.
 Omnem recusandi libertatem eripere.
 Invi- } adducere } protrudere. } vi.
 tum } torquere. } protrahere. }
       } trahere. } producere. } necessitate.
 Reni- } cōpellere. } cōstringere. }
 tentē } adigere. } cogere. }
       } impellere. } urgere. } armis.
 Vim asferre alicui.

72 To Condemne.

Sententiis } opprimere
                   } damnare } aliquem.
 Judiciis } cōvincere } criminis }

Morti { addicere } aliquem.
           { adjudicare }
 Mortem { nocenti } alicui pronunciare;
           { fonti }
           { reo }
 Exilio dignum { }
 Indignum luce { } judicare.   Capitis damnare.

73 To Confute, or refell.

Aliquid falsitatis convincere.
 Alicujus objectas { diluere } redarguere.
                           { cōvincere }
 Argumenta { refellere } infirmare.
 alicujus { rejicere } refutare.
                           { adversari.
 Alicujus opinioni { repugnare.
                           { contradicere.
 Verborum gravitate refutare.
                           { explodere } exhibilare.
 Alicujus sententiam { rejicere }
                           { reprobare } minuere.
 Oratione gravitatis plenā { coarguere } aliquem.
 Disputatione { refellere.
 Subtilitate dicendi { irretire.
 Disputationis laqueis { irretitum tenere.
 Argumentis { evertere } { pervellere }
                   { labefactare } { cogere } { adversa-
                   { verberare } { figere } { rium.
   Argument-

Argumentorum copiâ obruere.

Refellere } adversarii firmamenta.

Enervare }
Contraria loca dissolvere.

74 To Congratulate one.

Gratulari alicui. Favere dignitati alicujus.

Quàm sibi grata sit amici fama } testari.
Quàm sibi gratum sit amici nomen }

75 To be wounded in Conscience.

Acerbissimis } dolorum }
                  } conscientiæ } stimulis agitari.
                  } desperati animi }

Furiarum tedis ardentibus pungi.

Animi statum } perturbationibus agitatum.
                  } sollicitudine confectum.
habere, } assiduâ jactatione convulsam.
                  } flagitiis deformatum.

In magnâ perturbatione esse.

Sensu peccatorum } exhorrescere.
                          } obrui.

Peccatorum } conscientiâ
Maleficiorum } vexari.

76 To Conspire against one.

Conspirare } in alicujus } exitum.
Conjurare } necem.
Laqueos } alicui } intendere.
Insidias } ponere.
Incumbere in alicujus perniciem.
Insidiari alicujus sanguini.
Scelus } comminisci / parturire }
          } concipere } machinari } in aliquem.
Malum } contexere } meditari }
De pernicie & interitu alicujus cogitare.

77 To Contemne, or despise.

Aspernari. contemnere. despicere. abjicere. sper-
nere negligere. despiciari.
Nullo loco numerare.
Nullam rationem alicujus habere.
Pro nihilo, vel nihili reputare.
In postremis habere.
In nullo numero habere.
Flocci } pendere.
Pili }
Nihili } aestimare.

78 To Corrupt, or entice to wickedness.

Aliquem	{	allicere	{	provo-	{	illecebris	{	ad	{	nequitia.
		irritare		care		blanditiis				flagitium.
		invita-		addu-		lenociniis				scelus.
		tare		cere						

Ad {audaciam} facem alicui
 {libidinem} praferre.

Aliquem ad perniciem trahere.

Stimulis quibusdam ad malefaci- {inflammare}
 endum {incitare} aliquem.
 {commovere}

Hortari aliquem {libidinem,
 quem ad} intemperantiam.

Extimulare aliquem {aggrediendum;
 ad facinus} suscipiendum.

Corruptelæ {laqueis} implicare.
 {illecebris} irretire.

Promissis inducere {trahere}
 Allectare {rapere} ad nequitiam.
 Pellicere {illecebris}
 Sollicitare {accendere}

79 To aske Counsell or advice.

Consilium in rebus	{	obscuris	{	postulare	{	exquire- re.
		ambiguis		petere		
		dubiis		expetere		
Consilium adhibere	{	incertis	{	quærrere	{	
		in contro-		capere		
		versâ positis				

Amicos consulere,

Ad amicos { consulendi causâ } rem deferre.
 { consilii capiendi } confugere.
 gratiâ } adire.

Advocare } suos in con-

Admittere } filium.

Velle cognoscere quid { sapientissimis videatur,
 { experientissimi statuunt,
 { prudentissimi censeant,

Consilium { sinire } cum aliis,
 { capere }
 { communicare }

Qui sensus } aliorum sit

Quæ sententia } exquirere.

Opinionem { tentare.

{ alterius } rogare.
 Sententiam { explorare.

80 To give Counsell, or advice.

Consilium dare. Prudenter consulere alicui.

Author esse consilii amico.

Ex incerto certum amicum reddere quid sit agendum.

Consilio juvare.

Consilii copiam facere.

Oraculum

Senatusconsultum } esse amicis.

81 To reject good Counsell, or advise.

Admonitiones {negligere.

salutares {contemnere.

Rectum {utile }recusare }consilium.

Honestum {bonum }repudiare }

A rectis monitis animum avertere.

82 To dye for his Country.

Mortem pro patriâ appetere.

Vitam pro patriâ {profundere }amittere.

{deponere }

{contemnere }

Offerre }caput pro {salute }patriâ.

{objicere }

{liberrate }

Nullos impetus, & nullum vitæ discrimen pro patriâ vitare.

Se in medios hostes pro salute patriæ injicere.

In flammâ irruere }pro patriæ de-

Se in hostilem impetum objicere }fensione.

83 To be Covetous, or a miser.

Nullum pecuniæ cupiditati terminum præfinire.

Magno studio ad rem augendam incumbere.

Divitias {savarè }concupiscere.

{cupidè }appetere.

Pecuniis

Pecuniis {inhicare.
 {incumbere,
 Sui nimium tenax.

In opibus {congerendis } versari.
 {augendis } occupari.

Virtutem præmio metiri.

Inexplebili {divitiarum desiderio } flagrare.
 Inexhausto { } ardere.
 Infatiabili { }

Pecuniæ nimis avidus.

Pecuniæ insatiabiliter tenax.

Sibi tantum {nasci.
 {vivere.

Nil præter divitias spectare.

Nimis ad rem attentus.

Omnia ad suam utilitatem referre.

Lucro {se totum dare.

Commodis vitæ {inservire.

Omnia ad se {rapere.
 {convertere.
 {transferre.

Avaritiam religioni antepondere.

{nihil satis putat
 Qui aliquid sibi deesse putat } semper.
 {aliquâ re eget }

Parcum {
 Sordidum {esse
 Inhospitalem {
 Illiberalem {
 Nihil inaniter consumere.

Rem familiarem semper clausam habere.

Ita pecuniis inhiare ut humanitatis prorsus ob-
liviscatur.

Immani avaritiâ astrictus.

Pecuniarum corrafor.

Esse vel { Euclio Plautinus.
Chremes Terentianus.

84 To Curse, or banne.

Execrari, Diris addicere.

Malè precari alicui.

Congerere execrationes in aliquem.

Pestem imprecari & exoptare alicui.

Manibus inferis devovere.

Omnia mala alicui exoptare.

Diras fulminare contra quem.

Alicui maledicere.

Malum auspiciū alicui expetere.

85 To bring a man into Danger, or trouble.

Aliquem in rerum	{	falebras	{	compingere.
		angustias		cogere.
Alicui	{	periculum	{	conjicere.
		malum		creare.
				conficere.
				conflare.

In

In rerum difficultates aliquem intrudere.

In {discrimen } aliquem { adducere.
 {periculum } {conjicere,
 {vocare.
 {includere.
 {compellere.
 {perducere.

Invehere {curam } {alicui.
 Importare {solicitudinem } {

\negotium facessere.

Alicui \incredibilem molestiam inferre.
 \scrupulum injicere.

Molestiis {alicquem } {subjicere.
 Periculis { } {objicere.
 Difficultatibus { } {exponere.

Alicujus {vitam } {tentare.
 {statum } {convellere.
 {fortunam } {

Aliquem injuriis prosequi.

86 To Runne into danger, or endanger
 himselfe.

Extremum discrimen adire.

Se periculis {exponere.
 {objicere.
 {offerre.

Irruere in flammās.

Dimicationes

Dimicationes	{	adire.	
Pericula capitis		petere.	
Nullum vitæ	{	periculum	} subterfugere.
		discrimen	
Se	{	devovere	{
		inijicere	
Subire pericula.			
Incertam subire fortunam.			
Irruere	{		
Præcipitare se			
Irrumpere			
Incurrere			
Sibi	{	pœnas	} creare.
		periculum	

87 To Debase or vilifie a man.

Abjicere	{ aliquem.	
Prosternere		
Affligere	{ alicui.	
Derogare		
Detrahere		
	Obscurare	{ dignitatem alicujus.
	Opprimere	
	Extenuare	

Deprimere in tenebras.
 Honorem alicui minuere.
 Laudes obterere.
 Facile contemnere.
 In infimum ordinem conjicere.

Res

Res gestas } extenuare.
 verbis } elevare.

88 To put to Death, or execute.

Interimere. Vitam adimere alicui.
 Morte mulctare. Ad perniciem vocare.

Securi } percutere. In crucem } agere.
 } ferire. } tollere.

Extremo supplicio afficere.

Luce }
 Vitâ } privare } quem.
 Capite plectere }

89 To be in Debt.

Contrahere }
 Conflare } as alienum.

Pecuniz debitione maximè laborare.

In magnum as alienum incidere.

Ere alieno alicui } obstringi.
 } devinciri.
 } obligari.

As alienum } constitutâ die } accipere.
 } datâ fide }

Magnam pecuniz vim debere creditori.

Multum debere.

Ere alieno } teneri.
 } opprimi.
 } obrui.

Nomina alicui facere.

In {alicujus nominibus } esse.
 } ere alieno

Obzatus.

Pecunias grandes creditas habere.

90 To pay his Debts.

Exire ex ere } Nominibus suis } satisfacere.
 alieno. } Creditori

Expedire } exonerare

Levare } se ere alieno.

Eximere } liberare

Pecuniam { debitam } restituere.
 { creditam } rependere.
 { depositam } numerare.
 { commissam } dare.
 } reddere.

Præ- {accumulatè } creditos } nummos
 stare {optimâ fide } debitos } ad diem.

Diem pactam } propter creditos nū- } scolare.

Fidem sanctam } mos constantissimè } servare.

Nomina dissolvere.

Debita solvere.

Dependere quod deber.

Es alienum quo est astrictus } solvere.
 } persolvere.
 } numerare.

91 To Deceive one.

Aliquem in *inducere*.fraudem } *impellere*.*Astutè fallere. Callidè circumvenire.**Fallacias stendere* } *collocare.*alicui } *ponere* } *imponere.**Fraudibus* } *irretire* } *alicquem.**Dolis* } *soppugnare* }*Dolo malo uti.**Fucum facere.**Impostorem agere.**Præstigiis illudere**Rationes suas callidè**Verba dare.**componere.**Uti fraudulentia**Arte tractare.**Technam injicere.**Fraudibus irretire.**Vasfrè eludere.**Ludificare. Decipere.*

92 They are Deceived, erre, mistake.

*Vehementer errant.**Turpiter hallucinantur.**Falsa pro veris approbant.**In errorem* } *impelluntur.*maximum } *inducuntur.**Absunt* }*Declinant* } *à veritate**Deflectunt* }*In erro-* } *rum.**rem* } *incurrunt.*

Totâ

Totâ viâ } errant. A } januâ } oberant.
 Toto cœlo } viâ }
 In salebras incidunt. Decipiuntur.

93 To be entrapped with Deceit.

In frau- } duci. Irretiri } consiliis adver-
 dem } trahi. Teneri } sariorum.
 Perfidorum } dolis } implicari.
 Infidiorum } laqueis } capî.
 Callidè ab inimicis circumveniri. } illaqueari.
 Alicu- } perfidiâ } in } angustiascogi.
 jus } insidiis } extremâ vitæ } adduci.
 Falli. Decipi. } discrimen } opprimi.

94 To Decide a matter in controverſie.

Litem } aſtimare } finire.
 } decernere } diſſolvere.
 Dubitationem omnem tollere.
 Nullum dubitandi locum relinquere.
 Litem } ancipitem }
 } difficilem } dirimere.
 Rem dubiam }
 Controverſiam } minuire.

Litigantes reconciliare.

Quod in { dubium } vocatur { absolvere.
 { contro- } confirmare.
 { versiam } adducitur { dijudicare.

Judicare } causas,

Definire

Componere

Cognoscere

Concludere

Expedire

Transigere

Statuere

} lites.

} controversias.

95 To Defend the Prince.

Principis incolumitatem { tueri.
 { propugnare.
 { vehementer optare.

Principem incolumem servare.

Pro Principis salute magna pericula subire.

Principis { salutem { ardentibus { exoptare.
 { incolumi- } votis
 Rectoris { statem { summo studio { prosequi.

Regiam majestatem intactam. tectam conservare.

96 To Defend ones cause.

Dicere pro reo.

Alicujus

Alicujus { accipere patrociniū.
 defensionem suscipere.
 causam agere.
 partes tenere.

In alicujus partibus stare.

Crimen ab altero { propellere.
 amovere.
 avertere.

Alicui ja- { patrocinari.
 centi { succurrere.
 subvenire.
 adesse.
 opitulari.

Tutari {
 Defendere { in judicium vocatum.
 Alicujus discrimen defendere.

97 To be Defiled or spotted with filth.

Labe { infici { inquinari.
 Maculâ { scedari { contaminari.
 Sordibus { vitiari { conspurcari.
 Squalore { corrumpi.
 deformari.
 Maculis { obduci.
 pollui.
 fordescere.

98 To Degrade or put one out of his office:

Ex honoris possessione dejicere.

Ab imperio remove.

Ornamentis } deprivare.

Honore } privare.

} orbare.

} exuere.

Dignitate } spoliare.

De reip. praesidio dimovere.

A gubernaculis repellere.

De gradu deturbare.

Abdicare } munere.

} magistratu.

Ordine } movere.

Tribu } movere.

Summovere } sede.

Depellere } loco.

Dimovere } a } officio.

Dimovere } repub.

Potestatem & au- } scribere.

thoritatem alicui } adimere.

Imperium } adimere } alicui.

Imperium } abrogare } alicui.

Ab excelsa loco detrudere.

99 To be Degraded, or cast from his honoz.

Ab omni honore { abdicari.
dejici.
detrudi,

Inter fæces reponi.

Ex summo honoris gradu ad intimam condi-
tionem delabi.

Omnibus dignitatis { orbari } quibus antè
ornamentis { carere } fruebatur.

Omni honore { privari.
spoliari.

E loco deturbari

100 To Delay, or be slow in doing.

Ipsâ ignaviâ ignavior.

Nullâ alacritate aliquid perficere.

Prorogare {
Producere } negotium.
Protrahere {
Differre }

Plumbeus } lentus.
Tardus }

Moram interponere.

Longiùs ducere.

In aliud tempus } rejicere.
                               } differre.

Lentè rem agere.

Indies } morari.
           } procrastinare.
           } cunctari.

In } horas } producere.
       } annos } protrudere.
               } extrahere.

Morari.

IOI To Despaire o; be hopelesse.

Ex magnâ spe } deturbari.
                       } dejici.

Nullâ spe } confirmari.
               } teneri.
               } ali.
               } pasci.

Non amplius lactari spe.   Omni spe destitui.

Ab omni spe derelinqui.

Rebus suis penitus disfidere.

Nullâ vel imbecillâ spe niti.

Esse animo } tristi.
                } fracto.
                } demisso.
                } debili.

Spes omnis } abiit.
                } evasit.
                } decessit.

Obscurâ

Obscurâ spe
 Cæcâ expectatione } pendere.
 Spem { susceptam } abjicere.
           { certam   } amittere.
                       } deponere.

102 To Disagree, or Dissent from.

Dissentire. diffidere. digladiari.
 Diversissimè } sentire.
 Multum aliter }
 Opinione disjungi.
 Inter se non convenire.
 Non idem { velle.
               } sentire.
 Contrarias tenere sententias.

103 To Discomfort one.

Afflictionem addere afflicto.
 Ab omni { spe } abducere afflicto.
           { consolatione }
 Conturbatum animum nec reficere nec recreare
 sed potius miseriam exaggerare.
 Animos alicui minuire.
 Animum { frangere.
           { doloribus afficere.
 alicujus } infringere.
               } desperatione debilitare.

Animo

Animo alicujus {incurere} languorem.
 {afferre}
 Spem omnem eripere alicui.
 Animi magnitudine {inclinare.
 {inflectere.
 Exanimare.

104 To Discover, or bring to light hidden things.

Lucem afferre alicui rei tenebris {obduca.
 {obrut.
 {cooperta.

Latentia {in medium proferre.

Abscondita {provulgare.

Caliginosa patefacere.

Ab {umbris} ad {solem} aliquid tra-
 {angulis} {splendorem} ducere.

Vindicare {aliquid} {e tenebris.

Liberare {ab oblivione.

105 A cruel Disease.

Inveteratus	}	morbus.	
Firmatus			
Insanabilis			
Deploratus			
Incurabilis			
Intestinalis			
Vix patibilis			
Penitus medullis			{infixus
Alius			
Intestinalis partibus insidens			

106 To incurre mens Displeasure, or ill
will.

In {reprehensionem} incurrere.
odium

Omnium studia à se abalienare.

Tanquam {monstrum} omnibus odio esse.
prodigium

Ob {animi improbitatem} malè audire.
vitam infamiz notâ maculatâ
mores perversos.

Conceptam de se opinionem {minuere.
expellere.
tollere.

Suâ negligentia {reprehensionem mereri.
civium inimicitias suscipere.
hominû voluntates retardare.

Ansam reprehensionis {dare} alicui.
præbere

107 To be Drunken.

Largiore potu uti.

Immodico potu {obru
madere} {onerari.
capi} mergi.
opprimi} enervari.

Contaminare

Contaminare } se turpitudine temulentia.
 Inquinare }
 Ebriosum }
 Temulentum } esse.
 Vinolentum }
 Bacchari præ ebrietate.
 Inter { pocula: } { immoderatè }
 { scyphos } { intemperanter } { lascivire.
 { immodestè }
 Impurâ } ebrietate gaudere.
 Lutulentâ }

108 To be Doubtfull, or uncertaine what
to doe.

Explicatam consilii capiendi rationem non ha-
bere.

Variâ }
 Ancipiti } curâ } jactari.
 { versari.
 { distrahi.

In consilio } laborare,
 { fluctuare.

Inclinare huc, & illuc.

Aggrediendi initium ignorare.

Initium non reperire.

Hærerere ad metas.

Animi pendere.

Explicare consilium suum }
 Expedire se ex deliberatione } non posse.

Im-

Implicatus teneri.
Animi dubius.

109 To Dye.

Fato { fungi.
          } extingui.
Evolare è corpore.
E vivis { discedere.
          } excedere.
Mortem { oppetere.
          } obire.
Morti { succumbere.
          } occumbere.
Omni contagione corporis solvi.
Extremum spiritum { sedere.
                          } exhalare.
                          } emittere.
Commutare vitam cum morte.
Animam { efflare.
          } exprimere.
          } effundere.
          } extirpare.
Extremum diem morte conficere.
E vitâ { migrare.
          } cedere.
          } discedere.
E medio tolli.

Corporis

Corporis } vinculis } liberari.
           } compagibus } solvi.
           } custodia } laxari.

In animarum } cœtum } proficisci.
                   } concilium }

Ætatem peregrisse.

Diem obire.

Usuram lucis amittere.

De } statione & præsidio } vitæ decedere.
       } curriculo }

reddere.

Vitam finire.

(terminare.

I I O To be Earthly minded.

Curvâ in terras esse animâ.

Omnia æterna despiciere.

Nihil sapere nisi } terram.
                           } terrenum.

Mentem humi infixam habere.

Nihil de rebus cœlestibus cogitare.

Ad vitia jocôsque mentem applicare.

I I I To command by Edict.

Jubere }
 Mandare } senatusconsulto.

Edicere

Edicere plebi.

Cavere } rem aliquam publicâ lege.
 Providere }

Statuere } rem aliquam publicâ lege.
 Sancire }

Edicto { omni- { dilucidè { confirmare
           { bus { apertè { declarare
               { denuntiare { voluntatem suam.
               { decernere { animi sententiam.
 { palam facere { utile.
           aliquid { salutare.
 { aliquid { præscribere { imperare populo.
               { imponere { præcipere suis.
               { publicare }

112 To speake Eloquently, or finely.

Quod sentit { politè } posse eloqui.
               { copiosè }

Scienter { suas cogita- } literis }
 Eleganter { tiones } libris } mandare.

Latinitatis flosculos decerpere, & delibare.

Astantium } verborum } gravitate }
 mentes { orationis } splendore } delinire.

Enucleatè

Enucleatè	}	dicere.
Perspicuè		
Aptè		
Dilucidè		
Nitidè		
Ornatè		
Atticè	}	
Purè, & latinè loqui.		
Eloquentiâ	{	florere. cæteris antecellere.

---

113 To Encourage, hearten, or animate.

Suâ co-	{	impellere	{	acuere,	{	accēdere
hortatio-		erigere		inflāmare		excitare.
ne		confirmare		animū addere		

Metu liberare.
 Alacriorem efficere.
 Alacritatem alicui injicere.
 Metum, & dissidentiam adimere.
 Spem minimè dubiam afferre.
 Majores animos facere.

---

114 To End or finish a woꝛke.

Opus	{	absolvere	{	peragere	{	terminare.
		conficere		consummare		claudere.
		finire		compleꝛe		concludere.
		trāsfigere				

Ad

Ad perfectionem pervenire.

Explere quod deerat.

Ad { finem
exitum } perducere aliquid.

Ad umbilicum { ducere,
pervenire.

Opus { rude
olim { imperfectum } { facere } { perfectū } { omni-
inchoatum } { absolutū } bus
numeris.

Supremas manus { imponere } { instituto operi.
ad jicere }

Ad { terminum
finem
scopum
metam } { quò intendebatur pervenire.

Fastigium operi imponere.

Usque ad extremum exequi.

115 To Entertaine one with hospitalitie.

Honestè } hospitio excipere.

Benignè }

Peregrinantem {
Diversantem } apud se tractare clementer.
Commorantem }

Humaniter hospitium peregrè venienti præbere.

Nulli hospitium suum invidere.

Domum suam { patefacere } { peregrinanti.
liberaliter } { aperire }

Advenis

Advenis {habitationem} accommodare
 Hospitibus {hospitium} gratuito.
 Lautè & opiparè accipere.
 Quàm liberalissimè habere.
 Liberalissimè {homines tractare.
 Lautissimè }
 Hospitem {stecto mensâ & lare } recipere.

116 To Envie at the honour and dignitie
 of another.

Alienz laudi {invidere.
 } obtestare.
 Aliis sua commoda invidere.
 Dignitatem alterius {oppugnare.
 } agrè ferre.
 Propter alterius existimationem contabescere.
 Splendorem, & gratiam alicujus deprimere.
 Alicujus felicitate offendi.
 Alicujus virtutem extinctam cupere.
 Aliquid de laudibus alterius diminutum cupere.

117 To Excell or farre to passe.

Vincere. Exuperare. Excedere.
 Multum {præstare } antecellere aliis
 Longè {excellere }

Longo

Longo intervallo præire.

Alios multis { gradibus } præterire.
                           { parasangis } anteire.
   { } præcedere.

Nulli { inferiorem } esse.
           { secundum }

Aliis { præferri } palmam præripere.
        { præponi }

Facile primas { obtinere.
                           { ferre.

Inter omnes { elucere.
                   { eminere.

Aliorum luminibus obstruere.

Ombia superiora habere { aliis.
 Superiorem esse

Post se { multis gradibus } relinquere.
           { longo intervallo }

Suâ præstantiâ communem conditionem homi-
 num superare,

118 To be Excelled, or come behinde.

Postponi aliis.

Quintæ classis esse.

Infra infimos esse.

In secundis tertiisque consistere.

119 To judge of ones manners by his face.

Ex { corporis venustate ingenii } judicare.
 { acumen
 pulchritudine faciei rectè
 institutum animum
 aptâ membrorum compo-
 sitione egregiâ indolē } colligere.
 Ad corporis figuram animi mores aptè quadriāt.
 Ex { torva { illiberali { sceleratam li-
 { agresti { } centiam
 { } depravatos
 { perfricta { deformi { facie { mores
 { } corroboratâ } audaciam
 { } } judicare.

120 To fall out, or to be at variance with friends.

Bellum { amico indicere.
 Inimicitias {
 Magnâ conten- { ab amico { dissidere.
 tione { } discrepare.
 { cum amico { decertare.
 { } digladiari.
 Lites habere cum familiari.
 Cum necessario in contentionem incidere.
 In se amici sui odium incendere.

Ab amico	animo esse alieno. dissentire. discedere.	
Cum fa- miliari	inimicitias agere simultates gerere disjunctionem facere	lites exercere. jurgia commove- re.
Cum ali- quo	acriter vehementer	contendere dimicare quo familiarissi- mè usus est. cum quo conjun- ctissimè vixit.
Inimicitias	agere suscipere	cum aliquo.

121 To be famished with hunger.

	{	perire
		exedi.
Fame		consumi.
Inediā		debilitari.
		enecari.
	{	confici.
		extremum spiritum exhalare.
Inopiā victūs	{	vitam agere.
		diem supremum claudere.
Nimio jejunio	{	torpere.
		palescere.
Victūs	{	tenuitate
		penuriā
	{	laborare.

Penuriâ } vires } amittere.
 Fame } robur } minuere.

122 To be in little Favour with one.

Minus esse gratiosum apud aliquem.
 Excidere gratiâ potentissimorum hominum;
 Ex animis } excidere.
 hominum } effluere.
 Minus } favente }
 } suffragante } uti aliquo.
 } benigno }
 Nihil } posse } apud aliquem.
 } valere }
 Nullam gratiam } obtinere.
 apud aliquem } possidere.
 Studium alicujus minus erga se cōmovere posse.

123 To get the Favour of the Judges.

Judicum animos ad se convertere.
 Judicum } benevolentiam } allicere.
 } animos }
 } favorem } conciliare.
 Orationis } blandimentis } Judicum mentes ad se
 } illecebris } attrahere.
 Attentos, & benevolos Judices sibi facere.
 Apud litis æstimatores gratiosum esse.

Aditum

Aditum } sibi ad Judices } patefacere.
           }   } aperire.
 Judicum } aures } ad } audiendū } causā suam
           } ora }   } dicendū } sibi cōciliare.

124 To lose the Favour of the Judges.

Bonam opinionem apud Judices non habere.

Judicum mentes à se abalienare.

Suam apud Judices gratiam refringere.

In reprehensionem Judicum incurrere.

Nullò modo posse } movere.
                           } flectere.
 iratos Judices } placare.
                           } mulcere.

Judicum } invidiam }
           } odium } excitare sibi.
           } inimicitias }

Lenitatis perfugium sibi obstruere.

Nullum misericordiz locum sibi apud Judices
 relinquere.

Stomachum } facere }
               } commovere } Judicibus.

125 To Fears the Prince.

Unum Principem intueri.

Principis { majestatem } perhorrescere.
 { ora } reformidare,
 { vultus } expavescere.
 { oculos } pertimescere.

Commoverti ad aspectum Principis.

Regis unius { imperio } obsequi.
 { metui }

Regiam { dignitatem } revereri.
 { amplitudinem }

In principe { eminentem } effigiem { suspicere.
 splendoris { expressam } imaginē }

126 To feast, or fare deliciously, or play
 the glutton.

Indulgere genio.

Affiduè comedendo pinguescere.

Infinitos sumptus in conviviis facere.

Ad lasciviam { variè } cibos condire.
 { lautè }
 Ad gulam { avidè } convivia apparare.
 { opiparè } fercula struere.

Ventri { obedire.
 { obsequi.
 totum se dare.

Ad voluptatem sumptuosas epulas condire.

In epulis multum pecuniae profundere.

Multum { lauti } cibi in os congerere.
 { exquisitissimi }

Cibis

Cibis egregiâ arte conditis inhiare.

Agere } convivia { sumptuosè.

Celebrare } } delicatè.

Epulis conquistissimis vesci.

Victum corporis ad voluptatem referre.

Ventri gulæque in magnifico ciborum apparatu indulgere.

Delicatè } epulari.

Sumptuosè }

Lautè } convivari.

Abdomini inservire.

In conquirendis } incredibiliter industriû } esse.
epularum deliciis } experientissimum

Nimiâ cibi } abundantia } se } saturare.

& potûs } ingluvie } se } explere.

127 To make a Feast, or banquet.

Convivio excipere.

Lautè tractare.

Cibo alicujus benevolentiam allicere.

Convivium } alicui } dare.

Epulas } } instituere.

Conquistissimis dapibus saturare.

Ad dapes suas plurimos invitare.

Convivium } agitare } magnificè instruere.
} concelebrare }

Mensam opiparis dapibus instruere.

128 A Fierce, or rough Fellow.

Ab omni mansuetudine { abhorrens.
 averfus.
 abalienatus.
 fejunctus.
 remotus.
 Omnem mansuetudinem { abjicere.
 deponere.
 extirpare.

Homo { naturâ } triftis.
 { ingenio } feverus.
 { } horridus.

Vir { durus } incultus
 { rigidus } agrestis
 { difficilis } vehemens
 { morofus } tetricus
 { horridus } immanis
 { barbarus } inhumanus
 { ferus } crudelis
 { iracundus } immitis

{ } fævus.
 { } atrox.
 { } præter cæteros
 { } afper.
 { } importunus.
 { } fingulari inhu-
 { } manitate.

Homo { truculentus.
 { } gravi vultu.
 { } terribili afpectu.
 { } fubhorridus.

De gente hircosâ Centurionum.

Mifericordiæ { expers.
 { } immemor.
 { } oblitus.

129 To Fight desperately.

Hostium {irruptionem } suo corpore obstruere.
 {adventum }

Nullò telo se defendere.

Objicere se omni {mortis } periculo.
 {Martis }

Omne {belli } discrimen subire.
 {prælii } periculum perferre.

Temerè { stare.

Inconsideratè { in acie

Inconsultò { versari.

Cum hoste {decertare } nullâ habitâ sui ratione.
 {pugnare }

Manu configere habitâ salutis nullâ curâ.

130 To Fight valiantly.

Cum hoste dimicare {animosè.

Armis decertare {animo forti.

Fortiter cum hostibus {digladiari.
 {configere.

Pugnam {constanter committere.
 Prælium }

In {armis } strenuè { stare.

{bellis }
 {acie } animosè {versari.

De vita dimicare
 Manus conferere
 Præliari
 Hostes adoriri
 In hostes impetum facere
 Pugnam inire fortissimè.
 Hostem impetum facien-
 tem viriliter
 Validè cum hoste congredi.

} fortiter.
 } invicto } animo.
 } infracto }
 } alacriter.

Summâ contentione }
 } hostem
 } hostium }
 } vires } propul-
 } arma } sare.
 } tela } repel-
 } copias } lere.

131 To flatter.

Assentari
 Adulari } alicui.
 Blandiri }
 Se simpliciter insinuare alicui.
 Loqui omnia ad } gratiam.
 colligendam } benevolentiam.
 Ad alterius voluntate in loqui.
 Compositis sermonibus aures mulcere.
 Falsis laudibus exornare.
 Falsam laudem alicui affingere.
 Gratiam inire apud aliquem.
 Blanditiis benevolentiam captare.
 Assentatiunculis gratiam aucupari.

132 To harken to Flatterers.

Assentatoribus } aures { patefacere.
 Adulatoribus } praeberere.
 Blandis verbis } respondere.
 } capi.
 Accommodare } se } permulceri.
 } aures } adulatoribus.

133 To be Foolish, a Foole.

Mente captum esse.

Sine { acumine }
 { sensu }
 { sale } esse.
 { oculis }
 { mente }

Delirare.

Crassâ rerum omnium ignorantia teneri.

Animi cæcitate } opprimi.

Mentis stupore }

Homo nullius { iudicii }
 { ingenii } nasci,
 { consilii }

Omni consilio animi destitutus.

Stupiditate } impeditus.

Amentia } occæcatus.

Stultitia } oppressus.

Ignorantia

Ignorantiz } nebulis } impeditus,
                   } tenebris }

Planè desipere.

Nihil sapere.

Sapientiz } inops.

Rationis }

Consilii } expers.

Morio.

Futiles. Imprudens. Excors.

134 To forbid a thing.

Rem aliquam } prohibere } vetare.
                   } interdicare } inhibere.

Velle } rem aliquam irritam esse.
 Jubere }

Rei alicujus conficiendæ potestatem non facere.

Verbis impedire.

Pœnis } revocare.
 Edicto }

Minis deterrere, quo minus.

135 To forget.

Oblivioni } tradere.
                   } dare.

Rei memoriam } amittere.
                   } deponere.

Non

Non recordari } rei.
Oblivisci }

Me } preterit.
fugit.
latet.

} oblitus sum.

Hujus me capit oblivio

Excidit mihi ex animo

Rei } cogitationem } abjicere.
} recordationem }

Perpetuo silentio obruere.

Oblivione } delere } obruere.
} conterere } sepelire.

Ex memoria delere.

Nunquam cogitare de re.]

136 To foresee, or understand before.

Cogitatione suâ providere.

Augurari conjecturâ futura.

Prospicere in futurum.

Præsentire in posterum.

Prænoscere. prætagire. præcognoscere.

Præsentiscere. præscire. divinare. pravideri.

137 All things are fraile, or uncertaine.

Fluxa	} nullius	temporis	} cito peritura	} peri-	} culis	} sunt omnia.	
Incerta		momenti					exposita
Caduca		diuturnitatis					obnoxia
Fragilia		longinquitatis					
Momentanea	} in casu posita	} non	} duratura	} cōstantia	} permanētia		
Vana							
Mortalia							
Celeriter dilabuntur omnia.							

138 To be set free, or at liberty.

Emancipari.

Servitutis vinculum abrumper.

Libertate pristina } potiri.
frui.

Libertatem recuperare.

In libertatem } vindicari.
restitui.

Liberam } ab aliorum imperiis vitam agere.
Solutam }

In civium numero } reponi.
haberi.

In civium numerum referri.

In liberorum } societatem } ascribi.
cælum }

Ad

Ad libertatem { accedere.
pervenire.

Rude donari.

Sui juris esse.

139 To keep Friendship.

Amicitias { integras
inviolatas } conservare.
Societates { immortales }

Amicitia in ita nodum sartum-TECTUM constan-
tissimè servare.

140 To break Friendship.

Amicitias { comparatas } dissuere.
conglutinatas } violare.
initas }
contractas } dissolvere.

Necessitudinem evertere.

Jus amicitia deferere.

Societatis perfugium obstruere.

Societatis nodum tollere.

Amorem ex animo { ejicere.
extirpare.

Alienationem } facere.
Disjunctionem }

Charitatem dirimere.

In odium amorem convertere.

Societatem	{	conciliatam	{	dirimere	}	discindere
		conflatam		disrumpere		
		confirmatam		disjungere		
		paciam		dissociare		

141 To long for his friends presence.

Expetere magnoperè	{	adventum amici.
Quotidiè expectare		
Exoptare ardentissimè		

Amici absentis	{	studio flagrare.
		cupiditate accendi.

Solicitem esse indies de adventu conjuncti sibi familiariter amici.

Ex desiderio amici laborare.

Torqueri } vehementer de reditu

Cruciari } familiaris sui,

Desiderium amici sui	{	{	molestè } ferre.
Absentiam necessarii sui			

Fructu uberrimo

Delectatione summâ	{	consuetudinis alicujus
Voluptate incredibili		

142 To frowne or looke severely.

Frontem	{	contrahere.
		corrugare.
		obducere.

Horrido

Horrido } Severo }
 Duro } torvo } esse vultu.
 Tristi } inhumano }
 Importunum vultum in aliquem deferre.
 Implicare rugis frontem.

Severitatem in } oculis } denuntiare.
 } vultu } ostendere.
 } aspectu } prae se ferre.

143 A fruitful or fertile soil.

Ager } fecundus } latus } pinguis }
 Terra } fertilis } ferax } varietate } fructuū
 } uber. } abundas } copiam } excellēs
 Solum quod } fructum fert } uberius.
 } segetes parit } latius.
 } fruges fundit } feracius.

144 A man of a Gentle nature.

Homo misericors.

Vir } incredibili }
 } divinā }
 } inauditā }
 } singulari } animi }
 } admirabili }
 } egregiā }
 } mirā }
 } humanitate } imbutus.
 } placabilitate }
 } lenitate }
 } mansuetudine } praeclitus.
 } affabilitate }
 } comitate }
 } clementiā } ornatus.
 H Ad

Ad	{	facilitatem	{	promptus	{	propensus	{	aptus	} iactus.
		clementiam		pronus		natus		alacris	
				proclivis		formatus		fictus	

Comiter	}	se gerere.	{	offerre.
Benignè		se cuique.		præbere.
Non graviter				

Sustinere	}	lenitatis personam.
Suscipere		
Tenere		
Tueri		

Vir	{	humanus	{	lenis	}	facilis.
		civilis		tractabilis		
		mitis		flexibilis		

Ad	{	humanitatem	{	non	{	exultus sed natus.
		mansuetudinē				institutus sed procre-
						atus.

Facilitate par infimis.

Expositus	{	familiaris	{	omnibus.
Amicus		indulgens		

Commodissimis	{	moribus.
Facillimis		

145 A Gentleman, or Nobleman.

Domi suæ clarus & nobilis.

Natu nobilis.

Vetustis insertus familiis.

Home

Homo { minimè obscurus.
           { summâ nobilitate.
 Summo }
 Claro } loco natus.
 Splendidè natus.
 Ex nobili familia ortus.
 Splendore nobilitatis excellens.
 Ex honoratâ stirpe generatus.
 Antiquâ nobilitate primus.
 Ex amplissimâ familiâ } natus.
 Clarissimo } genere } ortus.
 Illustri } } editus.

146 To be Gentle, or milde in punishing
the wicked.

In puniendis sceleratis nimîâ facilitate uti.
 Legum acerbitem comprimere }
 Ad audaciam aditum patefacere } nimia } clemētiâ.
 Improbitem confirmare } } facilitate.
 Profligatū } in au- } cōfirmare } indulgē-
 Perditū } dacia } corroborare } tiâ.
 Audaci } libertatem } dare.
 Nefario } impunitatem }
 Ad alicujus vitæ turpitudinem connivere
 Peccatis } indulgere.
 Delictis }
 Excusationem frivolam improbi probare.

Improbos } leniter } tractare.
 Sceleratos } clementer } excipere.
 Majore uti facilitate quàm res postulat.

147 To give Gifts liberally.

Muneribus } omnes suos explere.
 Divitiis }
 Muneribus } locupletare.
 alios } ditare.
 Beneficiis } aliquem } obligare;
 Donis } } cumulare.
 Largitionem facere erga suos.
 Largè } liberaliter } munera } donare.
 Honorificè } munificè } } largiri.
 Omnia tribuere } affatim.
 } affluenter.
 Largâ manu } opes } distribuere.
 } facultates }
 Aliquem muneribus amplissimis ornare.
 Conferre } cumulatè }
 } dona } benigè } in } aliquem.
 Collocare } } abundanter } apud }
 Gratuitò } dona impetrari
 Effusè }
 Plurima } indicia } liberalitatis } apud alios
 } signa } bonitatis } } relinquere.
 } testimonia } humanitatis }
 Bonitatis } thesauros } explicare.
 Liberalitatis } } aperire.

148 To be Glad, rejoyce, or joy.

Latitiâ triumphare, exultare, perfundi.

Gaudio } affici.
          } ovare.
          } cumulari.

Summâ latitiâ efferri.

Vix apud se esse præ gaudio.

Uberrimas { jucunditates } consequi.
              { amantitates } percipere.

Risu } diffluere.
      } compleri.
      } perfundi.

Gaudia maxima percipere.

Gestire. latari. gaudere.

149 To make one Glad and merry.

Magnam latitiâ alicui obicere.

Summam jucunditatem afferre.

Maximâ latitiâ	}	explere	}	} animum alicujus.
Gaudio		complere		
Suavitate	}	hilarare	}	
Voluptate		perfundere		
Jucunditate	}	permulcere	}	
Delectatione		cumulare		
Dulcedine	}	afficere	}	
		efferre		
		ducere		

H 3

Non

Non mediocrem voluptatem asferre.
Sensus gaudio permulcere.

150 To worship God religiously.

Summa cum	{	reverentia	{	Deum	{	colere.
		vitz sanctitate		divinū		venerari.
		integritate		numē		adorare.
						metuere.

Purā	{	mente	{	sanctē	{	
Sincerā		animi af-		piē		reuereri.
Integrā		fectione		castē		

Divini numinis majestatem { suspicere.
admirari.

Debito & sincero cultu Deum adorare.

Augustē & sanctē Deum venerari.

Deo	{	honorem	{	debitam	{	persol-	{	red-
		gloriam		vere		dere		
		reverentiam		prasta-		de-		
		puram, & justam		re		fer-		
		venerationem		tribuere		re.		

151 To cleave to God in adversity.

Opem	{	à Deo in	{	asperis	{	implorare.
Auxilium.		rebus		adversis		petere.
						efflagitare.

Ad

Ad Dei { misericor- } confugere { doloris sti- } per-
 { diam } { clementiā } { Dei opt. max. volunta- } { mulis } { cul-
 { ti confidere } { fulmine } { sus. }

Fortunā { adversante } spem in Dei ponere.
 { reflante } { prafi- } { boni- }
 { } { dium } { tate } { collocare. }

Vulnere à fortuna ac- { quærare,
 cepto medicinā à Deo { flagitare.
 In rerum omnium { clementiā }
 desperatione Dei { facilitate } niti.

152 To forsake God in prosperitie.

Fortunā favente { Deo } bellum indicere.
 { religioni. }

Divitiis { auctus } nullum respectum
 Copiis { locupletatus } ad Dei beneficium
 Opibus { ornatus } habere.

Quo majores divitiæ crescunt, eo minor divini
 numinis reverentia.

Quo melius tractatur, eo periculosius recalci-
 trare.

Quo majoribus præmiis invitatur, eo magis Deo
 adversari.

In rebus { secundis }
 { prosperis } { omnē Dei }
 { ad voluntatem fluētibus } { religionem }

religionem } abjicere
 curam } deponere.
 reverentiam } negligere.

153 To live Godly or honestly.

Honestam }
 Sanctam } vitam agere.

Pietatem } colere } unice amplexari.
 Sanctimoniam } amare }

Integritatem summo } studio } amplexari.
 } opere }

Summo studio se ad pietatem accingere.

Morum } probitatem } toto animo complecti.
 Vitæ } innocentiam }

Inculpatam } innocentem } vitam
 Integram } apud omnes probatam } traducere.

In } pietatis } studium incumbere diligenter.
 } honestatis }

Sanctè vivere.

Piè

Honestè vitam instituere.

Se totum Deo addicere.

Vitæ turpitudinem odio prosequi.

Honestam vivendi rationem colere.

154 To get the Goodwill & love of all men:

In summa gratia apud omnes esse.

Apud

Apud { omnes ordines } gratiosum esse.
           { cives universos }

Hominum { studia sibi adjungere.
               { benevolentiam allicere.
               { favorem conciliare.
               { amorem comparare,

Mirificos sui amores excitare.

Nullius odio obnoxium esse.

Civium { animos } ad se admirabili virtutis
           { cogitationes }
           { lumine } convertere.
           { splendore }

In hominum { visceribus } hærere.
                   { medullis }

Sibi { charitatem } omnium conflare.
       { amorem }

Conceptam { de suis moribus } tenere.
 opinionem { de suâ } honestate
               { justitiâ }
               { prudentiâ } conservare.

Hominum { amores } assequi.
           { studia } complecti.

Summis & infimis charus.

Influere in sensus hominum.

155 To suffer Griefe, or to be Grieved.

Magnam anxietatem exhaurire.

Egrè

Agrè	}	ferre.	
Dolenter			
Perpeti	{	devorare	dolores summos
Sustinere		perferre	
Tolerare	{	subire	molestias.
Haurire		suscipere	
Pati	{	ferre	dolore.
Affigi		confici	
Opprimi	{	affici	agritudine.
Vexari			
Percelli	{	ardere	
Frangi			
Perturbari			
Totus à dolore occupari.			
Angi animo.			
In mœrore versari.			
In dolore & mœstitiâ esse.			
Solicitudine summâ	{	premi.	
		affici.	
Mœrere. Dolere.			
Dolorem maximum	{	scapere	} ex aliquâ re.
		accipere	

Reum esse.

 Manifesto scelere { astringi.
                                   } teneri.

Sceleris

Sceleris concitium
 Culpa {affinem } esse.
           {participem }
 Communione sceleris implicari.

157 To be Guiltlesse or faultlesse.

A criminis alicujus atrocitate abhorrere.
 Omni culpâ {vacare.
                   {carere.
 Culpam {ignorare } {non sustinere.
           {nō attingere } {non committere.
 Expers criminis.
 Non {affinis } {culpâ.
       {consciens }
 Nullius sceleris conscientia {exalbescere.
                                       {perterreri.
                                       {moveri,
 Purus à crimine.
 Nullo scelere astringi.
 Remotus à vitio.
 Extra {noxam } esse.
        {culpam }
 Non minimâ reprehensione dignus.
 Minimè {incusandus.
           {increpandus.
 Singulari innocentia præditus.
 Sibi ab omni maleficio cavere.
 Innotens, integer, insons.

158 To be hanged.

Patibulo }
 Cruci } suffigi.
 Ligno }
 Ad crucem agi.
 Capistro } suffocari.
 } suspendi. Cruce } mulctari.
 } } puniri.
 Laqueo } perire.
 Patibulo } vitam agere } collum frangere.
 In crucem tolli.
 De patibulo suspendere.

159 It is a Hard thing.

Difficile est.	Hoc Opus Hic labor est																				
Arduum est.	Quiddam magnum est.																				
Laboriosum est.																					
Duram suscepit in se provinciam.																					
Res est	<table border="0"> <tr> <td>magni ponderis.</td> <td>multæ</td> </tr> <tr> <td>non levis momenti.</td> <td>diquisiti-</td> </tr> <tr> <td>multæ industriæ & laboris magni.</td> <td>onis.</td> </tr> <tr> <td>operæ nō exiguæ. Magni negotii.</td> <td>anceps.</td> </tr> <tr> <td>quæ difficiles habet explicatus.</td> <td>dubia.</td> </tr> <tr> <td rowspan="3">}</td> <td> <table border="0"> <tr> <td>difficultatis.</td> <td>impedi-</td> </tr> <tr> <td>deliberationis.</td> <td>ta.</td> </tr> <tr> <td>molis.</td> <td>incerta.</td> </tr> </table> </td> </tr> <tr> <td colspan="2">operosa, & hominis perdiligentis.</td> </tr> </table>	magni ponderis.	multæ	non levis momenti.	diquisiti-	multæ industriæ & laboris magni.	onis.	operæ nō exiguæ. Magni negotii.	anceps.	quæ difficiles habet explicatus.	dubia.	}	<table border="0"> <tr> <td>difficultatis.</td> <td>impedi-</td> </tr> <tr> <td>deliberationis.</td> <td>ta.</td> </tr> <tr> <td>molis.</td> <td>incerta.</td> </tr> </table>	difficultatis.	impedi-	deliberationis.	ta.	molis.	incerta.	operosa, & hominis perdiligentis.	
	magni ponderis.	multæ																			
	non levis momenti.	diquisiti-																			
	multæ industriæ & laboris magni.	onis.																			
	operæ nō exiguæ. Magni negotii.	anceps.																			
quæ difficiles habet explicatus.	dubia.																				
}	<table border="0"> <tr> <td>difficultatis.</td> <td>impedi-</td> </tr> <tr> <td>deliberationis.</td> <td>ta.</td> </tr> <tr> <td>molis.</td> <td>incerta.</td> </tr> </table>	difficultatis.	impedi-	deliberationis.	ta.	molis.	incerta.														
	difficultatis.	impedi-																			
	deliberationis.	ta.																			
molis.	incerta.																				
operosa, & hominis perdiligentis.																					

160. To be hardened against all paine.

Ad {terrorem } poenæ obdurescere.
 {contemptum }

Callum obducere doloribus.

Alacriter } objicere.
 Promptè } carnificinæ se } exponere.
 Expeditè } offerre.

Obdurare se contra poenam.

Incredibilē rerum } impetum } subire.
 difficillimarum. } vim } sustinere.
 } } ferre.
 } } tolerare.

Duritiā } armari }
 {tegi } in } cruciatus.
 {confirmari } plagas.
 {corroborari. }

Szviet tes lictores fortiter perferre.

Plagarum acerbicatem animosè contemnere.

161 To make Hast, or dispatch a thing speedily.

Omni {dilatione } sublatā negotium
 {procrastinatione } conficere.

Moram nullam {interponere. } Properare.
 {facere. } Festinare,

Confestim } accingere se ad opus.
 Sine mora }

Omnem moram tollere.

Sine

Sine { ullo temporis in- } rem { perficere }
 { tervallo }
 { omni cunctatione }
 Mirâ celeritate { opus } conficere } peragere.
 Non { producere } negotium { }
 { protrahere } { }
 { prorogare } rem { susceptum. }
 Magnâ expeditione ad exitum rem perducere.

162 To Hate one bitterly.

Aliquem { capitali
plusquam Vatiniano } odio prosequi.
          { odio habere.

Hostili { animo } infectari.
          { odio }

Aspectum alicujus tanquam } fugere.
auspiciū malum } detestari.

Iraſci
Succenſere } alteri acerrimè.
Invidere }

Inimicitias { æternas } alteri denunciare.
perpetuas }

Hostili } odio } dissentire { ab aliquo.
Capitali } invidia } dissidere

Aliquem ita { nomen auribus respuat.
odisse ut ejus { memoriam animo excreetur.

Sempiternis } inimicitii } aliquem prosequi.
Æternis } cum altero dimicare.
Acerbissimum

Acerbissimum } odium in aliquem concipere.
 Acerrimum }
 In hostium numero habere.
 Ab { aliquo
 A { charitate alicujus } abhorrere,
 Infestis oculis intueri } aliquem,
 Adversari, execrari }

163 To Heale, or cure the sick.

Morbo laborantem { curare.
 { sanare.
 In sanitatem { restituere } aliquem.
 { reducere }
 Pharmacum { perduto
 Medicinam { infecto } corpori adhibere.
 Curationem { languido }
 Medicamentum {
 Morbum { leniter { indulgendo } abjicere } elicere.
 { molliter { tractando } evocare } amovere.
 { fovendo } ejicere } auferre.
 { accipiendo } educere }
 Malo remedium ferre.
 Ad salutem revocare.
 Alicui mederi.

164 To be in good Health.

Bonâ { secundâ } valetudine } frui.
 Rectâ { secundissimâ }
 Prosperâ { incorruptâ } sanitate } uti.
 Nullo

Nulla morbo contabescere.

Salvum
Incolumem } esse.

Benè
Optimè } valere.

Confirmatam sanitatem } obtinere.
Firmam corporis valetudinem }
Vires firmatas } habere.

Valenti }
Integro } esse corpore.
Sano }

Ægritudinis expers.

Valetudinis }
Virium } sat̃s habere.
Firmitatis }

Nullā morbi difficultate laborare.

Illāsam }
Incorruptam } corporis sanitatem conservare.

Omnibus carere morbis.

Optimā valetudine esse.

165 To have an especiall care of his Health.

Valetudinem } diligenter curare.
} confirmare.

Corporis sanitatem sedulo } sustentare.
} tueri.
} curare.

Valetudinis rationem habere.

Non

Non in postremis ponere }
 Non { negligere } salutem corporis.
       { despiciere }

Corpori servire.

Omnes curas, & cogitationes intendere in salutis
 fruitionem.

Illasam corporis sanitatem conservare.

Tenuem } fanis } curâ }
 Parum validam } tatem } diligentia } restituere.

Angi }
 Solicitum esse } de salute.

Sanitati } prospicere.
           } consulere.

Valetudini operam dare.

Sanitati corporis molliter indulgere.

Curare } ut sanitatem recuperet.

Operam dare } ut convalescat.

          } ut rectissimè valeat.

166 To recover ones Health.

Bonæ valetudinis }
 Firmitatis } plus quotidie assequi.

Virium corporis }

Sanitatem recipere.

Ad perfectam valetudinem quotidie propius ac-
 cedere.

Valetudinem amissam recuperare.

In pristinam sanitatem restituui,

167 To Heare his masters precepts negligently.

Non doctoris præceptis aures præbere.

Magistri dicta } facere.
maximè præ- } pendere.
dementia nihil } æstimare.

Quæ magister legit negligere.

168 To Hearken diligently to his masters precepts.

Ad alterius præcepta animum attendere.

Animo erecto esse ad audiendum.

In ipsis } visceribus } præcepta alicujus con-
          } medullis } tinere.

Artium liberalium magistris } obsequi } dili-
Rectè vivendi } præceptoribus } obsecu- } gen-
Benè dicendi } dare } ter.

Accommodare se ad } eruditionem }
                              } doctrinam } alicujus.
                              } institutionem }

Tradere se in disciplinam alicujus.

Tradere } fidei }
Concedere } se totum } sanctitati } præcep-
Commendare } institutioni } toris sui.

Inventa feliciter } magistri sui } insculpere.
Instituta laudabiliter } in animo } insfigere.

Monitis

Monitis } aures { patefacere.
Documentis } { diligenter præbere.

Præcepta? { auscultare.
{ avidissimis auribus haurire.
{ cum silentio animadvertere.
{ aurium judicio ponderare.

Animis adesse.

Aures dicenti accommodare.

Ab ore dicentis pendere.

Diligenter accipere quæ quis proponit.

Dicentem { avidissimè }
{ summo silentio } { audire.
{ attentè }

169 To aspire to Heavenly things.

Intentis oculis res divinas intueri.

Ascendere in contemplationem rerum cœlestiū.

Aciem mentis ad res { cœlestes } convertere.
{ divinas } adjicere.
{ religiosas } applicare.

Contemplari } cœlestia.
Intueri }

Res cœlestes { perquirere.
{ indagare.
{ investigare.

Divina insectari.

Ad cogitationem divinam { penetrare.
{ contendere.

Erigere mentem à terrestribus.

In res divinas toto animo intentum esse.

In res cœlestes $\left\{ \begin{array}{l} \text{spem} \\ \text{oculos} \\ \text{animum} \end{array} \right\} \text{defigere.}$

Incitari studio ad divinarum rerum cogitationes.

Ad $\left\{ \begin{array}{l} \text{altiora} \\ \text{cœlestia} \\ \text{magnifica} \end{array} \right\} \& \left\{ \begin{array}{l} \text{ex hujus vitæ} \\ \text{angustiis} \end{array} \right\} \text{aspirare.}$
 $\left\{ \begin{array}{l} \text{ex hujus vitæ} \\ \text{angustiis} \end{array} \right\} \text{se accingere.}$

170 To put the Heire besides his possessions.

Verum hæc $\left\{ \begin{array}{l} \text{bonis} \\ \text{possessionibus} \end{array} \right\} \text{expellere} \left\{ \begin{array}{l} \text{ejicere.} \\ \text{amovere} \end{array} \right\}$
 redē ex suis $\left\{ \begin{array}{l} \text{possessionibus} \\ \text{amovere} \end{array} \right\}$

Hæredem institutum $\left\{ \begin{array}{l} \text{decipere.} \\ \text{circum scribere.} \\ \text{fallere.} \end{array} \right\}$

Filium $\left\{ \begin{array}{l} \text{agris} \\ \text{patrimonio} \\ \text{prædiis} \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{fraudare.} \\ \text{spoliare.} \\ \text{privare.} \end{array} \right\}$

Hære- $\left\{ \begin{array}{l} \text{bona} \\ \text{opes} \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{copias} \\ \text{fortunas} \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{diripere} \\ \text{depeculari} \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{dissipare.} \\ \text{auferre.} \end{array} \right\}$

Vi eripere $\left\{ \begin{array}{l} \text{aliqujus hæreditatem.} \end{array} \right\}$
 Armis extorquere $\left\{ \begin{array}{l} \text{aliqujus hæreditatem.} \end{array} \right\}$

171 To Help and succour the afflicted.

A rerum asperitatibus $\left\{ \begin{array}{l} \text{eximere.} \\ \text{eripere.} \\ \text{liberare.} \end{array} \right\}$

A

A naufragio vindicare.

Afflictos } adversâ fortunâ misereri.
Percussos }

Opiculari }
Subvenire }
Succurrere }
Calamitosorum querelis vacare.

ferre

opem
præsidium
adjumetum

miserò statu
gravi cōditione
gravi detrimēto

afflictis.

Aures suas patefacere mi-

serorum, & sordidatorum

Solicitudi-

nem

Mœstitiam

Squalorem

laborantium

rebus suis diffidētium

de spe meliore de-

sperantium

sublevare.

sustentare.

reficere.

recreare.

In communi incendio subvenire.

Mederi hominum incommodis.

Providere miserorum salutem.

Præsidio esse solitudini & inopiæ.

Laboranti subsidium ostendere.

Afflictis fidem & dextram porrigere.

In rebus incommodis

Indigentiam alicujus

Jacentes & spoliatos excitare.

Salute

Subsidio

{

esse calamitosi.

172 To keepe holy-day.

Humana opera missa facere.

I 3

Festos

Festos dies } agere.
 Ferias } solennes celebrare.
 } in honore habere.
 Sanctum quoddam otium agere.
 Non opere } impedito } animo detineri.
 } occupato }
 Celebrem }
 Sacrum } diem aliquem habere.
 Religiosum }
 Profana negotia à se } discernere.
 } segregare.
 } removere.
 A mundanis negotiis feriari.
 A rerum humanarum }
 Ab occupationum } cura } requiescere.
 A studiorum. } vacare.
 Otiosum } aliquem } nullo labore } ad multā
 Quietum } diem sine } ulla cōtēctione } noctē pro-
 ducere.

---

 173 To be bozne to Honour.

Natus } susceptus } ad } decus.
 Factus } formatus } } honorem.
 } } dignitatem.
 Ab ipsis cunabulis } scolare.
 virtutem } amplecti.
 Ab ipsa natura ad } splendorem } institutus.
 } celebritatem }

Habilem

Habilem } alacrem }
 Idoneum } erectum } esse ad honorem asse-
 Aptum } compositū } quendum.

174 To contemne Honour, and riches.

De laude & honore obtinendo parū sollicitum
 esse.

Ab ambitionis aucupatione abstinere.

Divitias non aucupari.

Nullo desiderio regnandi teneri.

Esse quē } nulla ambitio } moveat.
               } nullus honor }
               } *Non levis ambitio persusā q. gloria' fuco,*
               } *Magnarūmve fames sollicitavit opum.*

175 To Hope.

Expectatione } verā } pendere.
                       } constanti }

Spe niti. Sperare.

Fidenti esse animo. In spem maximam adduci.

Confidere.

167 To repair a ruinous House.

Ædes ruinosas } tegere } resarcire.
                       } restituere }

Parietes domûs ad ruinam		{ proximos } fulcire.
		{ vicinos } reficere
Ædificia	{ longâ annorum	} in pristinum statum
	{ serie labefacta	
	{ vetustate consumpta	{ revocare.
		{ erigere } revocare.
		{ restituere } ædificare.
Domûs ad interitum		{ restituere }
ruentis mœnia		{ struere } renovare.
Propè	} ruentes	{ ædificare.
	{ parietes	{ rursus erigere.
		{ instaurare.
		{ reparare } fulcire.
Ruinosos	{ cadetes	{ refarcire }
		{ restituere in integrum.
Senescentes	{ muros	{ exstruere.
		{ restaurare.

177 To oberthrowe, or throwe downe a
House.

Domum	{ magnificâ	{ demoliri }	{ subruere.
	{ plenam		
	{ dignitatis	{ dejicere }	{ evertere.
Ædes	{ penitus	{ diruere.	
	{ funditus		
Ferrum	{	tectis inferre.	
Flammam			
Iaces.			

Domum

Domum {complanare} depopulari {prosternere
 {excindere} subruere {subvertere.
 {vastare} disturbare {præcipitare.

Ipsos prorsus parietes Stollere.

Ædificia {sumptuosa} solo aquare.
 {magnifica}
 {splendida}

Ædes {spoliare} suis ornamentis.
 {privare}
 {nudare}

178 To play the Hypocrite, and cover in-
 ward vice with an outward shew
 of Virtue.

Supercilio {homi-} {errores} inducere.
 Rugis {nes in} {fraudes}

Fingere & simulare, quam non habet, pietatem.

Simulatione tegere suos mores.

Inanem pietatis speciem præ se ferre.

Sub {fictâ severitate} in animo tenere.
 {mentitâ virtutē} inclusas
 {adumbratâ integritate} libidines {habere.

Aliud agere, aliud simulare.

In {vanâ} virtutis specie
 {falsâ} delitescere.

Verisipellem esse

Frō- {integumen-} {execran-} {contegere} ab o-
 tis {tis} {da scele-} {occultare} culis
 {involucris} {ra} {removere} homi-
 nū.

179 To be Implacable, or appeased by no means.

Non { precibus } mitigari { deponere.
 { profusis } libidine ulciscēdi { abjicere.
 { lachrymis } odium
 Non { sanguinis profusione } placari.
 { dignitatis amissione }

180 To Imprison one.

In custodium tradere. Catenis vincire.

In vincula { abripere.
 { conjicere. Vinculis constringere.

In { carcerem } detrudere { includere.
 { ergastulū } compingere { concludere.

In ergastulo { coërcere.
 { comprimere.

Carcere { coërcere { detinere.
 { imprimere } mulclare.

Vinculis & custodiâ arcere aliquem.

Catenas { alicui } imponere.

Compedes { } injicere.

Vinculis constringendum dare.

Tenebris, & vinculis mandare.

181 To be Impudent.

Sine pudore } esse.
 Impudentem }

Parum frontis habere.

Quid

Quid de se homines sentiant & loquantur , non curare.

Incredibili impunitate, & audaciâ.

Intolerabili petulantia.

Vultu esse canino.

Ad audendum projectus.

Perfrictæ frontis.

Sine omni reverentiâ & metu.

Ad nullum facinus erubescere.

182 To get him everlasting Infamie , and
shame.

Ignominia labe notari .

turpissimâ } aspergi.

Luculentis vitiis dedecorari.

Nullum sibi in posterum dignitatis locum relin-
quere.

Insigni { dedecore } cooperiri.
          { infamiâ }

Sempiternum sibi dedecus inurero.

Gravi flagrare infamiâ.

Omnibus ignominiis affici.

Eam labè nomini suo aspergere , quam nunquam
eluet.

Ab omnibus malè audire.

Maculâ { infamiae } infici.
          { dedecoris } aspergi.
          { ignominia } sobrui.

Notâ

Notà infamiae inuri. Ignominiosè notari.

183 To Injure, or wrong one.

Alteri } gravissimam } facere }
           } indignam   } inferre } injuriam.
           }   } imponer }

Alicui per summum scelus } obesse.
                                       } ob stare.

Alte- sinjuriis } afficere } provocare } vexa-
       rum } calumniis } laceffere } cômovere } re.

Aliquem per summum scelus oppugnare.

Aliquem contra jus & } tractare.
       fas indignissimè   } violare.

184 To be Inspired with the holy Ghost.

Numine } inspirari }
           } affici   } divino.
           } illuminari }

Anhelitu } compleri }
           }   }   }
 Splendorem divinum degustare.

Ope } regi.
       } armari.
 Virtute } Spiritûs } circumsepiri.
 Praefidio }   } corroborari.
 Auxilio }   } muniri.

Divini

Divini numinis } instinctu }
 Præpotentis Dei } nutu }
 } afflatu } ad pietatem } erigi.
 } impulsu } } excitari.
 } } } inflāmari.

186 To be Irreligious or prophane.

In ipsius Dei contumeliam ferri.
 Impium in Deum esse.

Divini numinis } majestatem } minuere.
 } dignitatem } offendere.

Atrociter insanire
 Contumeliosè superbire } contra Deum.

Omnem } religionem } violare } tollere.
 } sanctitatem } extinguere } abolere.
 } pietatem } affligere } evertere.

Deo { meritam laudem } non assignare.
 { debitum honorem } non attribuere.

Divinum { numen } nihili facere { despiciatū } ha-
 num { honorē } pili æstimare { cōtemptū } bere.

Impiè { divinā } conspurcare } deridere.

Sceleratè { maje- } convellere } contemnere.
 Nefariè { statem }

De cultu Dei detrahere.

A sacris
 Ab omni studio sanctitatis } abhorrere.

Hostis sacrorum, & religionis.

Sine omni Numinis metu, & reverentiā.

Deo

Deo bellum indicere.

Divinitus institutam religio- } ludibrio habere.
Sacra (nem } aspernari.

187 To pronounce Judgement.

Sententiam ferre. Jus dicere.

Judicium } dare.
              } pronunciare.
              } exercere.

188 To Kill, slay, or murder.

Trucidare. Occidere. Obtruncare.
Perimere. Interficere. Contrucidare.
Confodere. Enecare. Cadere. Jugulare.
Perniciem alicui comparare.
Lumina clarissima Reipublicæ extinguere.
To kill noble and worthy men.

Mucronem } sanguine } imbuere.
              } cæde } madefacere.
              } } cruentare.

Communi luce } privare.

Vitâ } spoliare. E medio tollere.

Vitam alicui eripere.

Vitâ exuere.

Ad perniciem vocare.

Ex hominum numero dejicere.

E rerum naturâ tollere.

E naturæ finibus exterminare.

E numero viventium excludere.

Atrocissimè tollere.

Vitam adimere alicui.

Contra omnes leges divinas, & humanas aliquem
maclare.

189 To Kill one another mutually.

Matuò	{	conficere		prosternere	{	occidere.
se		interimere		interficere		necare.
					}	côtrucidare.

Manus } alterum alteri inferre.
Necem }

In com-	{	Marte	{	invicem	{	perire	{	cadere.
muni		acie				interfici		occidi.

Non hostium	{	{	mutuâ pugna	{	obtrûcari.
viribus			propriis viribus		
Non alienis			civili discordiâ		
armis			privato impetu		interfici.

Invicem se	{	è medio tollere.
		vitâ
		spoliare.
		privare.

Sibi mutuò	{	spiritus	{	adimere.
		lucem		
		vitam		eripere.

Mutuas	{	strages	{	exercere.
		caedes		facere.

Alter

Alter {perniciem} machinatur {casū expectat
 alterius {interitum} molitur {sanguine fitit.
 Cadere
 Perire
 Interfici
 Mortem oppetere } mutuis vulneribus.
 Mutuis {armis } miserabiliter se {confodere.
 {cadibus} {necare.

---

190 To Labour in vaine.

Operam {malè perdere.
 {perdere.
 Studium inutiliter locare.
 Infructuoso campo {semina } committere.
 Arido solo { } mandare.
 Arenæ
 Incertam {spem quasi ducem sequi.
 Cæcam { }
 Ignavo studio {duci.
 Irritâ spe {capi.
 De re aliquâ frustra laborare.
 Infirmis } fundamentis niti.
 Labentibus }
 Laterem lavare.
 Oleum, & operam perdere.
 Ignavum studium suscipere.
 Omnes industriæ fructus perdere.
 Æthiopem dealbare.

Haurire

Haurire aquas cribro.
 Danaïdum dolium implere.
 Sisyphi saxum volvere.

191 To be in continuall Labour, or imploy-
 ment.

In { labore corporis } omnem vi- { consumere,
 { contentione animi } ta curam { conficere.

Laboris molestias devorare.

Nec corporis, nec animi laboribus defatigari.

Omnes labores leves existimare.

Magnis vitam traducere laboribus.

Maximis negotiis { interesse } vexari.
 { versari }

Nullius numeris { opprimi.
 difficultate { obrui.

Molestiis {
 Negotiis { implicari.

Operibus { Negotiorum mole obrui.

Se { perpetuis } laboribus { exercere } conficere.
 { continuis } studiis { frangere }
 { nocturnis } lucubrationibus { exhaurire }

Labores exantlare.

Moliendo defatigari.

Summè & assidue elaborare.

Nullam recusare molestiam.

192 To Labour earnestly, or doe ones best
endeavour.

Omnes nervos intendere.

Omni con- { conari,
tentione } agere.

In rem aliquam cogitatione curâque incumbere.

Omni ope & operâ tantum quantum
Industriâ { potest } eniti.
Curâ {
Viribus { quàm maximè }

Multum operâ in { consumere.
re aliqua } conferre.
{ ponere.
{ impendere.

In hoc versantur curâ, cogitationesque meæ.

Omnes conatus adhibere.

Laborabo industriâ meâ quantum possum pro
viribus.

Pro virili { intendere.
{ conari.

Summo opere { invigilare } in re aliqua pro-
Omni studio { } curanda.
Pro virili { elaborare }

Strenuè operam navare.

Alacriter operam dare.

Velis, remisque { flagranti studio } con-
Quàm maximè possit { maximâ industriâ } tendere.
Toto pectore { omnibus nervis }
Opus

Opus { suscipere } summa { vigilantia } alacri-
 { administrare } ma { cura } ate
 { conficere } cum { diligentia } animi;

Omnem movere lapidem.

Opus aliquod facere multo { sudore,
 labore.

Omnem diligentiam { praestare.
 adhibere.

Sudare }
 Vigilare } in re aliqua.

Excubare }
 Inflammato { aspirare } ad-
 studio { rapi }

Nihil non facere.

Toto animo } studio incumbere.

Strenue

Nil intentatum relinquere.

Nullum studium praetermittere.

Toto animi impetu laborare.

Vehementissimam animi contentione uti.

193 To follow his calling, or Labour in
 his vocation.

Officiis vitae fideliter, & cum industria fungi,
 Partes suas exequi.

Munus suum obire. Res suas agere.

Provinciam { quam nactus est

Spartam } exornare.

Officio suo non deesse.

In sui muneris administratione laborare.

Sua munera indefesso labore exercere.

Suæ arti servire.

In suo munere diligentiam omnem adhibere.

Res suas non indiligenter tractare.

In suis rebus, & } graviter }
negotiis } strenuè } operam navare.

194 To Lament, mourne, or weep.

Vim lachrymarum profundere.

Se lamentis muliebriter dedere.

Luctui se dedere, & tradere.

Lachrymas non posse tenere.

Lachrymis se effœminatè tradere.

In luctus maximos incidere.

Fletum non posse reponere, reprimere.

Lugere. flere. gemere.

Lamentari. affligari. squalere. Luctum suscipere.

Lachrymandi finem non facere.

Uberrimè in fletum prorumpere.

In luctu, & sordibus jacere.

Se gemitibus conficere.

Altis suspiriis dolere.

Se luctu macerare.

Collachrymare. plangere. plorare. ejulare. lachry-
mare.

195 To make a Law.

Statuere	{	facere	{	promulgare	} legem.
Figere		ponere		{	
Stabilire	inferre				
Rogare	imponere				
Scribere	constituere				
Confirmare	{	conscribere	{	fancire	

196 To abide the rigor of the Law.

Legum	{acerbitatem}	{perpeti}	{sustinere.
	{asperitatem}	{tolerare}	
Summum jus non	{	vereri.	{pertimescere.
Legum	{rigoribus}	{non}	{terreri.
	{minis}		
	{severitate}		
Juris acerbitatem subire.			{cedere.

197 To break all good Lawes.

Sanctum	{	violare.	
Clausum		eruere.	
Munitum	{	affligere.	Soleenne refecare.
Omniem re-		polluere.	
ligionem	{	evertere.	

Omnia	divina &	jura	conculcare. perfringere. perrumpere.
	humana		
Communem	salutem	}	evertere.
	pacem		
Nihil mali	intentatum	}	relinquere.
	intactum		

---

198 To make a League.

Sanctè	}	foedus	}	inire	}	pangere.
Religiøsè				sancire		instituire.
				ferire		
Societatem	}	}		contrahere.		
				foedere certo confirmare.		
Fœdera	}			cum aliquo facere.		
Pactum						
Pactiones						
Ad quandam	}		}	conditionem	}	venire.
				pactionem		
Conflare	}	}		foedus		cum aliquo
				pactionem		
Obligare				pactionibus se.		

199 To breake a League.

Omni	modo	}	conditiones	}	perturbare.
	perjurio		pactiones		violare.
	pacto				
Confirmatur					

Confirmatum } *scelus nihili facere.*
 Sancitum }
 Fidem datam fallere.

---

200 *To coyne a Lye.*

Commentum } *excogitare.*
 Rem fictam } *invenire.*
 Mendacio astringi.

Falsitati strenuam operam } *dare.*
 } *navare.*

Mendacium } *construere fingere.*
 } *componere conflare.*
 } *comminisci confingere.*

Fingere ex suo cerebro, ut aranea telas.

Splendidè }
 Prodigiosè } *mentiri.*
 Ad nauseam }

Homo } *insigni vanitate.*
 } *è mendaciis conflatus.*

---

201 *To Libe.*

Vitam } *agere ducere.*
 } *degere traducere.*

Animam in corporis custodiâ retinere.

In corporis ergastulo detineri.

Communi luce frui.

In vitâ remanere.

In hoc mundo { versari.
                                  } hâere.

Angustiis harum regionum cingi.

In hominum { cœtu
                                  } frequentia } versari.

Aurâ vesci.

Hujus loci usurâ frui.

In vivis esse.

Spiritum ducere.

Vivere, spirare.

202 To Look pleasantly.

Remittere { frontem { severam.
Exporrigere } { tristem.

Hilari
Jucundo
Admodum faceto } esse vultu.
Candido.

Humanitatis
Placabilitatis } personam { suscipere.
Suavitatis } { induere.
Affabilitatis } { gerere.

Omnem { severitatem } tum ab ani- } remove.
          } mœstitiâ } mo, tum à } deponere.
                                  } facie } depellere.

Vultu { hilari } aliquem intueri.
          } urbano }

203 To Love one entirely.

Aliquem in {deliciis } habere.
                   {sinu }

Omni studio }
 Summo honore } complecti.

Unicè }
 Vehementissimè } amare.

Præter cæteros colere.

Ex {animo } aliquem diligere.
       {corde }

Familiarissimè {
 Conjunctissimè { cum altero vivere.

Aliquem {commodis chariorem }
           {valetudine potiore } ducere.
           {vitâ & salute antiquiorem }

Tantum accessit ad amorem, ut antea diligere,
 nunc amare videatur.

Amo te plus hisce oculis. Oculitùs amare.

Summâ pietate & fide } diligere.

Ex omnibus plurimùm } amare.

Egregiè charum habere.

204 To fall in Love.

Amore {ardescere } astuare.
           {insanire } delirare.

Blandimentis

Blandimentis amoris { deliniri.
decipi.

Libidine { flagrare } corrumpi { uri, tentari, incendi.
inquinari } oppugnari { occideri, inflammari.
debilitari } torqueri { de statu dejici, deli-
(rare.

Amori { inservire, obsequi, subservire.
obsecundare, parere.
morem gerere.

Sub Veneris regno vapulare.

Amoris { vinculis } astringi { alligari.
compedibus } cohiberi { illaqueari.
laqueis } irretiri } capi.

Amorem { salere } nutrire
fovere } concipere.

Veneri se dare constringendum.

Defigere } perditè } amorem in aliquem.
Conjicere } flagitiosè }

205 To be mad, or out of his wits.

Incidere in morbum insaniz.

A recta { deficere.

ratione } discedere.   Mente capi.

Ad { insaniam } amentiam } edigi.
furorem } dementiam }

In potestate suæ mentis non esse.

In sana mente non esse.

Non

Non compos }
 Inops } mentis.
 Expers }
 Ratione } privatus.
 Sensibus }
 Destitui } mente.
 Relinqui } mentis sanitate.   Infantiâ laborare.
 A sensu mentis abstrahi.
 Mens { sede } discessit.
 à sua { loco }
 A { sanitate } rationis {
   { potestate }   { discedere.
   { constantia mentis }
                               { occurrari.
 Mentis lumine { privari.
                               { obscurari.
 Furiis agitari ardentibus.   In furorem impelli.
 In apertum erumpere furorem.
 Furoris iadis exagitari.
 Atrâ bile exagitari.   Insanire, Furere.

---

206 To ordaine, or choose a Magistrate.

Eligere { designare }
 Creare {   } consulem.
 Constituere { nominare }
 Faces & secures alicui tradere.
 Deferre alicui { officia.
                               { munera.

Unius

Unius potestati omnia permittere.

Magistratûs } munus } alicui } imponere.
 } personam } tradere.
 } concedere.

Ad capeſcendam } evocare } alicquem.
 rempublicam } e lucere }

Vitz & necis po- } dare.

testatem alicui } facere.

Denunciare aliquem conſulem.

207 It is Maniſeſt, evident, or plaine.

Ipo die } apertius } eſt.

Ipo luce } clarius } eſt.

Non conjecturâ ſed oculis tenetur.

Evidenti testi- } confirmatum eſt } apparet.
 monio } probatum eſt } teſtatum eſt.

Minimè } obſcurum } eſt. Neminem } latet.
 } abſtruſum } eſt. } fugit.

Quaſi lumen aliquod elucet.

Dubitandi locus nullus relinquitur.

Nihil loci } tenebræ } tenent.
 } umbræ }

Erroris } nubeculæ } diſpelluntur.
 } umbraculæ } removentur.

In promptu eſt } omnibus. Apertè } conſtat.
 Notum eſt } Dilucidè }

Res pro ſe loquitur.

Non poteſt negari.

Ante

Ante oculos positum	}	liquidū, pervulgatū	}
In confesso		apertum, clarum	
Cuiq; perspectissimū		manifestum	
Illustre, perspicuum		testatissimum	
Luculentū, compertū		decantatum	

---

208 To Marry or wed.

Uxorem ducere.

Inire connubium.

Uxorem sibi ad jungere.

Sponsam asciscere.

Thalami sociam sibi { comparare.
conciliare.

Conjugium { petere.
contrahere.

In uxorem accipere.

Matrimonii fœdus peragere.

Mulierem sibi matrimonio copulare.

Cum altera sese consociare.

Se matrimonii vinculis constringere.

Aliquam in matrimonium accipere.

Matrimonium cum aliquâ inire.

---

209 To Meddle with an other mans mat-
ters, and neglecte his owne.

In alienâ Rep: curiosum esse, in suâ negligentem.
Strenuam

—

N
A

On
On

—

Ad
Att
Sto
Ad

Exa
Tan
Rei
Adn

2

uav
ndi
lud

1

Omni mordaci curâ vacuum habere animum.
Omnem mœstitiâ ex animo deponere,

211 To Marvell o2 wonder at.

Admirari. Obstupescere. Susplicere.

Attonitus 7 videre & hærere.

Stupefactus } intueri.

Admiratione profsequi.

Exanimatus pendet animi.

Tanquam cœlo delapsum intueri.

Rei confideratione? *percellit*:

Admirations

212 To Hocke and scoffe.

Suaviter aliquem irridere.

Ludificari } aliquem { facere,
Illudere } { false.

aliquem

aliquem { scitè } exagitare.
               { jocosè } insectari.

Salsissimè } aliquid in alterum dicere.
 Argutissimè }

Pro ludibrio aliquem habere.

Per { ludum } aliquem { contemnere.
       { jocum }   { irridere.

Paulò nimium { dicacem } esse.
                       { facetum }

Ludibrio exponere.

Petulantibus facetiis perstringere.

Ciconiâ aliquem à tergo pinlere.

Ludere } in quem.
 Jocari }

Pro ridiculo & delectamento putare.

Dicaciter alicui insultare.

Ad aliquo jocum captare.

213 To excell in good arts & gifts of Nature.

Ab ipsa Natura mirabiliter institui.

Omnibus vitæ muneribus { idoneus.
                                       { utilis.

Docilis

Propensus

Facilis

Formatus

Composi-

tus

} ad omnia vitæ munera,

Omnibus virtutibus exaggeratus.

Animi

Animi	{	dotibus	{	eximiis	{	imbui	{	poliri.
Naturæ		præfidiis summis		clarissimis		excoli		augeri.
Ingenii		ornamentis ampli-				instrui		amplifi-
	{	ssimis		ditari		donari		cari.
								exornari.

214 To be Obedient or loyall.

Subditum esse magistratûs dicto audientem.

Animo æquo	{	submittere se imperio.	{	
		imperium		ferre.
		jugum		suscipere.

Alacrem se in principis mandatis perficiendis
Paratum ostendere.

Superiorum dictis obedientem esse.

Se in officii regionibus continere.

Magistratûs auctoritatem vereri.

215 To bee Obstinate or persevere in an
erroꝝ.

Pertinaciter	{	in sen-	{	perditâ	{	permanere.
Audaciter		tentia		sceleratâ		persistere.
						perseverare.

Opinioni	{	nullâ ratione	{	susceptæ adhærescere.
		temerè		

In re turpi diuturnam habere mansionem.

Ab errorum } umbris } nullo } distrahi.
                   } tenebris } modo } divelli.
                   } labyrintho }   } dimoveri.

Nunquam receptui canere errori.

E sententiâ perversâ non } moveri.
   } discedere.

Prius civitate quàm de sententia dejici.

Errorum tenebris involvi.

In errorem ita rapi ut } intueri
                   veritatem } perspicere } nequeat.

Eripi sibi non pati errorem.

Suâ consecratum esse sententiâ.

Accuratè } sententiam suam defendere, et si a-
                   diligenter } pertè falsam.

A sententiâ nullo modo dimoveri posse. Pertinax.

Ad suam sententiam quam adamaverit tanquam
   ad saxum adhærescere.

216 To commit an Offence or Wicked-
                   ness.

Flagitium designare.

Scelere astringi turpissimo.

Grave scelus } perpetrare.

Indignum facinus } committere.

Scelus nefâsq; patrare.

Gravissimè peccare.

Flagitiosissimè facere.

Ad scelus suscipiendum } incitari.
   } concitari.

Summum

Summum { scelus
dedecus } in se admittere.

Scelere se gravissimo { contaminare,
astringere.

217 To war Old.

Propè { actam
decursam } aetatem habere.

Ingravescentem aetatem. { habere.
agere.

Temporis diuturnitate exedi.

Rugas trahere.

Ingravescit

Appropinquat { senectus.

Adest

Præsto est

Alterum pedem { in sepulchro
in cymbâ Charontis } habere.

Confici { enervari } senectute.

Debilitari { curvari }

218 An Old man.

Homo summâ senectute.

Longius aetate proventus.

Canus

Annis oblitus { senex.

Decrepitus

L 2

Qui

Qui extremam vitæ partem agit,
Ingravescente ætate homo.

Natu grandis.

Ætate præcipitatâ.

Ætate confectus.

Annis quamplurimis affectus.

Longævus.

Qui multos annos attingit.

219 To deliver his Opinion or sentence.

Explicare } suam } sententiam.
Excute } } intelligentiam.

Animi sui complicatam rationem evolvere.

Aperire

Exponere } animi sui sententiam.

Ostendere

220 To take Opportunity.

Uti opportunitate.

Facultatem rei conficiendæ

Tempus } actionis opportunum } non prætermittere.
          } magis idoneum

Ansam avidè arripere.

Non sinere dilabi occasionem.

Obsequi tempestati.

Sequi temporis opportunitatem.

Opportunitatem

Opportunitatem } arripere.
 Occasionem } non negligere.
 Surgere.

221 To use Oppression.

Sanguinem innocentum exsorbere.
 Tenuēs } conculcare.
 Pauperes } miseriis afficere.
 Miseriis } indigentium non satiare,
 Calamitatibus }
 Vi dominari.
 Duriores conditiones imponere alicui.
 Aliena violenter invadere.
 Maximis oneribus } opprimere.
 Domatu & potentia }
 Affligere. Vexare.

222 To be Overcome.

Viribus non parem esse hosti.
 } devinci.
 Bello } frangi.
 } superari.
 Tergum dare.
 Inferiorem } viribus } esse.
 } armis }
 Campo cedere.

Victoriam { pugnando amittere.
 Palmam {
 Herbam dare.
 In cladem incidere.
 Plagam { accipere in bello.
 Calamitatem {

223 To Overstudy himselfe, or study too much.

Immoderato { vires } debilitare.
 discendi stu- { } minuere.
 dio ingenii { aciem } obtundere.

224 To Warden, or winke at.

Connivere.
 Nullâ pœnâ { afficere.
 Impunitum } { coercere.
 Liberum } dimittere.
 Integrum }
 Peccatum alicujus silentio tegere. Latebras dare.
 Bona cum venia } præterire.
 Impunè }
 Pœnas ab aliquo non repetere.
 Condonare } crimen alicui.
 Remittere }
 Omne ultionis consilium penitus abjicere.

Sontes

Sontes à supplicio } vindicare.
 } eximere.
 } expedire.

Ignoscere. Indulgere.

Vitam } impunitatem } tribuere

Salutem } dare.

Veniam } incolumitatem } concedere.

Supplicium } remittere.

Pœnas debitas } demere.

225 To begge Pardon for an offence.

Flagitiorum } petere.
 impunitatem } precari.
 Culpa libera- } submisſe } postulare.
 tionem } obtestari.

Ob } scelus com- } pluribus verbis ex-
 } missum } poscere.
 } facinus per- } veniam } obsecrare } petere.
 } petratum } rogare } querere

Alicujus miseri- } condonetur } allicere.
 cordiam pre- } ignoscatur } provocare.
 cibus ut } excitare.

Supplices manus alicui tendere.

Precibus } violatum } mitigare.
 Votis } læsum } animum } lenire.
 } mollire.

Ad } misericordiam } alicujus, veniæ causâ,
 } clementiam } confugere.

226 To make Peace.

Pacis fundas } jacere } stabilire.
 menta } constituere } ponere.

Memoriam discor- } delere.
 diarum oblivio- } sepelire.
 ne sempiternâ } extinguere.

Dissentionis arcem } debilitare.
 } infirmare.
 } extinguere.

Contentionis munitionem evertere, convellere,
 perfringere.

Discordia } muros } deicere.
 } propugnacula } disturbare.
 } praesidium } percellere.

Animos dissidentes & hostili odio imbutos con-
 jungere.

A Peacc-maker.

Cômunis otii } protector } amicus, amator.
 Pacis } auctor } patronus, princeps.
 Concordia } hortator } propugnacula.
 Tranquilli- } alumnus } murus, inventor.
 tatis } suavor, dux } procurator, susce-
 ptor.

Ad pacem } exardescere } commoveri.
 } conspirare }

227 To live in Peace.

Castra fugere. Otio delectari.
 Togæ, non armorum, studiosum esse.

A militis procuratione abstinere.
 Otium molle peragere. In otio agere.
 Pacem cum omnibus colere.

228 To tame the Peoples courage.

Multitudinis refutare amentiam.
 Brachia perditorum comprimere.
 Populi furores coërcere.

Populi { libidinem } prohibere } cohibere.
 { ardorem } reprimere } continere.

Populum { audacem } in angustias cogere, &
 { furentem } quasi cancellis circūdare.

Populi auda- { auctoritate } constrin-
 ciam legum { vinculis } gere.

Populi { spiritus } retardare } reprimere.
 { superbiam } refranare } frangere.
 { insolentiam } cohibere } domare.
 { animos } coërcere } contundere.
 { arrogantia }

Plebi { furenti } nervos ex-
 { exultanti } cindere.

Plebis { furorem } reprimere.
 { amentiam } minuere.
 { audaciam } refecare.
 { ferociam } punire.

Populi { impiis conatibus } se opponere.
 { arrogantia non } occurrere.
 { ferenda } obistere.

{ pręipitem impetum severitate repri-
 mēre.
 Volgi { importunam naturam mitigare.
 { repentinōs motus refrānare.
 { insaniam legibus cōstringere.
 In metu & officio continere, i mpe-
 rio cōercere
 Metu comprimere, supplicii formidi- } Populū.
 ne refrānare
 Minis atq; metu cōstringere

---

229 To despise the Peoples madnesse.

Populi { indomitas } furorem } detestari.
 { libidines } levitatem
 { effrānatas } furentes motus } execrari.
 { cupiditates }

Temeritatem populi despiciere.

Concitatę } multitudinis amentiam irridere.
 Imperitę }

Tomultuantem populū negligere.

Nullo modo accōmo. { sensus.
 dare se ad populi { voluntatem.

---

230 To studie Philosophie.

Philosophiā { intimā } cogni- indagare.
 { abstrusā } tionē { investigare.
 Aciem

Aciem mentis   {intendere in Philosophia
 Ingenii acumen   {studium
 In {inquisitione } Philosophia versari diligen-
    {investigatione } ter.
    {indagatione }
 Philosophia ex {frugifera } operam navare.
 omni parte   {fructuosa }
 Admirabili quodam ad {concitari.
 philosophandum studio } duci.
                                      {excitari.
 Præcepta {philosophia } aperire.
 Myſteria {   } explicare.
 Eruere è tenebris {recondita } præcepta.
 Vindicare in lucem {Philosophia } studia.

231 To Plant trees.

Plantare arbores.

Plantas ferere.

Conſucionem arborum facere.

Plantas {in ter- } venis {defigere } collo-
 Arbores {ra } visce ri- } imponere care.
                      bus {inferere } ponere.

Hortos vitibus circumſepire.

To plant vines.

232 A man of Plaine dealing , or simple nature.

Ingenium {nectendis } dolis
               {parandis } fraudibus } minimè assu-
               {struendis } infidiis } etum.

Homo {sinceri } ingenii.
           {simplicis }
           {apertæ voluntatis.
           {rectæ mentis.

Ab arte {simulandi } remotissimus.
               {fallendi } alienus,
                                   aversus.

Homo {factus }
           {natus } ad veritatem.
           {nutritus }

Nihil {injuriosum } in illo est.
           {fallax }

Veritatis cultor.

Non artificio simulationis eruditus.

Vir {singulari integritate }
           {summâ innocentia } præditus.

Non deceptor, impostor.

Vir minimè {dolosus.
                                   {malus.

Homo {simplex } qui quod sentit loquitur.
           {apertus }
           {antiquus } Homo

Homo minimè vafer.

Qui non aliud ore prom- { occultum }
prum, aliud mente { celatum } habet.

Simplicis veritatis amans.

Antiquæ fidei.

Fuco vacuus.

Ab astutiis & insidiis remotissimus.

Nihil vafrè & malitiosè agens.

Sine fraude, & fuco.

Animum in fronte habet.

Non aliud dicit, aliud facit. Candidus.

233 To delight in Pleasure.

In profundissimum libidinis gurgitem ferri,

In altum { voluptatis } { secundissimis }
                    { amcenitatis } { ventis } invehit.
                    { jucunditatis } { plenis velis }

In omnes libidinum { voluptates } se ingurgitare
                                    { suavitates }

Effœminatè }
Molliter } vivere.
Delicatè }

Cupiditatibus se { constringendum } { dare.
                                    { ministrum } { præbere.

Summum bonum voluptatem { judicare.
                                    { terminare.
                                    { statuere.

Voluptatam

Voluptatum { fomentis } { deliniri } { astringi.
 { lenociniis } { capi } { delectari
 { blanditiis } { affici } { conta-
 { corruptelis } { comoveri } { minari.

Nihil { potius } { ociosâ } { habere.
 { prius } { libidinofâ }
 { præstantius } { vita } { plenâ } { volup-
 { antiquius } { repletâ } { tate } { habere.

Avidius arripere { vehementer appetere } { volu-
 Cupidius appetere { acrius } { insectari } { pra-
 Sitienter cõquirere { ancupari } { stem.

Omnia ad libidinem { revocare.
 { referre.

Epicuream vitam agere.

Libidinum amcenitates persequi.

Deliciis { languescere } { diffuere.
 Otio { liquefcere }

Cupiditatibus servire.

Voluptatis mancipium esse.

Omnia voluptate metiri.

Undiq; suavitates conquirere.

234 To despise Pleasures.

Mundi delicias { despiciatui habere } { flocci fa-
 { pro nihilo habere } { cere.
 { nihil æstimare }

Omni suavitatem auribus excludere.

Voluptatum

Voluptatem amoenitates { aspernari.
 { contemnere.
 { negligere.

Lenocinia { evitare.
 Illecebras { oculis abjicere.
 Invitamenta { effugere.
 Blanditias { declinare.
 Voluptates
 A voluptate abhorrere.

Voluptatem pejus { scire } & { odisse.
 { angere

Voluptatem cautius quam sanguinem viperinum
 evitare.

235 To live in Poverty.

In summa { inopia } mendicitate } versari.
 { egestate } paupertate } vitam agere.

Penuria laborare.

Exiguas facultates { tenere } possidere.
 Tenuis opes { habere }

Rebus omnibus { egere.
 { carere.
 { destitui.

Rei familiaris naufragio laborare.

Indigentiam rerum { privatarum } conficiari.
 { domesticarum }

Operam

Voluptatum { fomentis { deliniri { astringi.
 { lenociniis { capi { delectari
 { blanditiis { affici { conta-
 { corruptelis { cōmoveri { minari.

Nihil { potius { ociosā
 { prius { libidinofā
 { praestantius { vita { plenā { volup-
 { antiquius { repletā { tate { habere.

Avidius arripere { vehemēter appetere { volu-
 Cupidius appetere { acrius { insectari { pra-
 Sitienter cōquirere { ancupari { stem.

Omnia ad libidinem { revocare.
 { referre.

Epicuream vitam agere.

Libidinum amcenitates persequi.

Deliciis { languescere } diffluere.
 Otio { liquefcere }

Cupiditatibus servire.

Voluptatis mancipium esse.

Omnia voluptate metiri.

Undiq; suavitates conquirere.

234 To despise Pleasures.

Mundi delicias { despiciatui habere } flocci fa-
 { pro nihilo habere } cere.
 { nihil aestimare }

Omni suavitatem auribus excludere.

Voluptatum

Voluptatem amœnitates { aspernari.
 { contemnere.
 { negligere.

Lenocinia { evitare.
 Illecebras { oculis abjicere.
 Invitamenta { effugere.
 Blanditias { declinare.
 Voluptates {
 A voluptate abhorrere.

Voluptatem pejus { cane } & { odisse.
 { angue }

Voluptatem cautiùs quàm sanguinem viperinum
 evitare.

235 To live in Poverty.

In summa { inopia } mendicitate } versari.
 { egestate } paupertate } vitā agere.

Penuria laborare.

Exiguas facultates { tenere } possidere.
 Tenuēs opes { habere }

Rebus omnibus { egere.
 { carere.
 { destitui.

Rei familiaris naufragio laborare.

Indigentia rerum { privatarum } confictari.
 { domesticarum }

Operam

Opprimi } impediri }
 Frangi } } paupertate.
 Affligi } simplicari }
 Omnes } miserias } experire & perferre.
 egestatis } calamitates } subire } sustinere.
 Incertas & suspensas habere vivendi rationes.
 Ad summam inopiam redigi.

236 To Prate, babble, or talke much.

Garrire. Ineptire. Garrulus. Verbosus. Dicax.
 Multa verba effundere.
 Ineptè loquax. Inaniter rhetoricari.
 Aniliter fabulari.
 Inani loquacitate auditores offendere.
 Verborum multitudine molestum se præbere.
 Importunæ loquacitatis.
 Quicquid in buccam venerit, effutire.
 Qui non pensum habet, quid loquatur.
 In loquendo multus, & ineptus.

237 To seek for Praise.

Celebritatem }
 Splendorem } nominis ardenter sitire.
 Laudem } vehementer } expetere.
 } mirificè }
 } summè } amplexari,

Laudis

Laudis desiderio {vehementer exardescere.
mirum in modum capi.

Infinitâ laudis cupiditate flagrare.

Ad gloriam toto impetu ferri.

Laudem {aucupari } venari.
ambire } captare.

Pro laude obtinendâ se in medium discrimen of-
ferre.

238 To Prayse or commende one.

Aliquem {omni prædica- } summis } extol-
tione celebrare } laudibus } lere.
pleno ore laudare } in cœlum } efferre.

Quasi Deum inter homines putare.

Altiùs extollere dicendo.

Mirabiliùs ornare.

Sideribus ipsis inferre.

Honorificè de aliquo mentionem facere.

Maximis encomiis {ornare.
cumulare.
decorare.
cohoneſtare.
afficere.
illuſtrare.

Elogiis } ornare.
Ampliſſimis verbis }

Aliquem {immortalitati } consecrare.
æternitati } commendare.

In laudes alicujus spatiari, & excurrere.

Apud omnes gentes prædicare.

Aliquem { summis } divinis { plausibus exci-
 { infinitis } exquisitis { pere.

Magnificè {

Copiosè { laudare.

Splendidè {

Beatum prædicare.

Aliquem plenis buccis & buccinis efferre.

Alicujus laudem { silentio }
 { tenebris } vindicare.
 { oblivione }

Laudandi finem non facere.

Omnia bona de aliquo dicere.

Omni laude & celebratione prædicare.

Summis laudibus amplificare.

Supra modum efferre.

Meliore notâ commendare.

Se totum in alicujus laudes effundere.

239 To get immortall Praise.

Immortalem laudem assequi.

Suum nomen longè latèque { diffundere.
 { propagare.

Res suas gestas per totum terrarum orbem dis-
 pergere.

Suam gloriam cum omni posteritate adæquare.

Nominis

Nominis celebritatem adipisci.

Immortali memoriæ consecrari.

Ad nominis { claritatem } sibi viam cōmunire.
                   { celebritatem }

Omnium seculorum memoriā vigere.

Sempiterno hominum præconio celebrari.

Laude nullis seculis interiturā circumfluere.

Omnium gentium literis & linguis prædicari.

Nomen sibi { nulla unquam obscurabit
 comparare, { quod } oblivio.
                   { nulla vetustas obruet.
                   { posteritas alet.
                   { ipsa æternitas semper intue-
                   bitur,
                   { de quo nulla ætas conticescet.

Nomen suum ab injuriā oblivionis { asserere.
   { vindicare.

240 To Prevent ones wickednesse.

Præripere hostium consilia.

Alterius { scelus } præsentire.
                   { flagitia } prævenire.
                   { nequitiam }

Conatus nefarios multò antè prospicere.

Imminentes } propellere.

Impendentes } propulsare.

241 To be Prodigall, or riotous.

Nepos { in sumptibus profusis.
 infinita luxurie.

Divitias {
 Opes { suas } consumere.
 Facultates { } conterere.

Fortunas suas {
 Patrimonium { exhaustire } per luxum & libi-
 Pecunias { consumere } dinem.
 effundere }

In { sepulas }
 { convivia } sua omnia conferre .
 { delicias }

Illibatas divitias in profundissimum libidinis gur-
 gitem immittere

Infinitos sumptus facere.

Omnia { devorare.
 absorbere.

Vorago fortunarum suarum.

Rem familiarem dissipare.

Largitiones maximas facere.

Luxuria { diffuere.
 liquefcere.

Res suas { dilapidare } abligurire.
 { decoquere }

Malè

Malè perdere
 Dispergere } rem familiarem.
 In res inanes erogare /

242 To hinder an other mans Profit, or commodity.

Aliorum commodis obstarè.

Impedire
 Damno afficere } aliquem.

Alicui { nocere, obesse.
 { nocumento } esse.
 { impedimento }
 { officere, incommodare.

Magnum damnum apportare.

Detrimentum afferre.

Rationibus alicujus adversari.

Alicujus commoda minuire.

Oppugnare } utilitatem alicujus.
 Labefactare }

De commodis alicujus detrahère.

243 To neglect his owne Profit, or commodity.

Salutaria { contemnere.
 { negligere.
 Utilia } missa facere.
 { despiciatui habere.

Suas utilitates negligere.

Nihil de re suâ { cogitare.
 { laborare.

Rei

Rei familiaris { augenda } curam deponere.
                           { tuenda }

Ad suum ipsius { curas } non { adjicere.
 commodum { cogitationes } { admittere.

Maximè salutaria { insipienter }
                           { stultè } { pratermittere.
                           { dissolutè }

A aliena, non sua, studere utilitati.

Aliorum commodis inservire, de suis oscitanter
 cogitare.

Aliorum { suum } { postponere } commodum.
 commodis { suam } { rem.

De augendis suis facultatibus parum sollicitum
 esse.

244 To Promise faithfully.

Se { juramento devincere.
       { pactione constringere.

Fœdus { facere.
           { sancire.

Fidem { polliceri.
         { dare.
         { promittere.
         { spondere.

Conditionem facere.

Fidem adh. bito sacramento confirmare.

Fidem religiosissimis verbis obligare.

Se contestando alicui obligare.

245 To Performe ones Promise.

Fidem liberare.

In fide permanere.

Cum- {quod promisit} præstare {persolvere.
latè, {promissa} {facere} {exolvere.

Fidem integram, inviolatam, conservare.

Fueri officium debitum.

Promissis {non deesse} {satisfa-
{stare} {cere.

Fidem {sanctam} {habere.
{integram} {colere.

246 To enjoy Prosperity.

Rebus {prosperis
{ad voluntatem} {fluentibus} {frui.
{& voluptatem} {succedentibus}

Fortunam nullâ parte accusare.

Tenere {omnia, quæ sunt} {exoptanda.
Possidere {a fortuna} {expetenda.
{expectanda.

Secundissimo fortunæ afflatu vehi.

In omni felicitatè spiritum {liberum} {ducere.
{solutum}

Fortunatè & beatè vivere.

Fortunam

Fortunæ } donis } cumulari.
           } muneribus } expleri.
           } divitiis }

Abundare }
 Augeri } fortunæ bonis,
 Florere, }

Habere } multas } fortunarum } accessiones.
           } multa } dignitatis } incrementa.

Fortunæ } optimè } fundatas } tenere.
           } benè } constitutas }

Optimè se habere.

Omnia secunda experiri.

Habere fortunam divinitus adjunctam.

247 To be Proud.

Fastidio & contumaciâ efferri.

Animo extolli.

Animos tollere.

Omnes despiciere ut hominem præ se nullum fe-
 rat.

Ingentes spiritus sibi assumere.

Spiritus immoderatos habere.

Inflato } superbo }
 Tumido } arroganti } esse animo. }
 Vasto } tumentī }
 Alto } fastidioso }
 Sui opinione } elato,
 Nimis }

Fastu

Fastu { intumescere.
          { turgescere

Superbire. Insolescere.

Cristas { tollere.
          { exigere.

Sublimes spiritus. gerere.

Alios prae se contemnere.

Magnificentius se gerere, quàm pro conditione.

248 To Prove with arguments

Ratione concludere.

Probabiliter { differere } disceptare.

Disertè { argumentari } disputare.

Certis argumentis { agere } probare.

                                  { uti }
                                  { niti } confirmare.

Ad rem con- { gravia argumenta }
firmandam { rationum momēta } proferre.

Disertè {

Luculenter { argumentis { ostendere
                                  { explicare } ali-
                                  { demonstrare } quid.
                                  { exponere }

Nullum dubitandi locum relinquere.

Argumentis perficere aliquid.

Argumentis firmissimis pugnare.

Testimoniis { evincere.

gravissimis { contendere.

Rem

Rem minùs dubiam argumentando facere.
Argumentis omnem penitus dubitationem tollere.

Rationibus {obtinere.
tueri.

Disputando {probare.
demonstrare.

Confirmare rationem momentis.

249. To Punish.

Vindictam sumere {de aliquo.
Pœnas repetere

Rapere ad supplicium.

Animadvertere in aliquem.

Legibus corrigere.

Keddere talionem.

Impunitum non dimittere.

Pœnas {irrogare.
infigere.

Nullam gratiam sceleri facere.

Supplicio plectere.

Pœnis {afficere.

Plagis {afficere.
Suppliciis } mulctare.

Flagris }
Verberibus } coercere.

Severum
Vehementem } se præbere contra quem.

250 To Punish one cruelly.

Acerbâ } pœnâ } aliquem comprimere.
 Asperâ }
 Summâ contentione }
 In aliquem sœvire.
 Flagris severè & acriter insequi.
 Crudeliter agere cum aliquo.
 Exemplum severitatis edere in aliquo.
 Paulò gravius statuere } in aliquem.
 Crudelitatem exercere }
 Inclementer tractare aliquem.

251 To Punish the innocent.

Infantem } vexare.
 Innocentem } odio prosequi.
 Innocuum } asperè tractare.
 Laude } innocen- } præcel- } pistri- } detrudere.
 } tiæ } lentes } } num } tradere.
 } virtu- } præstā- } in } carce- } cōpinge-
 } tis } tes } } rem } re.
 Ad supplicium rapere } bonos.
 In angustias tradere } probos.
 Justos suppliciis afficere.

252 *De libe Quietly.*

Expeditum { vita cursum } tenere.
 Facilem { } habere.

In otio
 Prorsus tranquille } agere.

Vitam tra. } omni curâ vacuam.
 ducere { perturbationis expertem.

Vitam { tradu- } ab { omni mole } sejunctam.
 { cere } { } { stiâ } separatam.
 { agere } à { molestiis } remotam.
 { peragere } { } { } segregatam.

Vivere animo quieto & tranquillo.

Vitâ { quietâ } { frui.
 { secundâ }
 { optatâ }

Otio { jucundissimo } { frui.
 { commodissimo }
 { uberrimo }

Vitam { labore } { solutam }
 { metu } { vacuam } { degere.
 { dolore } { liberam }

Spiritum { tranquillum } { sine contentione cor-
 { liberum } { poris & animi ducere.

In portu quiescere.

Omni molestiâ vacare.

In summa tranquillitate vitam traducere.

Omne tempus ætatis sine molestia degere.

Vitam agere nullis { fluctibus }
 humanarum rerum { tempestatibus } jactatam.

253 To doe a thing rashly or unadvisedly.

Temerè } omnia } conari.
 Inconsultò } } aggredi.
 Inconsideratè } res suas comparare.
 Nimis in agendo præceps.
 Non ratione & consilio sed casu & impetu om-
 nia facere.

Fortuito } stultè, incantè }
 Audacter } præproperè } aliquid aggredi.
 Negligenter } incogitanter }
 Imprudenter } improvidè }
 Nullâ ratione } suscipere.
 negotia sua } perficere.
 Temeritate quâdam rapi.

Sine } judicio munus propositum adire.
 } ratione rem aliquam aggredi.

Inconsideratâ mente incendi.

Rem aliquâ } dementissimâ } temeritate
 Negotiû } inconsideratissimâ. } administrare

Præcipitanter } suscepta negotia gerere.
 Festinanter }

Repentino } impetu animi ma-

Inopinato } gis quàm consilio

Levissimis de causis } rem suscipere.

Nullâ certâ causâ impulsus

254 To Rebell against the Prince.

Pestem in principis statum } moliri.
 } machinari.

Desciscere

Desciscere } ab imperio
 Deficere } principis.
 Perduellis partes agere.
 Bellum nefarium regiæ majestati indicere.
 Principis { amplitudinem }
                   { majestatem } per vim lādere.
 Contra regem ferociter exultare.
 Summæ } authoritati } regis } repugnare.
 Summo } nomini } } resistere.
 In armis esse }
 Arma capere } contra regem.
 Bellum gerere }
 Ad defectionem { populum } sollicitare.
                           { plebem } convocare.
 Denunciare vim personæ regis.
                           { novas res moliri.
 In principem } seditiones } movere.
                           { concitare.
 Susceptum jugum excutere.
 Rempublicam } perturbare.
 Patriam } prodere.
 Hostis } patriæ.
 Parricida }
 Novis rebus studere.
 Nefaria } principem }
 contra } patriam } committere.

255 To Rebuke, Reprove, or check.

Aliquem { increpare.
                   { coarguere.

Vehementius

Vehementius } culpāre.
 Graviter } Verbis castigare.
 Rem cum aliquo verbis asperius exostulare.
 Verbis graviter accipere.
 Severius redarguere.
 Asperè perstringere } Culpam in } vertere.
 Severâ oratione increpare. aliquem } cōferre.
 Tribuere } aliquid alicujus } fraudi.
 Ascribere } } stultitiæ.
 } } ignorantia.
 Vitio vertere aliquid.
 Crimen dare alicui.
 Aliquem malè in re aliquâ accipere.
 Culpæ insimulare }
 Criminis } arguere } aliquem.
 Culpæ } }
 Reprehendere. Agitare. Objurgare.
 Vituperare. Exagitare. Vellicare.

256 To Recreate, or Refresh the minde,
weary with study.

Ad omnem animi { ludum }
 remissionem } descendere.
 relaxationem }
 Studium recreandi gratiâ intermittere.
 Animum studiis { relaxare } recreare.
 defatigatum { reficere } laxare.

Dare

Dare se ^{jucunditati} honestis oblecta-^{tionibus} } veteris industriae
 } revocandae gratiam.

Animum à studio literarum ad jocum conferre.

Mentem } labescentem } perpetuitate } studiorum
 propè } languentem } assiduitate } reficere.

Studiorum onus animi relaxatione sublevare.

Seriis occupatio- } intermiscere.

nibus ineptias } interponere.

Animi aciem } hebescentem } otio acuere.
 studiis } labescentem

Tempus à labore remittere.

Nugis } vacare } animi relaxandi gratiam.
 } obsequi }
 } obedire }

Ludum lusu commutare.

Lusu moderato inge- } revocare.

nii vim, & vigorem } excitare.

Ab omnibus molestiis } conquiescere.

A studiis gravioribus

Animum parumper à studiis abducere.

Acquiescere parumper à studiis.

Molestiam è severioribus studiis collectam ludis
 fugare.

Sese colligere. A rebus gerendis vacare.

Respirare à studiis. Dare intervallum animo.

Fessum ingenium oblectare.

Studiorum satietatem suavissimis exercitiis re-
 pellere.

257 To Remember, or keepe in memory.

Mente } tenere.

Memoriâ }

Animo } servare.

Infixum animo firmiter retinere.

Sempiternâ memoriâ } sepire.
 } conservare.
 } custodire.

Altissimis animo inhæret raditibus.

Trabali (quod aiunt) clavo memoriæ infixum conservare.

Planè cognitum, & comprehensum habere.

Firmâ memoriâ } complecti.

Animo tenaci } } comprehendere.

Nullò modo deponere

Nullâ oblivione sepelire } } res præteritas.

Mandatum } memoriæ } ex animo nun-

Commis-

sum

} cogitatio-

ni

} aliquid

} quâ emittere.

} nullâ oblivio-

ne conterere.

Probè meminisse.

Non pati ex animo excidere.

Imprimere

Inscriptum habere } in animo.

Consignare

258 To call to Remembrance things past.

Indagare { rē diuturnā oblivione { obrutam.
 Inveltigare { sepultam.
 Diligentius { aliquid antea { neglectum } querere
 Accuratiùs { amissum }

Jamdiu { suscepta { reminisci.
 { praterita { recordari.

Memoriam alicujus rei penè mortuam revocare.

Animo complecti { temporis intercapedine con-

Memoriā repetere { tritum quid.

In { animum revocare } quid.
 { memoriā { reducere }

Memoriā { compre- { ea quæ { absco-
 hendere { diutissi- { dita } erant.
 Animo { continere { mē { ignota }
 { concipere }

Memoriam præteritorum { renovare.
 { redintegrare.

In memoriam, & recordationem præteritorum
 incidere.

Vetustate { contritum }
 { confectum } aliquid redintegrare.
 Tempore { deletum }

259 To Repeale or abrogate a law.

Legis septa convellere.

Antiquare

Antiquare	} violare labefacere irritam facere funditus tollere	} legem.
Refringere		
Rescindere		
Abrogare		
Refigere		

260 To Repent, amende, or Recall himselfe
from vice.

Emergere	} aliquando	} è cceno ex illuvie è colluvione	} vitiorum omnium.
Erigere se			

Omnes animi libidines pellerè.

Colligere	} se ad bonam frugem.
Recipere	

Vitiorum crapulam edormire.

Explicare	} se à vitiorum illecebris.
Expedire	

Flagitiis obrutum	} caput	} excitare. tollere. erigere.
Scelere immersum		

Purgare se ab omni nequitie labe.

Vitiorum flammam extinguere.

A	} libidine flagitiis vitiis turpitudine.	} ad	} continentiam constantiam honestatem integritatem	} convertere traducere recipere transferre	} se.

E vitiorum somno expergisci,

Seipsum à {vitiis
flagitiis} revocare.

Receptui canere { à malefactis.
Pedem referre }

Errantem de viâ in viam se revocare.

261 To Repent for an evill, or rash fact.

Corrigere pœnitendo errorem suum.

Induci ad {pigendum.
pudendum.

Maleficii conscientia percelli.

Sua maleficia fastidire.

Repetere pœnas à seipso velle.

Emendare velle temeritatem suam consilii muta-
tione.

Emendatione temeritatis suæ consolari se.

Dedecoris { recordatione dolorem concipere.
Criminis }

Pœnitenti esse animo propter dedecus acceptum.

Odium acre suscipere { commissum.

re contra flagitium { susceptum.

Dare sibi pœnas temeritatis suæ { volenti } ani-
{ libenti } mo.

Pœnitentiâ { facti incon- { torqueri.
Memoriâ } siderati } confici.
Recordatione {
Conscientiâ }

262 It was Reported, & commonly spoken.

Rumores erant.

Fama { dissipata
          { pervulgata } est. Rumoribus { dispersum est.
ma   { sparsa   }   { increbuit.

Nuncii { venerunt.
          { afferebantur.

Fama { venerunt.

Nunciis { afferebantur.

In ore erat omni populo.

Communi celebratum est sermone.

Crebris sermonibus usurpatum est.

Vulgò jactabatur.

263 To Resolve upon, or determine.

Firmissimè statuere. Certus sum.

In animo habere.

Planè in animum inducere.

Certum

Deliberatum } est mihi.

Statutum

Est animus facere.

Statutum } habere cum conetur.

Deliberatum } animo quid } moliatur.

Eligere. Determinare. Definire.

Decrevi. Censui.

264 To abounde in Riches.

In omnium bonorum abundantia vivere.

Omnium rerum affluentibus copiis { abundare.
ditari.

Maximis { beneficiis { affici { donari.
fortunæ { muneribus { instrui { locupletari.
          { ornamentis { cumulari {

Divitiis {
Facultatibus { circumfluere.
Opibus { abundare.

Rebus { prosperis } ad suam voluntatem volun-
          { secundis } tatēque fluentibus uti.

Patrimonia {
Possessiones { mag { na { habere.
Prædia {   { nas { obtinere.
          {   { na { consequi.
          {   {   { possidere.

Pecunias { innumerabiles { congestas { domi
          { infinitas { comparatas { habere.
          { amplissimas {

Omni rerum ubertate { florere.
Opibus

Lauta, & copiosa habere patrimonia.

265 To gather Riches, or enrich himselfe.

Suas { opes } augere. Fortunas amplificare.
      { copias }

Familiares

Familiares }
 Domesticas } res } augere.
 Privatas }
 Facultates suas }

Omnia ad suum fructum { conferre.
 { convertere.

Omnia sui { emolumentum } causâ }
 { quaestus } gratiâ } facere.
 { commodi }

In suum emolumentum incumbere.

Suae utilitati { studere } prospicere.
 { servire } providere.

Rem suam multis accessionibus ornare.

Alienis pecuniis se locupletare.

Congeriem nummorum accumulare.

Magnam vim } pecuni- } contrahere } colligere?
 Magnū acer- } arum } conficere } cōparare.
 vum }

Ingens auri pondus in suam arcam congerere.

Omnia ad suum { questum } procurare.
 { lucrum } revocare.

De suo tantum commodo { cogitare.
 { sollicitum esse.

Suam solam commoditatem { spectare.
 { procurare.

266 To winne one by Rigour, or severity.

Severitate aliquem domare.

N 4

Asperius

Asperius tractando ad suam } voluntatem } redigere.
 } potestatem } reducere.

Gravius puniendo ab immanitate revocare.

Summâ cum }^{vi} } aliquem tenere.
 } cōtentione }

Agrè comprimere.

Leniter tractando aliquem flectere.

To win one by gentleness.

267 To Roote up trees.

Radicitus	} tollere } eruere } exstirpare } eradicare	} evellere } extrahere } ab imo effodere } excindere	} plan- tas. } arbo- res.
Funditus			

268 To beare Rule or to governe.

Clavum imperii tenere. Populo præesse.

Principem esse. Multitudinem imperio tenere.

Regnum administrare Principatum obtinere.

Ad clavum Reip. sedere. Imperio populum continere.

Magistratus personam } genere.
 Magistratum }

Reip:	} gubernacula } tract- } habenas } are.	} Dominari } popu- } Imperare } lo. Regere

Regere } procurare }
 Gubernare } temp:
 Moderari } temperare }
 Omnibus muneribus amplissimis fungi.

269 To Runne alway cowardly.

In fugam se } convertere.
 } conjicere.
 } recipere.
 Committere }
 Dare } se fugā.
 Credere }
 Inhonestè } effugere.
 è bello } aufugere. Terga } dare.
 } } vertere.
 Fugam maturare } è pralio.
 Discedere }
 Distrahi } Abiectè } formidolosè } defice.
 Dispergi } fugā. Ignavè } } re.
 Dissipari } Timidè } turpiter }
 Hostium vires non sustinere. Fugam arripere.
 Impetum armorum } ignominiosè subterfu-
 Incurfionem hostium } giendo declinare.
 Hostium { vim } cedendo { subterfugere.
 { arma } vitare.
 Se in pedes conjicere.
 Fugā { sibi consulere.
 { salutem petere.
 Timidè se è pralio subducere.

270 To Sayle prosperously.

Cursum tenere secundissimum.

Provehi in por- } periculo
tum sine } jacturâ.Prosperâ } navigatione uti.
Felici }

Secundissimis ventis } in portum } vehi.

Plenissimis velis } } ferri.

Prosperam } navigationem facere.
Tutam sine periculo }

271 To sow Sedition.

Ad } motus excitandos } instructus }
tumultus com- } paratus } alacris.
movendos } expeditus }

Communi otio } infestus.

Tranquillitati } hostis.

Securitati } inimicus.

Pacis } disturbator } pestis } procella.
everfor } furia } tempestas.

Simultates conflare.

Vincula

Vincula	}	pacis	perfringere	}	conquas-
Muros			evertere		
Firmitatem			percellere	}	fare.
Propugnacula			dirimere		
Perfugia			disturbare	}	oppug-
Stabilitatem	disrumpere	}	nare.		
Discordiarum	}			seminarium	}
Inimicitiarum		concitator			
Simulacrum		dux			
Contentionū		machinator			
				fax, & origo.	
				instrumentum.	

---

272 To maintaine the Seditious & proud.

Homines	tumultuantes	} propug-	} fovere.
	publicum otium		
	perturbantes		
	rebus novis studētes	dere	
Superborum	insolentiam	} promovere.	
	arrogantiam		
	fastidium		
Audaces	} in temeri-	confirmare.	
Furiosos		corroborare.	

---

273 To suppress the Seditious, & proud.

Homines	ad seditionem paratos	} refranare.	
	ad dissensionem expe-		
	ditos.		
acres	} ad discordiam prōptos	coercere.	
		cohibere.	
		comprimere.	
		Publicum	

Publicum otium perturbantes } delere.
 Tumultuantes }
 Communem pacem evertentes } extinguere.
 Reip. tranquillitatem labefa- }
 ctantes } è medio tollere.

Pacis & otii hostes } durius accipere.
 Discordiarum seminaria } pœnis { mulctare.
 Signiferos seditionis } { cohibere.
 } asperius tractare.

Superborum { furorem } debilitare.
 { audaciam }

Furiosorum audaciam comprimere.

Seditionis fibras { evellere } extirpare.
 { amputare } eradicare.

Superbiæ { nervos } incidere.
 { vim } elidere.

Superborum { animos } retardare.
 { impetus } reprimere.
 { spiritus } minuire.

Ferocissimorum hominum temeritatem { consilio } reprimere.
 { prudentiâ }

Furorē { fastidium } domare convellere { per-
 Ferociâ { arrogantiam } labefa- } lere { celle-
 Audaciâ { insolentiam } ctare } cōtinere } re
 minuire.

Furenti } nervos incidere.
 Insultanti }

Ferocem { exultantem } frangere.
 { se efferentem }

Audaces

Audaces
 Furiosos } suppliciis coërcere.
 Elatos }
 Arrogantiùs se gerentes refrænare.
 Intolerantiùs se jactantes contundere.
 Mirificè de seipsis pradicantes affligere.

---

274 To Seduce by evill counsell.

A } recto { detorquere }
 Ab } vero { deducere } malis consiliis.
 } honesto { abstrahere }
 Pessimè alteri consulere.
 Aliquem { impellere } in discrimen per-
 } inducere { ditis consiliis.
 Errore inficere. Errores alicui fundere.

---

275 To be Seduced.

In fraudem induci } fucatis verbis.
 In discrimen venire }
 In periculum incurrere } sceleratis consiliis.
 De viâ { deflecti } fucatis }
 } detorqueri } fictis } verbis.
 Improborum con- { scelus } duci.
 filii ad { turpitudinem } invitari.
 Decipi, seduci } consiliis { temerè }
 Duci, falli } } consulto } susce-
 Circumveniri } } inconsideratè } ptis.

276 To guide a Ship, or rule the Sterne.

Navis gubernacula tractare. Clavum tenere.

Ad { gubernacula navigii } sedere.
          { clavum }Saluti navis { astu adverso } prospicere.
                  { vëto minimè secundo }

Commotis ventis navem in portum redigere.

Classem { inquietâ } tempestate { in litus appel-
          { exortâ }   { lere.
          { turbato mari }
          { favientibus ventis }

Navis præcipitem cursum clavo dirigere.

277 To suffer Shipwreck.

Naufragium } facere.
Jacturam navis }

Ad saxa elidi.

In scopulos incidere. Procellis submergi.

Adversis { procellis } opprimi.
          { tempestatibus } obrui.

278 To be Sick.

Magnâ morbi difficultate laborare.

In morbum acerbissimum incidere.

Difficili morbo laborare,

Ægitudine

Aegritudine corporis { deprimi } laborare.
                              { detineri }
                              { excruciarī } opprimere.

Infirmâ valetudine uti. Morbum contraxisse.

Corporis { imbecillitate } frangi.
              { infirmitate }

Pericolosè }
Graviter } agrotare.
Miserè }
Vehementer }

Morbo { exhaustiri } affici.
          { inflicari } absumi.
          { affigi } impediri.

Morborum aculeis pungi. Malè se habere.

Salutem penè desperare. Lecto decumbere.

Infirmâ } imbecillâ } esse valetudine.
Ægrâ } nullâ penè }

Ægrorotationibus variis affligi.

279 **To passe in Silence things necessary:**

Tacitè { prætermittere } necessaria.
          { præterire }

Verbum nullum de re ipsâ facere.

A { *causa* } aberrare.
       { *scopo* }

Caput rei { non attingere.
negligenter omittere.

Principais

Præcipuas partes in medium non proferre.
 Oscitanter de rebus præcipuis cogitare.
 Maxima tacitis { judiciis
 audientium { cogitationibus } relinquere.

280 To Slander, reproach, or blemish ones
 good name.

Convitium facere alicui.
 Injuriosè aliquid de fama alterius detrahere.
 Laudes alicujus obterere.

In { laudem } { alterius } { omnia maledictio- } { excu-
 { meritum } { rum tela } { tere.
 { nomen } { omnes maledicen- } { emit-
 { } { di aculeos } { tere.

Probis } aliquem invadere.
 Maledictis }

Turpitudinis } maculas } { existimationi }
 Infamiz } labes } { honestæ famæ }
 Dedecoris } notas } { amplitudini } inure.

Virus acerbitalis evomere in aliquem.
 Insigni turpitudine afficere.

Maledictis { lacerare.
 { cruentare.

Convitiarum stimulis pungere.
 Aliquem verbis malè excipere.

Petulantissimi- } vexare
 mâ linguâ } agitare

Alicujus

Alicujus { bonam famam } minuere.
               { existimationem } violare.
                                       delere.
 Contumeliam indignam intorquere.
 Alterius splendorem { labe } inquinare.
                                       maculis } contaminare.
 Aliquem contumeliis { afficere,
                                       insectari.
                                       onerare.
                                       ladere.
 Famam alicujus { infamiâ } aspergere.
                       { ignominiâ } notare.
 Nominis { celebritati invidiam conflare.
 alicujus } splendori tenebras offundere.
 Gravissimè { verbis oppugnare meritam
 Acerbissimè } alicujus existimationem.
 Carpere { existimationem alicujus.
 Offendere }
 Ignominiis { proscindere.
 Convitiis } convellere.
 Magnâ verborum libertate in aliquem invehi.
 Nominibus crimi nosi s appellare.

281 To be Sloathfull, Sluggish, or idle.

Otio { diffluere } labascere.
 Desidiâ {
 Ignaviâ { torpescere } languescere.
 Socordiâ { detineri } Nullos labores suscipere.
               { opprimi } Nullas molestias perferre.
 Otiosum { esse vitium } concipere } otio.
 Ignavum { contrahere }

Ignavia } situ
 Socordia } } obduci.
 Otii } squalore
 Desidia } dedi.
 Otio }

Curam, laborémq; omnem remittere.

Nihil felicius vitâ otiosâ putare.

Qui nec solis radios, nec cœli nimbo ferre potest.

Inertia indulgere. Planè cessare.

A labore abhorre. Somni plenus.

Otiari. Desidere. Torpere. Oscitare.

Iners, lentus, piger, ignavus.

282 *To be Sober.*

Se ad normam } comparare.

sobrietatis } conformare.

Modicis conviviis delectari.

Inter gyrum } rationis } modestæ se continere.
 } tēperantia }

Ab intempe- } potûs } abstinere.
 rantia nimii } vini }

Parcè } vivere. A nimio vino se tēperare.

Continenter }

Sobriè } inter esse conviviis.

Honestè }

Frequentibus poculis carere.

A nimio potu animo esse alieno.

Animum a } detrudere.

luxuriâ } deducere.

283 To live Solitarily, or privatly.

Celebres hominum { conventus / fugere.
                                  { cœtus   / relinquere.

Latebras }
Recessus } querere. In abditis } locis } latitare.
Secellus } } sedibus }

Lucem	} hominum	} odisse.	
Conspectum			vitare.
Conventus			deserere.
Commercia			fugere.
Frequentiam			declinare.
Celebritatem			
Oculos			

Abdere }
 Continere } se domi.
 Include re } Se latebris occultare.

Delitescere domi apud se.

In agro vivere.

Publico carere Detrudere se in locos desertos.

A { civium } { conventu } { abducere }
 { hominū } { oculis } { amovere } } removere se.
 { frequētia } { avocare }

Celebritatem {declinare. Collocationē fami-
oppidorum {evitare. liarium negligere.

A consuetudine hominum longius diffugere.

Nullius } societate } gaudere.
          } familiaritate } uti.
          } congressu } frui.

Umbratilem } vita } amplexari, Ab oculis homi-
Domesticam } vita } agere. num recedere.

In { sylvis } { desertis } { vitam } { agere.
 { locis } { derelictis } { transigere.

A frequentia & cœtu hominum se in solitudinem recipere.

Intra { suos } { parietes } { se tegere.
 { domesticos } { quiescere.

284 *To Spoile, or undoe a man.*
 Naufragium bonis alicujus inferre.

Omnibus { fortunis } { exuere.
 { bonis } { spoliare.
 { opibus } { privare.
 { evertere.

Præditiis omnibus nudare.

Ad mendicitatem redigere.

Nihil de bonis alicujus relinquere.

Rapinis { exhaurire } { quem.
 { diripere }

Perdere } hominem.
 Affligere }

285 *To Steale, or rob.*

Furtum } facere Impudenter latrocinari.
 Peculatum }

Alienis bonis manus furtivas { injicere:
 { afferre.

Rapinam exercere. Prædari Grassari.

Depeculari, suffurari { auferre } { detrare }
 { furripere } { adimere }
 { subtrahere } { re } { aliena.

Expilare cõpilare.

Clam seducere

Aliorum

Aliorum { insidiari opibus.
 { spoliis inhiare.
 { commodis incubare.

Aliena { ad rem suam convertere.
 { ad prædam revocare.
 { ad se transferre.

In { alterius { avidè { involare }
 { fortunas { sitienter { impetū fa- } irruere
 { aliorum { farenter { cere }
 { facultates

Rapere ad se utilitates aliorum.

Alterum { emolumenti sui gratiā } spoliare.
 { quæstus sui causā } violare.

Per latrocinium res { augere.
 suas familiares { amplificare.

Vivere ex rapto.

Se ingurgitare in { domesticas.
 aliorum res { privatas.

Fortunas aliorum vexare.

Alterum violare, ut ipse aliquid commodi capiat.

286 It is a Strange, or Wonderful thing.

Magnam commovet admirationem.

Permirum videtur. Mirum quoddam est.

In magnam trahit dubitationem.

Ancipites affert cogitationes.

Homines stupore { perturbatos } reddit.
 { exanimatos }

Opinione majus. Fidem superat. Porte nti simile.

Inusitatum	$\left\{ \begin{array}{l} \text{prodigiosum} \\ \text{novum} \\ \text{insolitum} \\ \text{admirabile} \end{array} \right.$	rarum	$\left\{ \begin{array}{l} \text{portentosum} \\ \text{incredibile} \\ \text{rari exempli} \end{array} \right.$ est.
Mirabile			
Inauditum			
Mirificum			

287 To Study, or ply ones book,

Operam $\left\{ \begin{array}{l} \text{ponere} \\ \text{navare} \end{array} \right.$ in literis.

Industriam $\left\{ \begin{array}{l} \text{impendere} \\ \text{impendere} \end{array} \right.$ in literas.

Studiis $\left\{ \begin{array}{l} \text{obsequi.} \\ \text{vacare.} \end{array} \right.$ Studiis se $\left\{ \begin{array}{l} \text{dedere.} \\ \text{consecrare.} \end{array} \right.$ totum

Animum in literis defigere.

Ad praeclaras artes se adjungere.

Ad studia diligenter $\left\{ \begin{array}{l} \text{applicare} \\ \text{appellere} \\ \text{conferre} \end{array} \right.$ animum.

Omne $\left\{ \begin{array}{l} \text{tempus} \\ \text{otium} \end{array} \right.$ $\left\{ \begin{array}{l} \text{ponere} \\ \text{consumere} \end{array} \right.$ in literis acqui-

Omni aetate $\left\{ \begin{array}{l} \text{conterere} \end{array} \right.$ rendis.

In $\left\{ \begin{array}{l} \text{scientia} \\ \text{cognitione} \end{array} \right.$ totum se collocare.

In studio humanitatis versari.

Bonis $\left\{ \begin{array}{l} \text{artibus} \\ \text{disciplinis} \end{array} \right.$ $\left\{ \begin{array}{l} \text{se accommodare,} \\ \text{invigilare.} \end{array} \right.$

Abdere

Involvere $\left\{ \begin{array}{l} \text{se in literis.} \end{array} \right.$

Ad Musarum studia se conferre.

Studio literarum delectari.

In studiis conquirere.

Dicare

Dare

Devovere

} se studiis.

Vitam

Ætatem

Vitæ cursum in studiis conficere.

In literarum continuis studiis versari.

Persequi sua studia.

Omnino incumbere in studia doctrinæ.

Bonis artibus

Literis

} studere.

Studia præclara non intermittere.

Se animo, & cogitatione ad literas convertere.

Quotidiè commentari.

288 To have good Success.

Optato frui exitu.

Ex voluntate agere.

Optatis non destitui.

Metam optatam obtinere.

Secundo vento } pervenire.

ad portum } ferri.

Secundâ fortunâ in opere uti.

Laborum & vigiliarum magnum fructum
capere.

Ad optatos exitus pervehi.

Felici exitu concludere.

Ex animi sententiâ conficere.

Ad felicem exitum perducere.

Omnia secunda, & felicia experiri.

289 To Swear or take an oath.

Jurejurando afferere.

Affirmare jurejurando.

Deum { contestari.
testem advocare.

Rem juramento consignare.

Nomen dei interponere.

Deum testem assertionis invocare.

Religiosè } affermare.
              } jurare.

290 To Tame or ride a wild horse.

Indomiti equi } ferociam } { refranare.
audaciam }

Furentem } equum } habenis flectere.
Novum } huc & illuc } flectere.
torquere.

Equo { feroci } insidere.
 { indomito } hærere.

Equo { intructato { calcaria { subdere.
 { exultanti { frana { immittere.
 { effranato { habenas { injicere.

291 To give Testimony of another mans honesty.

Judicium suum de altero declarare.

Amplissimo { honestare } aliquem.
testimonio { commendare }

Testimonium suum { ad laudem, & ho- } dicere.

Fidem suam { nestatem alterius } dare.

Fidem suam dare } pro al.

Obligare se apud judicē } tero.

Aliquem laudare pro concione

Alteri honorem deferre { suo testimonio.
suâ commendatione.

Existimationem alicujus in judicio suis verbis augere.

292 To be Thankfull, or gratefull.

Gratâ memoriâ beneficium prosequi.

Officia officiis compensare.

Officiis alicujus satisfacere.

Nullum grati { argumentū } prætermittere.
animi { testimoniū } negligere.

Singu- { studio } observare { aliquem pro-
lari { benevolentia } colere { pre. benefici-
um acceptū.

Omnes { nervos } ad satisfaciendum intendere,
vires }

Multis officiis alicui cumulatè satisfacere.

Maximas

Maximas } gratias } agere } propter beneficia
 Infinitas } habere } collata.

Accepta beneficia } memoriâ tenere.
 } animo complecti.

Amici expectationi in referendis gratiis non de-
 esse.

Se gratum & memorem beneficii ostendere.

Semper } intentum } diligentem } ad gratiam re-
 } paratum } sedulum } ferendâ esse.
 } studiosum }

Immortales gratias alicui } persolvere.
 } debere.

In reddendis gratiis } officiosum } esse.
 } sedulum }

Beneficia pati nunquam } discedere.
 ex memoriâ } elabi.
 } effluere.

Confiteri } prædicare } officium acceptum.
 Agnoscere } recognoscere } beneficium.

Beneficia accepta } visceribus } infixâ conser-
 } præcordiis } vare.

293 To Threaten one.

Periculum mortis alicui } intendere.
 } proponere.

Formidines apponere alicui.

Metum

Metum } jactare.
 Terrorem } inferre.
               } incutere.

Verbo terrere aliquem.

Vim denunciare alicui.

Clamore } aliquem insequi.
 Minis }

Minas anhelare.

Acerbè }
 Hostiliter } interminari alicui.

Graviter }

Fulmina verborum *Threatnings.*

Vehementer periculum alicui ostentare.

Minis acer- } exagitare } laceffere } perterre-
 biffimis } axanimare } provocare } re.

Minarum aculeos immittere in aliquem.

Pœnas } tormenta } eadem } ali- } minari.
 Malum } perniciem } horribilia } cui. } minitari.
 Carcerē } vincula } cruces } intētare.

294 To Travail into farre countreyes.

Ultimas provincias, & terras peragrarē.

Remotas } regiones } obire.
 Barbaras } petere.

In disjunctissimas partes mundi ire.

Peregrinationem suscipere ad loca, quæ procul
 absunt.

Remotissimas partes mundi adire.

Maria

Maria transmittere.

Proficisci

Peregrinari } } ad oras transmarinas.

Longe laxéque peregrinari.

Iter

Profectionem } } ad gentes procul diffitas suscipere.

295 To worke oz commit Treason.

Ladere

Violare

Imminuere

Minuere

Prodere principis salutem.

Confilium inire

Cogitare

} } de interitu } } principis.
tutoris reip:
parentis patriæ.

Moliri reip: interitum. Malè machinari patriæ.

Pietatem quæ principi debetur, violare.

Cogitare

Meditari

Fabricari

Consentire in necem principis.

Audacter } in principis internecionem } conju-

Nefariè } contra rempub: } rare.

Contra dignitatem principis sceleratè conspirare.

296 To be Trusty, and True.

Dignum se præbere cui credi possit.
Nullâ perfidiæ suspitione esse inquinatum.

Fidem { sanctam }
          { inviolatam } conservare.

Fidei observantissimus. Spectatæ fidei.
Singulari & incredibili fide.

297 To search out the Truth.

Veritati { studere.
          { strenuè operam navare,

Veritatis { amore } { incendi.
          { studio } { inflammari.

exquirere.

Veritatem investigare.
          indagare.

Ad veritatis cognitionem miri ficè { rapi.
  { exardescere.

298 To resist the Truth.

Contradicere? reclamare } ob stare }
Adversari   { repugnare } bellum in- } veritati.
                                  dicere

Elaboratâ

Elaboratâ mendacii }
 concinnitate } animos } homi } fovere.
 Falsâ veritatis dulce- } sensus } num } delinire.
 dine }

Non argumentis, & sententiis, sed insulsâ dicacitate contra veritatem contendere.

Veritatis } septa } convellere.
 } propugnacula } perfringere.

Veritati fucum obducere.

Præposterè }
 Perversè } à veritate } deficere.
 Perperam } } deflectere.
 } } desciscere.

Prætendere faces obscuriores rebus clarissimis.

299 To tell the Truth.

Quod verum est dicere. Verè ex animo loqui.

Nihil falsi veritati assignare.

Non aliter quàm res est dicere.

Veritatis } amicum } esse.
 } studiosum }

Ab omni mendacio abstinere.

Nullâ fraude aut circuitione uti.

Bonâ fide } dicere,
 More Romano }

300 To defend the Truth.

Falsa { redarguere.
refellere.

Ad veritatem stare.

Quod cum veritate dicitur defendere.

Veritatis patrocinium suscipere.

301 To be of a Valiant minde, or courage.

Magno { intrepido
Excelsa { infracto
Virili { invicto
Erecto { elato, forti } esse animo.
Stabili, & parato
Acri & presenti

Invisi animi { præstantiâ
magnitudine } præditum esse.
constantia

Incredibili animi robore septus.

Robore invicto } esse. Virtute } præstare.
Inviolabili virtute } Vigore animi

Magno animo
Magnâ animi excellentiâ } præditus.

Nullo metu terreri.

Hostium aspectu non percussus.

Minimè timidus, Magnanimus.

Nullius vim pertimescens.

302 To be Uaine glorious.

Popularem auram captare.

Levitati { servire.
studere.

Hominum favorem venari.

Vitæ studium ad applausum populi referre.

Falsas honori
Omnes vanitatis } umbras consecrari.

Laudem immodicè appetere.

Inanis gloriæ { cupidus.
avidus.

Avidior quam par est gloriæ.

Imperatorum opinioni servire.

Omnes rumu-
culos gloriæ } vanam prædica-
Levissimæ mul-
titudinis plau-
sus } tionem meritorum } aucupari.
nominis sui cele-
britatem }

303 Not to be Uaine glorious.

Famam sibi detrahere. Offendi suis laudibus.

Satis putare sibi à paucis laudari.

De rebus suis gestis non superbum esse.

Magnitudinem rerum gestarum suarum verbis
minuere.

Conscientiâ virtutis suæ sine plausu populari con-
tentum esse.

304 To shunne Vice.

Flagitia	} effugere	{ cohibere.		
Cupiditates			{ declinare	
Omnes libidines				{ deferere
Scelera				
Vitia	{ coërcere			
		{ reprimere.		

Vitiis nullis adhærescere.

Flagitiorum labes repellere.

A vitiis animum abducere.

Libidinum	{	lenocinia	{	aspernari.
		tomenta		
		turpitudines		

Vitii corruptelas & habere.

illecebras odio prosequi.

Nullis libi- dinum	{	sordibus	{	se	{	deformare.
		maculis				inquinare.
						contaminare.

Turpitudinis	{	vires	{	elidere	{	rumpere.
		Impuritatis		detestari		

Manus { detinere.

Aures	{	à vitiis	{	detrahere.

Vitium ex animo	{	exstirpare.
		ejicere.

305 To obtaine the Victory, or overcome
his enemies.

Victoriam ex acie deportare.

Victoriam gloriosam consequi.

Victis victisq; hostibus triumphare.

Discedere superiorem è pralio.

Devictis {fuis } hostibus domum

Superatis {profligatis } redire.

Triumphum deportare.

Victoriâ {signis } potiri.

Armis

Clara } trophæa de hostibus

Insignia } constituere.

Coronam {magnis periculis comparare.

Lauream

Hostiles opes atterere. In fugam conjicere.

Manu & ferro opprimere.

Bello fundere {acie vincere } ad diditione } hostes

Pralio profligare {evertere } cogere

Superare. Frangere. Debellare. Expugnare.

Sternere {fugare } deicere {subjugare } hostes.

Obterere {depellere } extinguere {subigere }

Perdomare {dissipare } delere {cōterere }

306 To embrace Virtue.

Virtuti operam dare.

In virtutem incumbere.

Vestigiis virtutis {inhærescere.
insistere.

Splendorem } virtutis {consecrari.
Pulchritudinem } {prosequi.

Se totum dare virtuti.

Nihil {prius } magis jucundum {habere
antiquius } {quàm vir-
charius } magis expetendū {tutem.

Ad studium {integritatis } mirum in modum ex-
{innocentiz } ardescere.
{virtutis } animum applicare.

Ad {decus } totis animi viribus
{honestatem } aspirare.

Modestissimos mores } amare.

Integerrimam vitam }

Singulari } virtutem {sequi } amplecti.

studio }
Summo }
amore } honestatem {amplexari } colere.

Omnes {curas } ad vir- {convertere.
{cogitationes } tutem } conicere.

307 To encourage and nourish Virtue.

Remunerando {corroborare } virtutem.
{confirmare }

Virtutis {sacram }
{propugnaculam } communire.

{alere.
Virtutem } nutrire.
{fovere.

Ad virtutem } allicere } præmiis.
                   } invitare }
 Nervos afferre }
 Vires adhibere } ad virtutem.
 Virtutem sartam-rectam } præstare.
                                   } custodire.

308 To live Wickedly or wickedly.

Perditam } profligatam } vitam transigere.
 Impiam } flagitiosam }
 Omnes flagitiorum labes, & vitæ turpitudines
   sequi.
 Coopertum flagitiis } inquinatum scelere }
 Omni turpitudine } dedecoris notis in- } esse.
   notatum } ustum }
 Ad vitæ dedecus rapi. In omni pravitate versari.
 Omnem honestatis } aspernari.
   curam } rejicere.
 Nullum pietati locum relinquere.
 Acribus stimulis } cupiditatem.
 incitari ad } libidinem.
 Omni turpitudinis } simplicari } impediri.
   genere } deformari }
 Maleficus. Nefarius. Perditus.
 Sceleratus. Facinorosus. Nequam.

309 To

309 To be Ungratefull.

Ingrati animi culpam sustinere.

Minimè cogitare } de gratiâ } reponendâ.
Parum laborare } re ferendâ.

Oblivione } meritorum } capi.
                  } beneficiorum }

Neglecti officii } culpam } sustinere.
                          } notam }

Beneficiorum } oblivisci.
Meritorum }

Ingratum }
Parum memorem } beneficii esse.
Oblitum }

Omnem me- } beneficii } ex ani- } ejicere.
moriâ } officii } mo } deponere.

Ingratitudinis } notâ infici, dedecorari, contami-
                          } nari.

Oblivionis } labe } aspergi. Ignominiam
                  } maculâ } notari, subire.

In ingratitude } reprehensionem } incurrere.
                      } suspicionem } incidere.

Immemorem } præbere }
beneficii } præstare } c.

310 To serve in Warre.

Sub vexillis militare. Sagum non deponere.

In acie stare.

Arma ferre. Bellum gerere. Inter hostes versari.

Stipendia mereri. In castris vivere. Munus militis exequi.

Affiduas dimicationes	} belli	} sufferre. sustinere. experiri.
Ancipites eventus		

In armis	} esse. versari.

In militia	} vitam tempus atatem	} consumere.

Militis officio fungi.

311 To wage Warre.

Ferro decernere.

Bel-gerere	} suscipere movere	} administrare	} contra.

Bello contendere.

Prælia agere

Belligerare

Præliari

Conflitari

Arma	} sumere tollere ferre	} contra.

Indicere bellum alicui. Armis decertare.

In arma confugere.

Omni

Omni studio in bellum incumbere.
 Exercitum ducere contra.
 Prælium committere contra.
 Omni armorum vi belligerare.

312 To be troubled with civill Warres.

Bello intestino opprimi. Civili discordiâ dissēire
 Seditionibus intestinis laborare.
 Bellorum civilium incendiis conflagrare.

313 To suppressse Wickednesse.

Reipnb. afflictis partibus scalpellum adhibere. }
 Nequitia }
 Iniquitatis } fibras evellere.
 Vitiū }
 Libidinem }
 Petulantiam } resecare.
 Omnia scelera }
 Totam turpitudinem } eradicare.
 Putridum }
 Vitiosum } ad vivum resecare.
 Flagitii segetes excindere.
 Radicitus extrahere vitiū contagionem.

Perditum } radicitus } extirpare.
 Insanabilem } funditus } euellere.
 Homines } sentinâ } natos, } obligare.
 ex omni } cœno } legum } constringere.
 scelerum } colluvione } vinculis } vincire.
 Vitiorum nascentem } frangere } debilitare.
 impetum } minuere }

Vitiorum } vires } resecare.
 } nervos } rescindere.
 } fibras }

Impudentiæ, & levitati perditorum hominum resistere.

Impiorum conatus } reflectere.
 } retundere.
 } retardare.

Maleficiis metam modumque constituere.

314 To doe a thing willingly.

Summo plausu aliquid tueri.
 Magnâ lætitiâ aliquid prosequi.
 Libenti animo liberè
 Libenter, libentissimè
 Alacri animi propensione
 Non repugnanter
 Summâ voluntate
 Perlibenter
 Sing. ullo impulsu
 Paratè, liberrimè
 Nemine impellente
 Nullâ urgente necessitate

} aliquid { suscipere,
 } facere.

315 To excell in Wiſdome.

Vir ſingulari ſapientiâ præditus.

Sapientiâ } præſtare.
 Prudentiâ } cæteris } antecellere.
                   } præluce.

Omnes } conſilio } vincere.
           } ſapientiâ } ſuperare.

Omnes ſapientiâ } longè
                           } multum } præire.
                           } longo intervallo }

Propter } ingenium } primas obtinere.
           } ſapientiam }

Ingenii ſagacitate inter omnes excellere.

Inprimis admiran- } incredibilem } ſapientiam;
 dus propter } divinam }

Egregiis ſapientiæ opibus reliquis civibus antecellere.

316 To leave a Work imperfect or unfiniſhed.

Opus imperfectum relinquere.

Nullum progreſſum facere.

Non ultra principium progredi.

In iſſis principiis conſiſtere.

Defatigari in principiis.

A perfectione operis abeſſe.

Initio deſiſtere ab inſtituto.

Fastigium

Fastigium operis nullum videre.
 In exordiando opere hærere.
 Ultimam limam non addere.
 Nullos in re aliquâ progressus facere.

317 To Despise Wordly things.

Res {mundanas} {negligere.
 {terrenas} {respuere.
 {nihil facere.

Opes, honores {despicatui } habere.
 Facultates {contemptui } putare,
 {pro nihilo }

Mundana omnia despicatui habere.

Relegare se à colluvione hominum.

Quisquiliis } aspernari
 Illecebras } contemnere.
 Voluptates } despicere.
 Lenocinia } detestari.
 Irritamenta } auribus, oculis, & sen-
 sib; deniq; omnibus.
 } excludere.

Nullis hu- } flexionibus } involvere } se.
 jus vita. } anfractibus } implicare }

A {mundi } negotiis } penitus se } abducere.
 {terrenis } molestiis } } avocare.
 {mundanis }

Bona fortunæ ne quærenda existimare.

318 To be Wounded.

Vulnus grave { ferre.
                          { suscipere.

Graviter { percelli.
              { vulnerari.

Mortiferam plagam { sustinere.
                          { tolerare.

Telo { transfigi } ad mortem.
      { trajici }

Insanabili vulnere percussus esse.

Infixo vulnere impediri.

Vulnere lethali transfodi.

Multis vulneribus { confici.
                          { affici.
                          { percelli.

Plagis { fauciarum.
          { affici.

Armis crudeliter vulnerari.

Armorum ictibus perire.

319 To set downe in Writing.

Scriptis { mandare.
           { exponere.

Literis { imprimere.
          { consignare.
          { commendare.

Typis

Antiquitati committere.

Typis propagare.

In scriptis ponere.

In vulgus { sedere.
exponere.

In commentariis scribere.

In fastis scribere.

In { tabulas { conjicere.
commentarios { referre.

Monumentis { consecrare { exornare.

Fastis { cōscribere { tradere.

Scriptis { ponere { explicare.

Memoriæ seculorum omnium mandare.

320 To be Angry.

Iraſci. Succenſere. Indignari. Excandescere.

Fremere. Irâ efferri. Moleſtè ferre.

Irarum ſtimulis exardescere.

Alienato, & offenſo eſſe animo.

Animo { commoveri.

Iracundiâ {

Irâ furenter { flagare { incendi { incita-
inflammari { effervescere { ri.

321 To be Admitted to an office.

Magiſtratum inire.

Creari

Creari }
 Fieri } consulem;
 Designari }
 Principis } personam } induere.
 Consulis } } suscipere.
 Ascribi } in ordinem amplissimum.
 Assumi }
 Ad reipublicæ gubernacula } accedere. } aspira-
 } pervenire } re.

322 De Conjecture.

Conjecturâ aliquid } prosequi.
 } assequi.
 Conjecturam facere. Tantum opinari.
 Non veritate, sed conjecturâ rem perpendere.
 Conjicere } de re aliquâ.
 Augurari }
 Aliquid conjecturâ } providere.
 } prospicere.
 Incertum } { aliquid ratione colligere.
 Incognitum }
 Quod futurum est } conjectari }
 } vaticinari } præsagire.
 } divinare }

F I N I S.

虫虫虫虫虫虫虫虫虫虫虫虫虫虫虫虫虫虫

Abridge a matter	1
An Abridgment	2
Absolute	3
Account of well	4
bee in greate Accounte	5
be of noe Account in the common-wealth	6
Accord or Agree	7
Accuse	8
Acquaint or give notice of	9
doe noble Acts	10
be Admitted to an office	321
Advance	11
be advanced to honour	12
doe a thing Advisedly	13
suffer Adversity	14
move the Afflections by speaking	15
men affirme it	16
be affrayde	17
be Affrayde of every thing	18
Affright	19
Alter ones opinion	20
be Ambitious	21
immitate his Ancestors	22
degenerate from his Ancestors	23
Anger one	24
be Angry	320
Appease ones Anger	25

I N D E X.

	be Angry for every trifle	26
	be Apparrelled gorgeously	27
	Apppeare openly or come abroad	28
	gather an Army	29
	put on Armour	30
	put off Armour	31
	doe a thing Artificially	32
	be Ashamed	33
	Assist, Ayd or helpe	34
	Attend one	35
	require ones Ayde	36
	abrogate a Law vid. to Repeale	
	aske Advice, vid. To Counsell.	
	Animate vid: Encourage.	
	be Appeased by no meanes v: Implacable.	
	Amend v: Recall himselfe from Vice.	

To

B.

	Backe bite one	37
	Bannish one	38
	Bannish himselfe willingly	39
	recall from bannishment	40
	speake Barbarously	41
	be of a Base mind	42
	be Beaten with rods.	43
	Beget children	58
	Beg pardon for an offence	225
	Begin a worke	44
	come Behind	119
	Beleive	45
	Benefit	46
	To	

INDEX.

<i>Beseech one earnestly</i>	47
<i>besiege a towne</i>	48
<i>Bewaile or Bemoane</i>	49
<i>Blemish ones good name</i>	280
<i>Blinde man</i>	50.
<i>Blush</i>	33
<i>be in bondage</i>	51
<i>bring into bondage</i>	52
<i>be Borne to honour</i>	173
<i>Brag or Boast at his owne doings</i>	53
<i>Breake all good lawes</i>	197
<i>A Breife</i>	2
<i>Burne</i>	54
<i>Busy himselfe with many things</i>	55
<i>Bubble v Prate. To Banne v. Curse.</i>	
<i>make a Banquet v. Feast.</i>	
<i>Blush v. Ashamed.</i>	
C.	
<i>Call to remembrance</i>	258
<i>be disquieted With Cares and troubles</i>	56
<i>Change ones minde</i>	20
<i>Commit a thing to anothers Charge</i>	57
<i>Checke</i>	255
<i>be Cheerefull</i>	210
<i>bring up Children godly.</i>	59
<i>Choose a magistrate</i>	206
<i>An excellent Citizen both in peace or warre</i>	60
<i>be troubled With Civill warres</i>	312
<i>To Cleare or purge</i>	61
<i>Comfort one in sorrow</i>	62
<i>To command</i>	

I N D E X.

47	To Command by edict	111
48	To Commend by letters	63
49	To Commend one	238
80	To Commit treason	295
50	To Commit an offence	216
33	To Commit a thing to one unfit thereto	64
51	To neglect his owne Commodity	243
52	To hinder another mans Commodity	242
73	To help his Country or the Common-wealth	65
53	To love his Country or the Common-wealth	66
97	To oppress or hurt the Common-wealth	67
2	It is profitable for the Common-wealth	68
54	To abhorre one's Company	69
55	To delight in Company	70
	To Compell or Constraine	71
	To Condemne	72
	To Confute	73
	To Congratulate one	74
58	To Conjecture	322
56	To be Conquered or overcome	222
20	To be wounded in Conscience	75
57	To doe a thing Considerately	13
255	To Conspire against one	76
210	To Contemne	77
59	To decide a matter in Controversy	94
206	To Corrupt one	78
e 60	To ask Counsell	79
312	To give Counsell	80
61	To reject good Counsell	81
62	To die for his Country	82
and	2	To

INDEX.

To be Covetous	83
To runne away Cowardly	269
To Credit	45
To punish one Cruelly	250
To Cure the sick	163
To Curse or Banne.	84
To have a care of ones health, viz, Health	
To follow ones Calling, v. to labour in his Vocation.	
To check, v. to Rebuke.	

D.

To bring a man into Danger	85
To runne into Danger.	86
To Debase a man.	87
To put a man to Death	89
To be in Debt	88
To pay his Debts	90
To Deceive	91
They are Deceived	92
To be intrapped with Deceit.	93
To Decide a matter in controversie.	94
To Defend the Prince.	95
To Defend ones cause.	96
To be Defiled with filth.	97
To Degrade	98
To be Degraded	99
To Delay or deferre	100
To Despaire	101
To Despise	77
To Determine	263
To Disagree or dissent from	102
To Discomfort	103
To	

INDEX.

To Discover hidden things	104
A cruell Disease	105
To incurre mens Displeasure	106
To be Doubtfull what to doe	108
To be Drunken	107
To Dye	109
To Dye for his country v. country	
To Degenerate from his Ancestors, vid. Ancestors.	
To fight Desperatly v. fight	

E

To be Earthly minded	110
To speake Eloquently	112
To Encourage virtue	307
To Encourage	113
To Endanger himselfe	86
To End a worke	114
To doe ones best Endeavour	192
To overcome or overthrow the Enemies	305
To Enforce	71
To Enrich himselfe	265
To Entertaine one With hospitality	115
To Enthrall	52
To Envy at the honour of another	116
To Erre	92
To persevere in an Errour	215
To Esteeme well of	4
To be Exalted to honour	12
To Excell	117
To be Excelled	118
To Excuse	88
To doe noble Exploits	10

I N D E X.

F

<i>To judge of ones manners by his Face</i>	119
<i>To fall out with his Friends</i>	120
<i>To be Famished with hunger</i>	121
<i>To Fare deliciously</i>	126
<i>To be in little Favour with one</i>	122
<i>To get the Favour of the Judges</i>	123
<i>To loose the Favour of the Judges</i>	124
<i>To Feare the Prince</i>	125
<i>To be Fearefull</i>	18
<i>To Feast</i>	126
<i>A Fierce fellow</i>	128
<i>A Fertill soyle</i>	143
<i>To Fight desperately</i>	129
<i>To Fight valiantly</i>	130
<i>To be spotted with Filth</i>	97
<i>To Finish a worke</i>	114
<i>To set on Fire</i>	54
<i>To Flatter</i>	131
<i>To hearken to Flatterers</i>	132
<i>To be Foolish, a foole</i>	133
<i>To Forbid a thing</i>	134
<i>To Forget</i>	135
<i>To Forsee</i>	136
<i>All things are Fraile</i>	137
<i>To be set Free</i>	138
<i>To keepe Freindship</i>	139
<i>To breake Freindship</i>	140
<i>To long for his Freinds presence</i>	141
<i>To Frowne</i>	142
	To

INDEX.

To be Faultlesse vid: Guiltlesse

To Feare vid: Afraid

G

A man of Gentle nature 144

A Gentle man 145

To be too Gentle in punishing Wicked men 146

To be inspired with the holy Ghost 184

To Give Gifts liberally. 147

To excell in gifts of Nature 213

To be Glad 148

To make one Glad 149

To play the Glutton 126

To worship God religiously 150

To cleave to God in adversity 151

To forsake God in prosperity 152

To live Godly 153

To doe one a Good turne 46

To get the Good Will of all men. 154

To be apparelled Gorgeously. 27

To Gouverne 268

To be Gratefull 292

To Suffer Greife or be Greived 155

To be Guilty 156

To be Guiltlesse 157

H

To be Hanged 158

It is a Hard thing 159

To be Hardened against all paines 160

To make Haste 161

To Hate one bitterly 162

INDEX.

To Heale the sick	163
To be in good Health	164
To have an especiall care of his Health	165
To recover his Health	166
To Heare his masters precepts negligently	167
To Hearken diligently to his masters precepts	168
To Hearten or animate	113
To aspire to Heavenly things	169
To put the Heire beside his possessions	170
To Helpe	34
To Help the afflicted	171
To require ones Helpe	36
To keepe Holiday	172
To live Honestly	153
To strive for Honour	21
To be borne to Honour	173
To be preferred or advanced to Honour	12
To be cast downe from Honour	99
To contemne Honour	174
To Hope	175
To be Hopelesse	101
To tame or ride a Horse	290
To entertaine one with Hospitality	115
To repaire a ruinous House	176
To throw downe a Hou.e	177
To be famished With Hunger	121
To play the Hypocrite.	178
I	
To be Idle	281
To Incurr mens Ill-will	106
To be Implacable	179
To	10

INDEX

	be in continuall Imployment	191
	Imprison one	180
	be Impudent	181
	get him everlasting Infamy	182
	Injure one	183
	punish the Innocent	251
	be Inspired with the holy Ghost	184
	be Intrapped with deceit	93
	Intreate one earnestly	47
	Joy	148
	be Irreligious	186
	Judge of ones manners by his face	119
	get the favour of the Judges	123
	loose the favour of the Judges	133
	pronounce Judgment	187
	K	
	Kill	188
To	Kill one another	189
	L	
	Labour in vaine	190
	be in continuall Labour	191
	Labour earnestly	192
	Labour in his vocation	193
	Lament	194
	make a Law	195
	abide the rigour of the Law	196
	abrogate a Law	259
	breake all good Laws	197
	make a League	198
	breake a League	199
	give gifts Liberally	147
	To be	

I N D E X.

<i>To be set at Liberty</i>	138
<i>To coyne a Lie</i>	200
<i>To bring to Light hidden things</i>	104
<i>To live</i>	201
<i>To long for his freinds presence</i>	141
<i>To Looke severly</i>	142
<i>To Love one entirely</i>	203
<i>To Looke pleasantly</i>	202
<i>To get the Love of all men</i>	154
<i>To fall in love</i>	204
<i>To be Loyall</i>	214

M.

<i>To be Mad</i>	205
<i>To ordaine or chuse a Magistrate</i>	206
<i>It is Manifest</i>	207
<i>To Marry</i>	208
<i>To Meddle with an others matters</i>	209
<i>To keep in Memorie.</i>	257
<i>To be Merry</i>	210
<i>To make one Merry</i>	149
<i>To Marvell at</i>	211
<i>To be too Milde in punishing wicked men</i>	146
<i>To change ones minde.</i>	20
<i>To be of a base Minde</i>	43
<i>To be a Miser</i>	83
<i>To suffer Misery</i>	14
<i>They Mistake</i>	92
<i>To Mock</i>	212
<i>To Move the afflictions</i>	15
<i>To Mourne</i>	194
<i>To Murther</i>	188
	To

I N D E X.

To Muster an host	29
To kill one another Mutually	189

N.

A man of a gentle Nature	144
To excell in good parts and gifts of Nature	213
To passe in silence things Necessary	279
To meddle with another mans matters & Neglect his owne.	209
To heare his Masters precepts Negligently	167
A Noble man	145
To give Notice of	9
To Nourish virtue	307.

O

To take an Oath	289
To be Obedient	214
To be Obstinate	215
To commit an Offence	216
To put one out of his Office	98
To be admitted to an Office	321
To wax old	217
An Old man	218
To deliver his Opinion	219
To alter his Opinion	20
To take Opportunitie	022
To use Oppression	221
To Ordaine a Magistrate	206
To be Overcome	222
To Overstudy himselfe	223
To Overcome or Overthrow the enemies	305
To Overthrow an house	177

INDEX.

P

<i>Pacify</i>	25
<i>Pardon</i>	224
<i>beg Pardon for an offence</i>	225
<i>excell in good Parts of nature</i>	213
<i>far to Passe</i>	117
<i>Pay his debts</i>	90
<i>be hardened against Paine</i>	160
<i>make Peace</i>	226
<i>live in Peace</i>	227
<i>An excellent citizen in Peace and War</i>	60
<i>tame the Peoples courage</i>	228
<i>despise the Peoples madnesse</i>	229
<i>performe his Promise</i>	245
<i>Persevere in an error</i>	215
<i>study Phylosophy</i>	230
<i>Pitty</i>	49
<i>be of no Place in the Common-Wealth</i>	6
<i>Plant trees</i>	231
<i>A man of Plaine dealing</i>	232
<i>It is Plaine</i>	207
<i>looke Pleasantly</i>	202
<i>delight in Pleasure</i>	233
<i>despise Pleasures</i>	234
<i>put the heyre besides his Possessions</i>	170
<i>live in Poverty</i>	235
<i>Prate much</i>	236
<i>seeke for Praise</i>	237
<i>Praise one</i>	238
<i>get immortall Praise</i>	239
<i>harken diligently to his masters Precepts</i>	168
	To

INDEX.

	heare his Masters Precepts negligently	167
	be preferred or Promoted	12
	Prevent ones Wickednesse	240
	defend the Prince.	95
	fear the Prince	125
	live Privately	283
To	slander Privily	37
	be Prodigall	241
	hinder another mans Profit	242
	neglect his owne Profit	243
	It is Profitable for the Commonwealth	68
	Promise faithfully	244
	Performe his promise	245
	be Prophane	186
	forsake God in Prosperitie	152
	enjoy Prosperity	246
	be Proud	247
	maintaine the seditious and Proud	272
	suppresse the seditious and Proud	273
To	Prove with arguments	248
	Provoke	24
	Punish	249
	Punish one cruelly	150
	Punish the innocent	251
	Purge or cleare	61
	Preferre v. Advance.	
	Q	
To live	Quietly	253
	R	
To doe a thing	Rashly	253
To	Rebell against the Prince.	254
	To	

I N D E X.

Rebuke	255
Recall from banishment	40
Recover ones health	166
Recall himselfe from vice	260
Recreate or Refresh the minde weary with study	256
Rejoyce	148
worship God Religiously	150
Remember	257
call to Remembrance things past	258
Repayre a Ruinous house	176
Repeale a law	259
Repent	260
Repent for an evill fact	261
It Was Reported	262
To Reproach	280
Reprove	255
Resolve upon	263
abound in Riches	264
gather Riches	265
contemne honour and Riches	174
win one by Rigour	266
abide the Rigour of the law	196
be Riotous	241
Robb	285
Roote up t rees	267
a Rough fellow	128
speake Rudely	41
beare Rule	268
Rule the sterne	276
Run into danger	86
Run away cowardly	269

INDEX.

S

	Sayle prosperously	270
	Scoffe	212
	be Scourged	43
	Sow Sedition	271
	maintaine the Seditions & proud	272
	suppresse the Seditions and proud	273
	Seduce by evill counsell	274
	be Seduced	275
	lay Siege to a towne	48
	deliver his Sentence	219
	Serve one	35
	Serve in Warr	310
	win by Severity	266
	get him everlasting Shame	182
	guide a Ship	276
To	suffer Shipwracke	277
	Shorten a matter	I
	be Sicke	278
	pass in Silence things necessary	279
	A man of a Simp'l'e nature	232
	be in Slavery	51
	Slaunder	280
	Slaunder privily	37
	Slay	188
	be Slothfull or Sluggish	281
	be Slow in doing	100
	be Sober	282
	live Solitarily	281
	A fertill Soyle	143
	Dispatch a thing Speedily	161
	To be	

INDEX

Tell the Truth	299
defend the Truth	300
Terrify V. to Affright.	
V.	
fight valiantly	130
be of a valiant mind	301
be at Variance with his freinds	120
be Vaine-glorious	302
Not to be Vaine glorious	303
shunn Vice	304
obtaine the Victory	305
Vilify a man	87
imbrace Virtue	306
enconrage and nourish Virtue	307
live Vitiously or wickedly	308
doe a thing Unadvisedly	253
be Unarmed	31
All things are Uncertaine	137
be Uncertaine What to doe	108
Understand before	136
Undo a man	284
leave a worke Unperfect	316
commit a thing to one Unfit thereto	64
be Ungratefull	309
labour in his Vocation	193
W	
serve in War	310
Wage War	311
An excellent citizen both in peace and War	60
be troubled with civill War	312
Waite upon	35

INDEX.

To	be Spotted with filth	97
	Spoyle a man	284
	Steale	285
	It is a Strange thing	286
	Strive for every trifle	26
	Study	287
	Study Philosophy	230
	Study too much	223
	have good Successe	288
	Succour the afflicted	171
	Suppress the wicked	313
	Sweare	289
	Suppress the seditious and proud	273
	Stir the affections by speaking, v. Affections.	

T

To	Talke much	236
	Tame a wild horse	290
	Tame the peoples courage	228
	give Testimony of anothers honesty	291
	be Thankesfull	292
	Threaten one	293
	Travaile into far countreys	294
	worke Treason	295
	plant Trees	231
	roote out trees	267
	bring a man into trouble	85
	Take no rest for Troubles	56
	be True or Trusty	296
	search out the Truth	297
	resist the Truth	298
	Totell	

I N D E X.

To Wed	208
To weepe	194
To be Whipt	43
To suppress Wickednesse	313
To entice one to Wickednesse	78
To prevent ones wickednesse	240
To doe a thing willingly	314
To Winke at faults	224
To Win one by severity	266
To excell in Wisedome	315
To be out of his Wits	205
To Wonder at	211
It is a wonderfull thing	286
To begin a Worke	44
To leave a Worke unperfekt	316
To despise Worldly things	317
To Worship God religiously	150
To be Wounded	318
To be wounded in conscience	75
To set downe in writing	319
To Wrong one	183

F I N I S.

QUOD vobis, qui mihi discendi causā operam datis, *felix faustumq;* (Deo approbante) sit; scripta nostra & dictata, accipite; legite, ediscite. Ita enim visum est iis, quorum ego & benevolentiam erga me amplecti, & consilium sequi, & voluntati cedere, & auctoritati parere libentissimè soleo. Nec verò sum nescius, his nostris potius uti quàm *Cicerone*, tam absurdum quibusdam videri posse quàm aut inventis frugibus glande vesci; aut fontibus relictis, rivulos consectari; aut abjecto vino de fœce haurire; aut neglecto universo flumine seclusam aliquam aquulam investigare. Statueram itaque *Ciceronis* dictionem, non *meam*, *Vobis* tanquam magistrā proponere. Nemo est enim omnium mortalium illo vel in verborum splendore elegantior; vel compositione aptior; vel facultate copiosior; vel omnibus dicendi ornamentis instructior. *Mea* verò orationis (ut cætera vitia mittam) quæ siccitas est *Deus bone!* quæ jejunitas! quæ fames! quàm *michi ipse* hac in re displiceam, quàm memet mei pœniteat, dici profectò non potest? Quàm autem *vestra* interlit, qui ad Latinæ orationis elegantiam informami-

ni, optimum & purissimum eloquentia quasi succum *vobis*, dum *teneri* estis, suppeditari; & ego non ignoro, & docti omnes facillimè possunt existimare. Cum itaque iis morem gerere debeam, in quibus summa est non solum doctrina & prudentia, sed etiam dignitas & amplitudo, qui *mea* scripta *vobis* usui fore censent; & cum *Ciceronis* oratione nihil sit purius, nihil liquidius, nihil ornatus; jam antè denuncio, *me* ab eo sumpturum multa, quæ *Vobis* mansa, ut nutrices infantibus, pueris in os inferam: ut dicendi facultas his nutrimentis educata, ipsa se postea, adhibito magistro *Cicerone*, & coloret pulcherrimè & roboret solidissimè.

ET SI NON sit *mea* consuetudinis, eorum quæ à maioribus constituta sunt rationem curiosius exigere; facere tamen non possum, quin cur illi in hoc gymnasio literario tantæ auctoritatis esse *Pædonomorum dictata* voluerint, paulo diligentius animo perquiram. Quid igitur putem? Puerosne tum quod manu suâ sæpius scribunt, id firmiore memoriâ sepire, tum quia Magistros suos non solum verentur, sed etiam amant (quod *Charondas* antiquissimus legislator jubet) eorum etiam *dictata* imitari? facillimè enim eorum quos præcipuo quodam prosequimur amore, & orationem & mores imitando effingere atque exprimere solemus. At satius est, quod in suo genere est optimum, id ad imitandum proponere. Certè si illud & sequi velis; & assequi possis. Nec
tamen

tamen, quæ optima non sunt, ea continuò sunt
 rejicienda; nec, in quibus non est dignitas, eorum
 nulla est utilitas; nec si qua non sunt ornata &
 splendida, ea non sunt necessaria. Arborum *nos*
 altitudo delectat, radices stirpésque non item:
 sed illa, sine his, nulla esse potest. Tecta magni-
 fica *nobis* esse ornamento putamus; at solum &
 fundamentum æquè necessarium est. *Dorypho-
 ri statua*, & illud *Minerva signum*, opere mirabi-
 li perfectum, quàm festiva, & quanti fuerunt?
 Quàm nobiles, quàm egregii artifices, *Polycletus*,
 & *Phidias*? At profunt plus fabri tignarii, quo-
 rum artificio firma tecta in domicilliis habemus.
 Quamvis igitur *M. Cicero* sic in dicendo unus
 emineat inter omnes, ut hujus ætatis nemo sit
 cum *illo* conferendus; fieri tamen potest, ut alii
 hac in re utilitatis aliquid scribendo afferant.
 Quod quidem eo probabilius est, quòd illius ita
 admirabilis est eloquentia, ut ne imitabilis qui-
 dem *nobis* esse videatur. Non solum enim tantâ
 fuit suavitate, ut ejus voce *Musas* quasi loquutas
 putemus; tantâque dictionis majestate, ut *Jovem*
ipsum, si Latine locutus esset, ita locuturum fuisse
 credamus; sed omnia maximarum artium orna-
 menta ita plenè cumulatèque possidebat, ut ne-
 mo nostrum sit, qui non præstare, sed polliceri,
 non sperare, sed optare, non dico ea omnia, sed
 minimam eorum particulam, non dico possit, sed
 audeat. Veruntamen *ego* dubitare non possum,
 quin *vobis* vehementer auctor sim, ut totâ mente
 illum atque omni animo intueamini, & in omni-
 bus

bus ejus libris pervolutandis plurimum operæ
temporisque consumatis.

EST HOC ab hominibus doctrinâ & sapientia præstantibus mandatum literis, & communi omnium ferè consensu approbatum, permagni interesse, qualis *prima sit puerorum institutio ac disciplina.* Quod enim teneris animis primum traditur, eosque jam vacuos occupat, id & percipiunt facillimè & retinent diutissimè. Ac illâ quidem *atate* nihil esse mollius, nihil quod facilius sequatur quocunque ducas, nihil quod magis ad arbitrium nostrum formetur & singatur, innuit illud Horatii. *Argillâ quidvis imitaberis Uda.* Quæ etiam in re Horatii adstipulator est Naso: *Hæc ætas, (inquit) mollis & apta regi.* Quem verò quisque educationis ac disciplinæ succum statim à *puerili atate* combiberit, eundem *senex* sine dubio redolebit. Præclariè idem Horatius, *Quo semel (inquit) est imbuta recens, servabit odorem Testa diu.* Hinc legibus apud *Athenienses Solonis*, apud *Lacedæmonios Lycurgi*, severissimè cautum erat, ut pueri penè *infantes* ad omnem *virtutis* rationem diligentissimè erudirentur, & cum *lacte nutricis*, si fieri posset, veræ honestatis disciplinam haurirent. Sapienter sanè. Quid enim? An non, si agrum tuum incultum relinquas, in eo necesse est, licèt naturâ sit perbonus *infelix lolium & steriles dominantur avena?* ut Poetæ verbis utar. In *tenero animo*, quem pro derelicto habes, quem segnitie corrumpi & deliciis effæminari

effœminari finis, densam & immanem vitiorum ac turpitudinum sylvam reperies. Ubi virtutis sementē non feceris, ibi messē expetendam postulabis? quē ab ineunte *pueritiā* præclaris artibus non institueris, eum unquam à morum feritate alienum, omniq; humanitate excultum conspice. e poteris? Nihil igitur potius, nihil antiquius *teneræ ætatis Recloribus* esse debet, quàm ut *pueri à primis annis*, quantum illa *ætas* ferre potest, & ea quæ sunt præclara, studiosè discant, & ab omni turpitudinis contagione farti-recti diligenter conserventur.

DEMIOR herclè, quid sit, quòd in maximis animis spendidissimisque; ingeniis tanta infit cupiditas principatūs, ut propter eum nonnulli se & salutem suam in discrimen afferre non dubitent; sēque non solum vi superiores, quàm iustitiā pares, sed etiam nullos, quàm non *primos* esse malint. Ac *Cæsarem* quidem dicere solitum accepimus; *malle se in oppidulo nescio quo se esse primum, quam Roma, id est, in domicilio imperii, secundum.* Cui: verò *Pompeius* eo animo fuisse traditur, ut *perem* nullo modo quenquam ferre potuerit. Adeo iucundum & præclarum videbatur nemini cedere, longè omnibus præstare, & *ἀνὴρ ἀριστοτατος, καὶ ἐκείνῳ ἀντιπαραστήσαντες.* Verùm hi amplissimi viri, cum & ingenio plurimum valerent, & maximarum rerum atque artium scientiā essent ornati, prudentiāq; summā præditi, cur non viderunt si, obtineri *prima* non possent, honestū esse in *secundis tertisque* consistere? Quæ cupiditatis immanitas

c. 3

quàm

quàm dira vis eorum animos invaserat? *Miserum est*, inquis *non adipisci, quod velis*. Falsum id quidem. At sine dubio *miserum est adipisci velle, quod non oporteat*. Arbitrari verò nihil bonum esse nisi quod optimum, nihil expetendum nisi quod summum, nihil probandum nisi quod sit admirabile, planè furiosum est. An quia in philosophia, *Aristoteles* divino ingenio omnes & admirabili quadam scientiâ anteibat; idcirco *Xenophontem*, *Chrysippum* & *Zenonem* non fuisse laudem satis amplam consequutos existimas? An quia in facultate dicendi nemo est cum *Demosthene* comparandus, idcirco *Aeschinem* contempseris? In Poëtis *Virgilio* locus, si *Homero* cedat, non erit? In Jure Civili si *Ser. Sulpicius* primas teneat, laudandi non sunt *Trebatius* & *Musurinus*? Si omnes *Medicos* tum ingenio, tum doctrinâ, tum auctoritate ita vincat *Hippocrates*, ut ei palma sit deferenda; an ideò aliis, qui ad ipsius præstantiam proximè accedunt, honos parùm amplius habebitur? Ad opifices venio. Fingendi arte inter omnes excelluit *Lyfippus*; sed ita tamen, ut etiam *Myro* & *Polycletus* laudem sint non minimam consequuti. In arte rationéque picturæ facilè omnium princeps est *Apelles*; num propterea *Zeuxus* & *Protogenes* artifices non sunt egregii existimandi? An qui reliquis antecellit, sic aliorum luminibus officit, ut illi clari & nobiles esse nequeant? Sed in re perspicuâ ne multus & insolens sim, sic statuo: *Ea quæ optimis sunt proxima, esse præclara; & quamvis summa admiremur, inferiora tamen*

tamen probanda ; & fieri posse , ut cum illo præclare agatur , qui altissimum præstantiæ gradum non sit assequutus.

ITANE verò ? An tu officium nunquam sequere, nisi terrore, pœnâ, verberibus fueris coactus ? Nihilne apud te ratio, nihil consilium, nihil cohortatio valebit ? An, si is, cujus auctoritas apud te gravissima esse debeat, cui certè potestas in te summa est mandata, leniter te & mansuetè tractârit ; ferocior es evasurus, atque arrogantior ? Ille sanè ita tibi indulgit nuper, ut non provocatus à quoquam, sed sua sponte, statim post res prolatas, quod consuetudo astrinxerat, relaxaret, totius diei tibi immunitatem daret, legibus pædagogicis te solveret, liberèque etiam nihil agere permetteret. Tu verò, postero etiam die, studiorum intermissionem poscis, flagitas, arripis ? quo vultu ? quâ audaciâ ? Quid igitur faciat, cum talem te esse cupiat, qualem pater filium ? An e indulgentiâ depravari patietur ? Certè non patietur, non feret, non sinet.

M. Licinius Theodoro Polio

S. D.

SCISCITANTUR ex me multi, qui præclare de Te sentiunt & loquuntur, quid tibi velis, qui Jurisprudentiæ nuncium remiseris, & ad artes levi res profitendas descenderis. Sciunt illi quidem Te jamdudum jus Civile non modò studiosè didicisse, sed etiam accuratè docuisse : sci-

unt Te non solum consultoribus tuis rectè de iurè respondisse, & in exercitatione forensi versatum esse; sed etiam jus dixisse & judicia exercuisse. Ego ut possum, respondere soleo. Nam *aliis* hac in re satisfacere quì possum, cùm *mibi* ipse non satisfaciam? Quæ enim potest esse causa probabilis & satis idonea, cur tu ea studia & instituta deferas, in quibus dignitas est & amplitudo, ea verò, quæ levia sunt & nugatoria, amplectaris? An quæ tibi olim *πάρεργα* fuerunt, ea nunc futura sunt *ἔργα*? Te enim politioribus in literis totum versari & mansuetoribus musis penitus deditum esse, audio. An juris scientia eâ est gravitate, ut *sustineri*; eâ asperitate, ut *ferri* à Te nequeat? Quid? studiosius tu *Musas*, eloquentiæ matres, colendas esse, quàm *Jovem*, consilii parentem, arbitrare? Existimabam equidem prudentium consilia pluris à Te, quàm disertorum orationes fieri. Verùm, ut-ut est, pergratum mihi feceris, si, quâ ratione adductus sis, ut genus vitæ & institutum commutares, me certiolem feceris.

Theodo : Polius M : Licinio,

S. D.

V I D E quoniamadmodum interpreter voluntatem *tuam*, & quæ ad *me* scribis omnia. Primum, *mibi* persuadeo, tantum esse *tuum* in *me* amorem, ut non possit *quisquam* plus à seipso, quàm ego à *te*, amari. Deindè, ex amore iudicium illud *tuum* fluere & promanare, statuo, quòd de *me* tantum & tam præclarum facis; ut
ampliori

ampliori fortunæ & dignitatis gradu *me* dignum existimes. Hunc enim errorem, has judicii tenebras, incredibili *tua* erga *me* benevolentia ascribo—*ἢ γὰρ ἐγὼ πῶς*—*τὰ μὲν καλά καὶ πικρὰ ταῖς*. Ut rectè *Theocritus* ait. Nec verò quòd *me* de genere cursuque vivendi mutato quodammodo molli brachio objurgas, molestè fero, aut tibi subirascor; neque *me* pungit, quòd à toga ad pallium, ab equis ad asinos, à tribunali ad remum, *me* descendisse significas. Consilii autem *mei* rationem facilè *mihi* videor, aures nactus *tuas*, unius ambulationis sermone, posse reddere. Per litteras verò, hanc super re, vel plenius agere vel planius minimè velim. Illud tamen Poëtæ, non video, cur non usurpem. —*Turpe, reos emptâ miseros defendere linguâ*. At jurisdictioni præesse, & munus judicandi obire poteram. Quorsum? an (quomodo eidem auctori placet) *Ut faceret magnas turpe tribunal opes*? Sed, quidnam esse causæ putem, cur hæc studia humanitatis ac litterarum tantoperè despiciantur? Levia sunt, inquit nonnulli, plena verborum, inania prudentia. Acutè. An verò cuiquam leve videri debet, omnes vias scientiæ indagare; ad pulcherrimas artes aditum patefacere; in *Oratorum, Poëtarum, Historicorum* studio ita versari, ut eorum artificio admirabile tum perspicias, tum aperias, utq; ex his, non solum herè dicendi *rationem* demonstras, sed etiam rectè sentiendi *prudentiam* doceas? Si enim harum artium vel splendorem & dignitatem spectemus; vel nobilitatem & elegantiam ponderemus

ponderemus ; vel magnitudinem & varietatem perpendamus ; eas certè omnis ingenuæ educationis , omnis liberalis disciplinæ , omnis humanitatis , unde etiam nomen invenerunt , fontem esse uberrimum existimabimus. *Mea* profectò sententia est , nihil esse humanioribus literis , vel ad utilitatem opportunius ; vel ad animi oblectationem jucundius ; vel ad dignitatem amplius ; vel ad usum commodius ; vel ad fructum uberius. Sed longius progressus sum quàm statueram. Itaque orationis vela oportet contraham , aut rudentes potius obrumpam. Benè vale , & me absentem dilige atque defende.

S I V E R U M sit illud quod nuper est à *nobis* non accuratè disputatum , sed leviter perstrictum ; nempe pueros ingenio esse adeò , molli , cereo ac flexibili , ut ad quamlibet ferè artem perdiscendâ ; ad mores quoslibet imbibendos idonei sint & expediti : quid majore curâ , studio , & diligentia elaborandum est , quàm ut à *primò* ætatis initio , Deo in disciplinam tradantur , & cœlestibus oraculis divinæque sapientiæ vocibus auscultent ; quibus ad religionem & pietatem informentur , & sanctimoniam omni que honestatis præstantiam imbuantur. An quia in hac ætatulâ , & acuminis parum , & studii non multum , & cognitionis propè nihil inest ; idcirco *pueri* nihil sacrarum literarum audire , percipere , addiscere conabuntur ? An in divinarum rerum ignorance commorabuntur ? & in tantis tenebris habitabunt ? Quanto rectius fecerint

fecerint , si divini numinis opem assiduò implorârint , ut ad cognitonem tum Dei, tum sui, perveniant , totâque mente in ardentissimum religionis & sanctitatis studium incumbant.

C. Flavius L. Candido.

NO N enim dicam εἰμάρζεν: abest is stomachus à natura mea , abest à *meis* moribus plurimum. Atroci tamen injuria *me* esse abs te affectum sentio , si injuriam inferant maledicta & contumeliae. Verùm libenter audierim , cur tu *me* nigrum appelles. Si morum improbitat inspectes , (sic enim *symbolum* illud *Pythagoricum*, quo monemur, ut nigros fugiamus, interpretatur *Plutarchus*) faciliè hanc calumniam innocentia mea refutabit. Sin , quòd prapotens rerum omnium effector , *Deus* , præstantem formæ venustatem egregiâ coloris bonitate ornatam *mihi* non tribuerit, ea culpa *mea* non est : nec tu oblivisci debes , ab eodem *Deo* scèdissimam alicujus bestiae formam tibi dari potuisse. Sed , heus tu,

O formose puer nimum ne crede colori.

Καὶ τὸ βέλτερον καλὸν ὅτι, καὶ ἡ χεῖρ αὐτὸ μαρτυρεῖ

Καὶ τὸ ἰὸν καλὸν ὅτι ἐν ἡμέρῃ, καὶ ταχὺ γήσῃ.

Sed illud quæro, impudentem cur *me* esse dixeris? Nam si ita sum, perii. Plurimis enim præterea vitiis inquinatum esse necesse est eum, cui verè istud objici possit. Sin *ego* is non sum , qui τὸ καλὸν χεῖρ pudori dixerim, quidnam sit quod maledicti convitiatoris proprium statuas, etiam atq; etiam consider

sidera. *Homerus* ait,

Ὅσπ' ἰὼν κ' εἰσῆσαι ἔπος, τῶν κ' ἐπαλέτας.

Et *Hesiodus* vehementius,

Εἰ δὲ κακὸν εἴπωσις, τὰ καὶ αὐτὸς μεῖζον' ὑλάσσει.

Si quis tamen maledicendo voluptatem aliquam ceperit, eam malè à *me* audiendo certè non amittet. Sed, quamvis *ego* morderi *me* ac rodi pati ar, *tu* alium tamen neque impudentem posthac dixeris, ne gravius refute e, neque nigrum, ne deridere.

EQUIBUS sit incorrupta latini sermonis integritas haurienda, cum à *Cicerone* & *Casare* discesserimus, aut potius, an ea in aliis ulla sit, nec nemo quærit, & docti quidem *N. L.* pronuntiârunt. In *Plauto* enim, & *Terentio*, & *Salustio*, qui nobis olim de meliore notâ sunt commendati, licet multa sint probanda, multa sunt tamen dura & aspera, & quæ benè atatem non ferant. Si quis vero, mel ac delicias nostras, *Ciceronem* eum esse inficietur, quem sine ulla exceptione imitari cujûsque verba omnia usurpare possimus; huic *ego* fortassè ita non repugnârim, ut nullum esse in illo *navum* contendam. Verùm, ut illius paucissima, sic aliorum plurima sunt, quæ, si possim, imitari nolum. *Casari* sanè, si multo plura scripsisset, non solum homines, sed verba etiam civitate *Romanâ* donare, & in omnes *Grammaticos* *Dictaturam* exercere, sine provocatione per me liceret. Alii ergò, in verborum comitiis, tanquam sexagenarii, de ponte dejiciendi? Quid si apud
prætorum

pratorem interdicto contendant, aut apud *Centū-viros* agant, aut apud *Amphictionas*, vel *Areopagitas*, litem contestentur? Certè, *judicibus*, ne litem suam faciant, diu deliberandum & concoquendum est, quam sententiam ferant, quod iudicium pronuncient.

SI Quid est *vestrū*, cui ego auctor esse videar, ut in hisce humanitatis & literarum studiis, extra *Ciceronem* & *Casarem*, nullius scriptoris lectionem vobis usui fore existimet: is verba mea *perperam* interpretatur, & (ut *Theodorum* quendam dixisse commemorat *Plutarchus*) quod traditur *dextrā*, *sinistrā* accipit. Non enim me fugit, non solum ad consequendam *Græcæ* linguæ facultatem & ad poeticen adipiscendam, sed etiam ad uberiores rerum cognitionem percipiendam, alios auctores adhibendos esse plurimos. Sunt enim in aliis; plurimæ literæ nec eæ vulgares, sed interiores quædam & reconditæ. Ac sanè (quod ad me attinet) verborum vel optimorum sonitum inanem, cui nulla subest scientia, contemno; & indisertam sapientiam stultitiæ loquaci semper antepono. De *Cicerone* nihil habeo polliceri, nisi quod *mibi unus inter omnes* in omni genere dicendi eminere videatur. Si quid aliud in eum dixerim, id nolim ad vivum refeceris, aut acerbius à me, tanquam linguâ nuncupatum, evigatis; nolim *mecum* summo jure expetamini, & ex *syngraphâ* agatis.

In improbum peccatorem.

QUOUSQUE

Quousque tandem, homo sceleratissime, abutere summa *Dei Opt: Max:* potentia? an dubitas, quin scelus & improbitas *tua*, *illius* in te tum odium incendat, tum iram concitet? an parum liquet, impietati ac turpitudini sempiternas, cum divino numine, inimicitias intercedere? An dubium & obscurum est, omnem iniquitatem perpetuam cum æquitate divina bellum gerere. Tu verò nefariæ cupiditatis æstu abductus, in omnia flagitia & impuritates ita ruis, ut te sceleratissimæ turpitudini libenter alligasse, & indomitæ libidinis imperio prorsus addixisse videaris. Nihil agis, nihil moliris, nihil cogitas, quod non sit imbutum flagitio inquinatum scelere, aliquâ peccati labe commaculatum. Tantum autem abest, ut te per insignis vitiorum tuorum deformitas offendat, ut etiam mirificè delectet. Vidimus enim te penè in funeribus pietatis & iustitiæ exultantem ac tripudiantem. Hæc tu capitalia scelera nescis exquisitissimis tormentis esse ulciscenda? nescis improbitatem & nequitiam supplicio esse sempiterno vindicandam? nescis impios esse cruciatibus immensis sempiterno tempore torquendos?

In Resipiscentem.

VEHEMENTER equidem tibi gratulor de hoc dolore, quem tibi quidem inussit divinæ legis promulgatio; pium verò reddidit *Evangelii* prædicatio. O benignitatem *Dei*, & *quædam* singularem! Nunc tandem, quam ipse te noscis? quam peccata *tua* agnoscis? quam
sibi

tibi displices ? quàm graviter, & acerbè feres, optimi Domini numen esse sceleribus tuis violatum ! O jucundum mœrorem ! ô dulcem fletum ! ô mœstitiam salutarem ! Video immanem cupiditatem esse è dominatu pulsam ; te è servitute peccati manumissum ; & è vita impura ad sanctitatis studium, appulso divini spiritûs, conversum. An hoc credibile est , adeò hominem mutari, ut non cognoscas eundem esse ? Sed hoc omne divinæ bonitati & misericordiæ est ascribendum. Quòd enim salutare fide imbuimur ; quòd novitatem mentis & voluntatis adipiscimur ; quòd præclaras actiones obimus ; quòd æternam beatitudinem possessori sumus ; eidem acceptum referre debemus.

Quæ Vobis proximè ediscenda proposui, cum sacris literis sint consentanea, ea certè tum veriora sunt iis, quæ ex Apollinis oraculo edita, aut Sibyllæ foliis mandata accepimus ; tum certiora iis, quæ ab Archimede sunt descripta, aut Euclidæ à demonstratione comprobata. Nec sanè sunt humana cum divinis, si præstantiam & excellentiam spectemus, nullo modo conferenda. Nam quod aiunt nonnulli, hominum divinorum effata horridula sibi videri atque incompta ; certè, in Theologo, exquisitas venustates & elaboratam concinnitatem, & ego non postulo ; & multi non expectant ; & quidam non probant. Ut enim Varro ea bellaria maximè mellita esse iudicavit, quæ mellita non essent : & ut mulieres dicuntur benè olere, quæ nihil olent : sic

Theologorum

*Theologorum scripta videntur ornata , hoc ipso,
quòd ornamenta negligant.*

Epitaphium Sardanapali.

Ταῦτ' ἔχω , ὅς' ἔταρον καὶ ἐαύτερον , καὶ σὺν ἔρωτι
τέρπν' ἔταδον· τὰ δὲ πολλὰ καὶ ἑλβια πάντα ἀλείπτει.

Hoc est Cicerone interprete.

Hac habeo , qua edidi, quaeq̃, exsaturata libido

Hausit: at illa jacent multa , & praeclara relicta.

Sic autem mutatum est.

Ταῦτ' ἔχω , ὅς' ἔταδον καὶ ἐρῶντις , καὶ σὺν τέτῳ

ἔταδ' ἔταδον· τὰ δὲ λοιπὰ καὶ ἡδύα πάντα ἀλείπτει.

Id est ,

Qua didici , quaecunq̃, mihi bona mente paravi ,

Hec mea sunt , extra hac , si quid mihi dulce , reli-
ctum est.

Vel paulò aliter , paraphrasticè.

Qua didici , quaecunq̃, sacris è fontibus , hausit ,

Hec mea sunt : extra hac , quod erat mihi cunq̃, re-
lictum est.

Hoc alius hunc in modum interpretatus est , & a-
liquantulum immutavit.

Hec habeo , quae mens hausit , non plena libido:

Cetera (multa quidem , sed non praeclara) reliqui.

Idem.

Quae didici , & studiis mens insatiabilis hausit.

Hac habeo ; clarumque nihil , qui multa , reliqui.

Idem.

Hoc habeo , quicquid didici , servog̃ : sepulchro

Cetera , (si quae mihi fuerint praeclara) reliqui.

Idem

Idem de eadem re.

An nullæ portantur opes Acherontis ad undas ?

Quæ vivus didici, non ea dicis opes ? (10 :

Non sunt, inquit, opes, mecum tamen hæc ego por-

Hæc mihi multarum sunt tamen instar opum.

Non meritò dicantur opes, quascunq, reliqui,

Nec quas dicis opes, Sardanapale, tuas.

Alius.

Quæ mea de sacris hauserunt pectora lymphis,

Esse puto verè qualiacunque mea.

Idem,

Post mea facta, meo sint hæc inscripta sepulchro;

Hæc me, quæ didici, sola putasse mea.

Idem,

Si, nisi quæ in vasto posita est mihi gloria ventre,

Nulla futura mea est; nulla futura mea est.

Idem,

Si modò promeruit laudem vesana voluptas,

Egregium nomen Sardanapalus habet.

Nulla voluptati laus est tribuenda profana;

Laudem igitur nullam Sardanapalus habet.

Non equidem existimo quenquam esse, aut ita improbum, ut velit, aut ita impudentem, ut audeat majora esse corporis quàm animi bona confiteri. Parùm enim differunt à bestiis, qui in corpore omnem beatitudinem collocant: & tamen, secundâ populi voluntate, *Olympionicarum* felicitas mirificè laudata est, qui velocitate tantùm & robore cæteris antecellere videbantur. At *Solon*, sapientissimus vir, omnem hujusmodi athletarum

B

admirationem

admirationem & gloriam legibus suis minuen-
dam censuit; ne fortè, quem *scænum* esse oportee-
ret, is *Ambrosiâ* alendus videretur. Nec verò ulla
est corporis forma & species, quæ non illa præ-
clarâ & eximiâ virtutis pulchritudine ita obscu-
ratur, ut vix appareat quidem. Qui autem for-
mosus mavult videri, quàm bonus & eruditus esse:
non magis sapit, quàm sus occisa, cui anima data
est pro sale, ne putesceret.

S I Q U O R U M fidei procuratio negotii &
muneris publici committitur, in iis egregia sit in-
tegritas & abstinencia: verisimile est civium vi-
tam, opibus firmam, copiis locupletem, virtute
honestam fore. Sin autem & ii sint magistratus
qui ex ἀρπαγίους provinciam curare, sanguinem
mittere, quicquid possint, detrahare velint; & ex
sint iudicum sordes ut τὰς τε πάλαι καὶ τὰς νέας
accipiant; atque ex illis quatuor contractibus
nomine carentibus, illum unum, *facio*, ut des, ma-
ximè probent: quid boni sperandum est, quid ma-
li non metuendum? *Jugurtha*, Numidarum rex,
Româ egressus, *O urbem*, inquit, *venalem & citò*
perituram, si emptorem inveneris.

T R A D U N T philosophi, unam esse animi
partem rationis participem, expertem alteram:
& hanc partim cupiditate ali, partim irarum ar-
dore inflammari. Illi quidem, si sit bonarum
cogitationum epulis saturata, benè est: hæc au-
tem, in quâ feritas quædam est atque agrestis im-
manitas

manitas, si sit immoderato obstupescita potu
atque pastu, quàm intemperanter jactatur, quàm
sceleratè in illam alteram insultat? Merito ita
que moderationem & parsimoniam in victu non
solum *medici*, sed etiam *philosophi* laudant. *Theo-*
logi verò longè severiorem in victu continentia-
am esse adhibendam censent, aliàs, ut vitiosa na-
turæ lasciviam frangamus; aliàs, ut ad preces prò-
ptiores & paratiores simus; aliàs, ut magnâ ali-
quâ imminente calamitate severitatem & iram
Dei suppliciter deprecemur.

FORTIS & magnanimus non tanti diviti-
as facit, ut, aut in rebus secundis insolens sit &
elatus; aut in adversis animo frangatur & concidat.
Nec in honorem quidem eo animo erit: ut
aut honorem adeptus nimîa lætitiâ gestiat; aut
honore spoliatus mœrore contabescat. Longè
autem difficilius est res secundas ferre moderatè,
quàm adversas fortiter. Satis enim constat, ut
sapientissimi homines literis prodiderunt, pleròs-
que fortunâ dulci planè ebrios videri; opes & co-
pias superbix & libidini sapiissimè facultatem &
materiam dare; mentis quasi luminibus altitudi-
nem fortunæ & gloriæ vehementer officere. Re-
cè poëta quidam:

*Ardua res hac est, opibus non tradere mores;
Et, cùm tot Cræsos viceris, esse Numam.*

ET si longè à vulgi opinione est alienum,
nihil esse utile, quod non honestum sit: tamen nec à

veritate ullo modo est abhorrens , & ab eruditissimis viris sine ulla dubitatione confirmatur. Neque enim ea est utilitas appellanda , quæ multò magis *obest*, quàm *prodest*. Quod autem utilitatis causâ turpiter fit, si quis non obesse contendat, idem, me auctore, ita naviter sit impudens , ut *meridie* non *lucere* palàm affirmet. Animi enim statum turpitudine convellit, mortiferumque menti vulnus infligit. Ac mihi quidem videtur is, qui ut pecuniam augeat , honestatis splendorem amittit , similiter facere , ut si quis aurum atque gemmas effundat, ut lutum coacervet. Num tu igitur aut *Persarum* gazas, aut *Phrygum* divitias, aut *Arabum* thesauros mereri velis , ut virtuti nuncium remittas ? ut fidem, ut salutem tuam abjicias ? Hoc certè tantum abest ab utilitate ac lucro, ut damnum majus & detrimentum excogitari non possit.

ET SI *Ulpiano Jurisconsulto* placet, *satius esse impunitum relinqui facinus nocentis , quàm innocentem condemnari*: tamen homines politici, si in maleficiis duriorè supplicio constringendis à magistratibus leviter aberratum esset, connivendum sèper existimârunt; ne latiore improbitati januam ullo modo patefacere viderentur. Quid enim ei, penes quem summum est imperium, magis cavendum & providendum est , quàm ne vel magistratum auctoritatem enervare, vel improborum audaciam corroborare videatur ? Nec tamen ea

est acerbitas probanda, quæ *Draconi* illi, cujus leges, non *atramento*, sed *sanguine* scriptæ dicuntur, placuit; aut quam *Lycurgus* orator, qui ita scripsisse fertur, quasi *mortifero veneno* calamum imbuisset, tantoperè approbavit.

Quòd in hisce humanitatis ac literarum studiis magnam esse difficultatem putatis: est sanè quidem, sed non tam magna, quàm fortassè vobis videtur. Verùm, ut-ut est, qui voluntatem discendi ita suscepit, ut ardore quodam amoris flagret, is perdiscendi spem nunquam abjiciet. Nihil est enim quod illius amoris flammam extinguat; aut egregios conatus frangat; aut præclarum impetum reflectat. Amor enim nec laborem fugit; nec periculum metuit; nec mortem reformidat; nec cruciatum exhorret. Hic verè illud Poëtæ canat. — *Non mihi sæva nocent hyberna frigora bruma.* & illud — *Non anni domnere decem.* Nam, qui amore est accensus, licèt *Herculeos* labores subeat, tantum abest, ut eos graves putet, ut planè *suaves* existimet: ac certè, si illud *Sisyphi* saxum volveret, id à se volvi minimè sentiret.

XENOCRATES dicitur passerem, qui fugiens accipitrem se in sinum ipsius conjecerat, tenuisse, ac demulcens postea dimisisse; cùm diceret, supplicem & innocentem nullo modo esse prodendum. Oderat, videlicet, *perfidiam* ita vehementer, ut vel *tenuissimam* ejus *suspicionem* fugiendam censeret. Nam cùm omnibus in vitiis turpitudine

est non parva, tùm nulla est deformitas, quæ possit cum perfidiæ deformitate contendere. Qui enim iis fidem violârunt, qui fidem ipsi habuerunt; quorum dextræ, quas hîdei testes esse ostentant, perfidiâ sunt & scelere violatæ; qui denique cùm maximè fallunt, id agunt ut viri boni esse videantur: nōne humanitatem omnem videntur exuisse, & immanitatem belluæ induisse? Merito itaque perfidos homines, quos & oculis fugimus, & auribus respuimus, & animo detestamur, ne in facie quidè & quisquiliis civitatis nostræ numeramus; sed illuc amandandos, vbi *Punica fides* aut *Pelasga* colitur, judicamus.

Quæ nuper factiosè & perperam facta esse iudicâsti, ab iis tam *me* alienum esse profiteor, quàm qui est alienissimus. Neque hoc leviter aut frigidè loquor, sed confidenter assero, & omni asseveratione confirmo. Quòd si aliter se res habeat, prodeant, qui ad te ista detulerunt, & planum faciant, *me* illius criminis, non dico *principem* vel *auctorem*, sed *socium* aut *consortem* fuisse; imò aliquod *meum*, non dico *factum* sed *dictum*. eò pertinuisse demonstrent; quòd si fecerint, nullam ego veniam peto; summo jure quin *mecum* agatur non recuso. Sin aliud agitur nihil, nisi ut mihi summam per calumniam, odium, aut invidia confletur, periculúmque creetur; postulo, ut calumniatores illi puniantur, ne illis in maledicta esse eloquentibus liceat, mihi esse quieto non liceat. Quòd autem quæris, quæ illos causa impulerit

impulerit , ut seditionis inter se pactiones societatesque conflarent : *ego* neque causa quæ fuerit scio ; neque ullam esse posse cur discordiarum faces jure accendantur , puto.

LIBENTER & sæpè faciunt doctissimi viri, ut *morbos animi & plures, & perniciosiores esse, quàm corporis*, moneant; cautionesque & remedia diligenter accuratèque explicant. Quà ego de re antehac pro vestra voluntate fortassè nimium; pro rei gravitate, certè parum; pro *meo* officio penè satès dixisse videor. Alios autem ex moribus animi esse aliis graviores , reclamantibus *Stoicis*, conitat. Quamobrem eum esse *me* facile patior , qui magis improbitatem quàm ignorance fugiendam esse censeam. Itaque vos (à quibus vix ullam partem aliò derivare curæ & cogitationis *meæ* soleo) probos esse malo , quàm literatos, & à *Musis* averlos, quàm ab honesto: atque id facio, *Musis* omnibus *approbantibus*.

ADOLESCENTIBUS non esse potestatem licentiùs ac dissolutiùs vivendi faciendam; & à sapientibus viris est traditum, & quotidiana experientia docet , & res ipsa loquitur. Ac sanè , qui lenitate & indulgentiâ ignaviam eorum aut luxum alunt, & inire gratiam malunt, quàm prodesse; tam sunt in vitio, quàm medici illi, qui ægrotorum cupiditati, non valetudini consulant, iisque non salutaria , sed grata præbent : imò verò & scelus committunt gravius , & dedecus

cus admittunt majus. Non enim membrum aliquod corporis, sed animum ipsum, quo nihil est divinius, detorquent, depravant, corrumpunt.

N I H I L mihi antiquius fuit, utprimùm hanc docendi provinciam attigi, quàm ut eorum, quibus præessem, commodis utilitatique diligenter consulerem: Ac persevero quidem, & in eodem studio institutòque permaneo. Verùm, in rem vestram utrum est magis, ut remissè & lenitè agam: an ut graviter & severè? ut lenis sim & clemens: an ut pertristis quidam patronus, & *Censor*? Clamant permulti, *indulgentiâ non solum feroces atque arrogantes, sed etiam ignavos & socordes fieri: severitate & hæc esse amputanda, & illorum, quæ non sunt ab obsequio, radices evellendas. Tu pueris, (inquit) quam postulant licentiam ludùmque concesseris? si quis dissipians ac delirans mortiferum venenum pro cibo petat; an non sceleratus fueris ac nefarius, si præbueris? Insufurrant autem pauci, non esse pueros vehementius & severius adhibendos, sed ut & bonas literas & magistros suos diligant, comiter & mansuetè tractandos, omnia esse oportere plena clementiæ, mansuetudinis, humanitatis. Ego verò, quæ in utramque partem dicuntur, perpendo, & quantum in *me* situm est, caveo ne quod clementer fit, id dissolutè, aut quod severè, id acerbè fieri videatur: Hinc enim odium, illinc contemptus nascitur. Eam verò moderationem, quâ & ab odio severitatem comitas vindicet, & à con.emptu*

contemptu severitas comitatem , si consequi non potero ; certè ut prosum iis , quibus præssum , odium immeritò suscipere non recuso.

PRÆCLARUM sapientiæ præceptum est , debere unumquemque nostrum majorem coram habere ejus temporis , quod post mortem nostram consequenturum est , quàm brevis illius & exigui , quo in hac vitâ sumus. Itaque graviter & magnificè *Cicero* , *tempus est* , inquit , *nos de illâ perpetuâ jam , non de hac exiguâ vitâ , cogitare*. Quanto autem magis hoc nobis , qui *Christiane* religionis sanctimoniam profitemur , & in ore & in pectore esse debet ? Quæ enim *Deus* pollicetur se in futurâ vitâ suis daturum multò certiora sunt iis , quæ ratione concludimus , quæ auribus usurpamus , quæ cernimus oculis , quæ manibus contrectamus.

Quòd jure civili proditum est , eos , qui in scenam prodierint , ut spectaculum sui præbeant , infamiâ notari , quam habet sententiam ? An id sine ulla exceptione verum est ? An verò illi soli hoc jure ignominie maculis aspersi censentur , qui non fuerunt à spectantibus probati , qui non iterunt , qui ejecti & explosi sunt ? Ego potius censuerim , jus illud in eos solum valere , qui quæstus causâ in scenam prodierint. Id enim sensisse videtur *Nerva* ille , qui *decimo octavo ætatis suæ anno publicè de jure respondisse fertur*.

TRADIDERUNT ex antiquis nonnulli

li principem esse imaginem Dei : quod *Homerus* in eum solum , qui verâ justitiæ laude excellit , convenire statuit. Sic enim ait: *Jura Dei similis qui dat mortalibus æqua.* Augusta verò imago & illustris non ab *Apelle* picta, nec à *Lysippo* ficta, sed operâ virtutis expressa: ac illi quidem, qui paulò cordatiores sunt, egregiam in principe tum virtutum omnium tum maximè justitiæ præstantiam , non regale sceptrum & magnificum amictum, suspiciunt & admirantur. Nam tum *Aristoteli* rectè placet , justitiam virtutibus omnibus sic præstare , ut neque *Hesperus* neque *Lucifer* ita sit admirabilis: tum præsertim, in summo reipub: moderatore nihil divinius exegitari potest.

E T S I non sum nescius, placere iis, quorum spectata est & cognita sapientia, eum qui *suâ virtutis draconem* agit, plerumque ignominiam subire, & dum laudari cupit , se irridendum præbere: tamen fieri aliquando potest , ut qui vera de se prædicat , ei verendum non sit, ne nimis videatur aut insolens aut molestus. Quid enim , si alicujus ferocitas sit reprimenda ? quid si agatur summa tua existimatio? quid si in discrimen capitis adducaris? certè apud *Homerum*, tum *Nestor* , ad frangendam juvenum audaciam & retardandos impetus temerarios , suâ voce de virtutibus suis prædicat ; tum *Achilles* , quamvis verecundè aliàs ita dicat ,

Επειδὴ τοῖσι ἀνδράσιν οὐδὲν ἴσχυον ἄνδρα ἔειναι.

Quum huncce virum Dii domare dederint.

Tamen injuriōsius tractatus gloriatur audacius , hoc, ut opinor , modo:

Δαίμονα

Δαίμονα
cim c
Ac C
plure
cinio
in me
causa
rites,
de on
intell
& pr
postu

Q
perdi
ita p
malè
alii r
litem
Quis
roga
clam
quid
vos a
ritus
tiam
Ap
Q
que
culei

Δύσκα δὴ οὐκ ἔστιν ὑποστὶ πόλεις ἀλλὰ τὰς ἀνθρώπων. *Duode-*
cim cum navibus urbes depopulatus sum hominum.
 Ac *M. Cicero*, cū ei objiceretur ut probum,
 plures ipsius testimonio damnatos quā patro-
 cinio absolutos esse : quis nescit , (inquit ,) *plus*
in me fidei esse, quā eloquentiæ? Africanus autem,
 causam dicere jussus, non debet is, (inquit) *Qui-*
rites, de Africano decernere, per quem vobis potestas
de omnibus decernendū parva est. Ex quibus satis
 intelligitur, clarissimos viros & pudenter audere
 & prudenter solere se ipsos interdum , si res ita
 postulet , veris laudibus exornare.

In superbum.

Quæ (*malum !*) hæc est vesania ? cur ita
 perditè te ipse amas, ut omnes te alii oderint ? cur
 ita præclare de te ipse sentis , omnes ut alii de te
 malè existiment ? cur tantum tibi ipsi arrogas ut
 alii tibi derogent plurimum ? cur ita imitaris mi-
 litem gloriosum , ut te omnes meritò irrideant ?
 Quis enim ferat eum , cujus & sermo spiret ar-
 rogantiam, & vultus into erantiam oleat, & vox
 clamitet superbiam ? At tu is non es : utinam
 quidem non esses. Spero sanè melius fore, si neri
 vos adhibueris tuos. Fac igitur , ut remittas spi-
 ritus ; comprimas animos istos ; sedes arrogan-
 tiam ; des te ad humanitatem ; des te ad eam, quam
Apostolus tantoperè suadet , ταπεινωθεὶς ὑμῖν.

QUI voluptatem illecebris ad turpes at-
 que improbas actiones invitamur, & dolorum ac-
 culeis ab honestis avocamur ; rectè sanè tum illas
 esse

esse aspernandas, tum hos interdum perpetiendos censemus; ratione ipsâ incorruptè atque integrè judicante: Ac ipsi quidem *Epicurei* & eos accusant, qui blanditiis præsentium voluptatum deliniti atque corrupti, quos dolores, quas molestias accepturi sint, non prævident; & eos laudant, qui magnoperè cavent, ne voluptate victi faciant id, quod sentiunt non esse faciendum; quique prætermittendâ voluptate voluptatem maximam adipiscuntur. Quocirca, quemadmodum erga *Helenam* (ut est apud *Homerum*) senes illi *Trojani* fuerunt animati: sic & vos oportet in voluptatem animatos esse. Judicabant illi quidem eam *deabus immortalibus*, formâ, & oris pulchritudine similem esse: attamen (inquiunt) *hec quamvis talis sit, classe redito*. Quamvis igitur voluptas eâ venustate, eâ dulcedine esse videatur, ut nihil supra: tamen, si soleat, vel ut prudentes errent, vel ut boni minùs benè sentiant, perficere; eam profectò amandemus missâque faciamus.

S A T I S constat inter omnes qui *Theologica* primoribus labris gustârunt, vel extremis (ut dicitur) digitis attigerunt: nullam *Dei opt: max: legem*, sive ea sit in mentibus omnium insculpta; sive in *Bibliis Sacris* perscripta; posse, vel regâ potestate antiquari, vel populi suffragiis abrogari, vel consuetudine infirmari. Ac *Philosophis* quidem rectè placet, rectam rationem, quæ imperat honesta, prohibet contraria, legemque naturæ voce promulgatam, quâ *Deum colere*, alterum non

ludere

ludere
mano
tur st
ciunt,
per re
se, si l
turam

M
qui ad
tum v
arbitr
fixit p

A

Solem
um m
pâsti.
petra
Troja
ei sce
turpi
tur.
vincu
lacum
pax h
lum.
nimus
non c
deji

ledere, suum cuiq; tribuere jubemur; nullo jure humano labefactari, aut enervari posse. Quàm igitur stultè, aut potius quàm impiè ac nefariè faciunt, qui aut per senatum, aut per populum, aut per regem, solvi hâc lege cupiunt? Rex enim ipse, si huic legi non parebit, se planè fugiet ac naturam hominis aspernabitur.

MAGNOPERE mihi videntur errare ii, qui ad animi tranquillitatem recuperandam, multum valere peregrinationem ac loci mutationem arbitrantur. Quæ enim ægritudo radices egit & fixit pedem, nunquam ita sanatur. Nihil juvat,

—*evasisse tot Urbes*

Argolicas, mediosq; fugam tenuisse per hostes:

—*heret lateri lethalis arundo.*

Solem tu, solúmque mutas? animum potius tuum mutes oportet, quem malè affectibus mancipasti. Dissidia & turbæ latent in tui pectoris penetrali; bellum est intestinum; intus est *Equus Trojanus*. Trade imperium rectæ rationi. Cur ei sceptrum eripuisti? Cur eam cogis servis suis turpiter servire? unde vi dejecta est, eò restitua; tur. Certè, in ejus regno, nemo sollicitudinum *vinculis*, tanquam in *Caucaso*, ligatur: nemo ad *lacum* properat, vel ad *laqueum*: ibi securitas; ibi pax habitat; ibi portus est; ibi perfugium; ibi asyllum. Sic itaque formandus firmandusque est animus, ut rationis arcem cupiditatum impetus non oppugnent; aut saltem non expugnent ac dejiciant.

Q U O D

Quo d traditur à Poëtis quibusdam, principum virorum amicitiam ac consuetudinem eruditis hominibus esse fugiendam; vereor, ut verum sit. Quid enim? An non multo plus humano generi profueris, si præceptis disputationibusque & exemplo tuo unum aliquem ex iis, qui principem in civitate locum obtinent; quam si obscuro loci infimæque sortis hominem meliorem & sapientiores effeceris? Ut enim stultitiâ principum & vitiis infici solet tota resp: sit emendari & corrigi prudentiâ & continentîâ. Ac decet certè hominem verè philosophum, potentum consuetudinem non modò non refugere, sed etiam libenter studioséque expetere. Etenim si opifex videtur libentiùs alacriusque citharam fabricaturus, si sciret eum, qui habiturus eam esset, canendo muros *Thebis* circumdaturum, aut *Lacedæmoniorum* seditionem pacaturum: (quæ sunt de *Amphione* & *Thalete* prodita) quo animo esse debent homines docti & sapientes, cum videant fore, si in præcipuam nobilitatem doctrinam suam infundant, ut resp: multa tum stabilitatis prælidia, tum dignitatis ornamenta consequatur? veruntamen si *Phalaris* aut *Sardanapalus* aliquis temp: teneat, cujus salus sit desperanda, valeat aula. Tyranni enim assentatorem esse, turpe est Philosopho: & nequitiz esse famulam, nefas sapientiæ.

Epicurus loquitur.

V I D E quàm in iis, quæ ad beatè vivendum pertinent,

pertinent, perniciosè erretur. Honestum intro-
ducunt docti quidam, homines certè minimè ma-
li: quod summis laudibus cohonestare non desi-
stunt: in eo persequendo omnes labores censent
esse suscipiendos; omnes molestias devorandas;
omnes difficultates absorbendas; omnem etiam
cruciatum, si opus sit, perferendum. Dum autem
suis argutiis vitam efficiunt nobis acerbam & mi-
seram, post mortem *meliora & molliora* sperare
jubent. At verò quid est hæc spes? somnium vi-
gilantis. Quid virtus? inane nomen, ut *Hippo-*
centaurus & Chimera: aut si aliquid sit, profectò
ancilla est carnificis fortunæ, & mortis admini-
stra. Hæc *Aristidem & Hermodorum* in exili-
um ejecit; hæc *Socrati* cicutam propinavit; hæc
Agis strangulavit. *Neq. solum bonis malè evenire*
solet, sed etiam improbis optimè: Multi enim Ty-
ranni in amplissima fortuna, multi prædones in
omnium rerum abundantia diutissimè vivunt,
qui contra Deos testimonia dicunt. Rectè enim
Poëta quidam,

Ὅσων ὀρεῖται τὸν καλὸν οὐ φεύγειν. & alius.

Non diis turpe, diu letos florere nocentes,

Christianus respondet.

Duo videris objicere; *bonis malè esse, malis*
pulchrè. De bonis, quæro abs te, quoniam illi sint:
Non enim sine noxa totidem sunt numero, quot
Thebarum porta, vel divisis ostia Nili. Sed ta-
men fateor, si improborum scelera respicias, bo-
nos

nos comparatè esse multos, quibus melius esse, quàm improbis, æquum sit. Ac certè *nos* piorum hominum fortunam, quam tu afflictam putas, omnibus impiorum triumphis victoriisque anteponimus. *Deum* enim sapè, quos felicitate summâ beare statuit, eos vel calamitatibus exercet, vel castigat. Hæc enim *palastra* est, hoc *gymnasium*, in quo suos *athletas* ad robur & virtutem instituit, ut vincant. Matres plerumque dulcia præbent, quibus enervant & perdunt liberos: Patres verò tristitia, quibus servant & corroborant. *Pater* autem Ille est, ideòque suos *verè* diligit, & *severè*. Interdum quidem laborem & patientiam exigit: non ad *sudorem* tantum, sed etiam ad *cruorem*. Non enim is imperator est, qui in suis legionibus molles, languidos, enervatos habet, quos minima adversantis fortunæ aura dejiciat. Ac sapè quidem vehementer suos adhibet Deus, ut eos probet. Nam si magna vis non sit tempestatis, ubi artem explicabit gubernator? si felicia tibi omnia, ubi tu virtutem? præbenda est fortitudini ac patientiæ materia: aliter enim quemadmodum vel tibi vel aliis constare potest, quantos tu in virtutis studio progressus habeas? Quid, quod bonorum exempla nos erudiunt? In bona causa *D. Paulus* securi fortiter cervicem subjecit: at *securis* illa *securitatem* nobis imprimit pro sanctitate & justitia moriendi. *Bi-* as bona & patriam amisit: sed inclamat etiam hodiè mortalibus, ut *omnia sua secum portent*. Jam de castigatione audi: est enim hæc vel flagelli instar, cum peccavimus; vel frani, ne peccemus.

Ecce

Ecce bona nobis & fortunæ eripiuntur, libertas adimitur : quia illis ad luxum , hâc ad licentiam sumus abusi. Ac fieri potest , ut hæc nobis auferat *Deus*, cùm videt peccaturos. Novit ille naturas omnium, qui omnes condidit: opportunè itaque frænum injicit, materiam vitiorum adimit. Et rectè medici interdum providè mittunt sanguinem : non quòd æger sis , sed ne æger fias. Sed tibi non videtur esse in rem tuam, rei familiaris jacturam facere. Ne parentes quidem puero cultrum in manu relinquunt, etiamsi plorans vehementer postulet : prævident enim læsionem. Vides igitur viros bonos in rebus asperis ac molestis versari, & interdum omnibus fortunæ tormentis subijci solere: aut ut omni virtutis robore confirmentur; aut ut probentur; aut ut aliis ad ingrediendam virtutis viam exemplo sint; aut denique ut castigentur; tùm quia peccârunt, tum ne peccent id posterum. Quod ad improbos attinet, eos quidem potentiâ florere & divitiis circumfluere videmus; nec certè invidemus. Nec verò si non intelligimus, cur illi statim non puniantur, idcirco *Deum* esse injustum criminamur: ne ad *imprudenciam* *impudentiam* adjungamus. *Thyestes* & *Atreus* in primo alteroque actu sublimes per scenam & elati incedant, regnent, minentur, imperent; an dubium est, quin forè in extremo actu sint ruituri? *Prisci Deos* fingeant *laneos habere pedes*, sed *ferreas manus*: & certè constat, eos qui summâ dei lenitate ac tolerantia, ut resipiscant, adduci non possunt, immensa supplicia non effugere: nec *scelus* quen

quam in pectore gestare, qui non idem *Nemesis* in tergo. Sunt autem sceleratorum pœnæ vel *interna*, vel *posthuma*, vel *externa*. *Internas* appello, quibus animus in corpore afficitur. Quàm enim grave, quàm acerbum, quàm miserum est,

*Nocte diuq. suum gestare in pectore testem,
Occultum quatiante animo tortore flagellum!*

Nec improborum quisquam unquam fuit, quem non carnifex ille animus gravissimè vulneravit: si aperta essent eorum pectora, possent aspici laniatus. *Posthumas* autem pœnas nomino, quas sacrae literæ tradunt *aternas* esse apud inferos. *Externæ* verò sunt, exilium, morbi, dolor, mors, & huiusmodi, quas quidem sceleratis, licet diu fortunati videantur, sæpissimè erogari videmus. Legis *Dionysii* rapinas, stupra, cædes? perge, non leges etiam ejusmodi calamitates? An non *ludum Corinthi* aperuit, *Ipse* fortunæ verus *ludus*? Unum nôris, omnes noveris. Rem in pauca conferam. Non punitur nunc ille impius: mane, punietur. Non in corpore: sed fortassè in animo. Non vivus: sed certè mortuus. Quare ne dixeris posthac, à *Deo* vel bonos injuriosius tractari; vel malis impunitatem proponi.

ITANE verò? nihilne turpe, nihil indecorum, nihil flagitiosum putas, quod occultari posse confidis? Quod sine testibus vel callidè & veretoreniè machinaris; vel turpiter ac nefariè moliris; vel sceleratè ac impiè facis; id tu nullius momenti

menti esse, nullam ad miserè vivendum habere viam existimas? At quæstiones & tormenta metuis, judicem times: nempe si quid sceleris in te palam & apertè admiseris, si testibus convinci possis. Judex enim animadversurum se non minatur, nisi crimen testibus patefactum sit. Ergò tu *amore virtutis* nunquam adduci soles, ut rectè facias, sed pœnæ duntaxat *metu* à flagitio detereris. Nihilne deformitatis in ipsa turpitudine vides, quod animum tuum sponte suâ & per se offendat? Nihilne mali in improbitate ipsa inesse animadvertis, quod vi suâ & ex se magnoperè fugiendum sit? Quod si animum ita cæcum geras; non tamen ita hebetem & obtusum possides, ut quos cruciatus scelera sine testibus suscepta adferant, eos non sentias. Est enim in *animi* uniuscujusque *tribunal*; est *judex*; sunt *testes*: *conscientia mille testes*, ut vulgò dicitur: in hoc judicio nemo unquam nocens, quamvis occultus & tectus, absolvi potest. Heic *Rhadamanthus* nec precibus moveri potest, nec gratiâ flecti, nec pecuniâ corrumpi: nihil de pœna ac tormentis recusandum est, *Occultum*, ut ait Ille, *quasiante animo tortore flagellum*.

M. Licinius Theodoro Polio S. D.

SCRIPTA mea, quæ nonnulli flagitant, divulgari adhuc nolim, ne parum cordis habere viderer, aut frontis. Nunc ea ad te unâ cum his literis mitto, ut judicium tuum subeant: malo

enim tuo stare, quàm meo. Nisi igitur totum opusculum *flammis* potius *exurendum*, quàm *pælo extendendum* censueris; peto abs te vehementer, postulôque, ut non modo severum *Aristarchum* te præbeas, sed etiam, ut & hiantia *explendo*, & redundantia attenuando, & deficientia adjiciendo, & vel totum damnando, si ita videtur, vel partem absolvendo, si ita meretur; tùm fidelis *amici*, tùm incorrupti *judicis* tùm boni *emendatoris* officium suscipias & tuearis.

QUEMADMODUM olim sapientissimi viri noluerunt quenquam committere, ut morte mulctandus esset: ita si commississet, conservandû non putârunt. Hinc qui cum telo fuerit, hominis occidendi causâ, *L. Cornelia de sicariis* teneatur. Hinc *L. Pompeiâ* insui vult *patricidas* in culeum vivos, cum *canis* & gallo *gallinaceo*, & *vipera* & *serpente*, atque ita in mare dejici: ut iis & cælum superstitibus, & terra mortuis auferatur. Hinc *lex Julia* in eos qui reipub: vel principi periculum occultè moliti fuerint, insigne supplicium constituit; ita ut aliqua etiam pœna ad eorum liberos perveniat.

RECTE Orator, *Tacita*, inquit, *magis*, & *occulta inimicitia timenda sunt*, quàm *indicta & aperta*. Nam eum, qui palâm est adversarius, faciliè vitando cavere possis: qui verò integumentis simulationis obvolutus, inimicitias in splendido amicitia nomine latentes gerit, interdum oppri-

mit

mit antequàm prospicere atque explorare potueris. Non itaque sine causâ dixit *Achilles Homericus*.

Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖν ὅμιος ἀΐψο πολεῖσιν

Ὅυχ' ἐπείγῃ καὶ δὲ ἐνὶ οὐρεσὶν, ἄλλο δὲ βάζει:

Est odio nobis, ut nigri janua Ditis,

Cujus habent tacitum mollia verba dolum.

Nec malè, aut falsè, *Ille in Epigrammate,*

Ὅυχ' ὅτι βλάπτει μετῶν ὁ ἐχθρὸς ἀπαρδὼν,

Ὅτι οὐδ' ὁ τιμὴν καὶ χάριν φέρει ἀντὶ φίλων.

Non is tam ledit, liquidò qui dixerit, odi,

Quàm qui sinceram fingit amicitiam.

PLUTARCHO videtur idem esse, τὸ πορεύεσθαι καὶ τὸ πείθεσθαι λέγει id est, *Deum sequi & Rationi parere*. Ego verò ei refragari noluerim, dummodo ea intelligatur Ratio, quæ ut *Heliotropium* semper ad *solem*: sic ipsa semper ad *Deum* convertitur. Nam sine controversia, nec bona mens, nec ratio, sine Deo ulla est. Verùm quoquo modo illud *Plutarchi* sit exaudiendum, ea est humanæ naturæ pravitas, ut infima pars animi cum supremâ de imperio nefariè contendat; & quæ jure servire debeat, injuriâ regnare velit. Rem indignam! *Terra* se attollere supra *ignem* conatur, & *cœnum* supra *cælum*. Atque hæc quidem animi pars, cujus dignitas meritò est minima, vim habet maximam. Sæpè enim hominem ad omnia scelera trahit ac rapit cupiditatis immanitas, pravarumque affectionum venti omnes, ita

—velut agmine factò,

Quà data porta, ruunt;
valent, vix ut eis obfisti possit.

— — — Et tantum

AN TI QU I illi philosophi usque ad *Socratem* versati sunt potissimum in ea philosophandi ratione, quâ de naturâ et rebus occultis agitur; numeri motûsq; tractantur; unde omnia oriantur, quove recidant, indagatur; siderum magnitudines, intervalla, cursus, & cuncta penè cœlestia inquiruntur: *Socrates* autem, cum hujusmodi rerum cognitionem nihil ad benè & ex virtute vivendum conducere censeret, philosophiam devocavit è cœlo, & ad vitam communem adduxit; ut de virtutibus & vitiis, omninoque de bonis rebus & malis quæreretur. In eos autem, qui posthabitâ curâ eorum, quæ ad vitam & mores pertinerent, in naturæ investigatione & Mathematicis disciplinis, omne studium operâque ponerent, usurpare solebat versum quendam *Homericum*: dicebat enim, prius videndum esse "Ο, ἢ τί ἐν υἱ. γάρ οἱς ἀγαθὸν τε καὶ ὄν τε τίεται. *Cuiq; domi propria malè quid pulchrè ve geratur.* Exstat etiam *Epigramma*, quod in hanc sententiam videtur quodammodo convenire.

Ἐπὶ, πῶς οὐ μαθητὴς κόσμον καὶ πῶς τα γαῖα,

Ἐξ ὀλίγης γαῖης σῶμα φέρων ὀλίγον;

Σαυτὴν αἰθμησεν πρότερον, ἢ γνῶθι σαυτὸν.

Καὶ τίτ' ἀριθμῶσις γαῖαν ἀπειρεσίην.

Εἰ δ' ὀλίγον πολὺν τῷ σώματι ὅ ἐκαστὸν ἡμῶν,

Πῶς δυνάσται γινῶναι τῶν ἀμείνων τὰ μέτρα,

Fare

*Fare, age, cur cælum metiris, & ultima terra,
 Cùm tibi de modicâ sit breve corpus humo?
 Te metire prius, te nosce; hinc sidera cæli,
 Hinc loca telluris dinumeranda tibi.
 Corporis at si non glebam metire pu'illi,
 Quî potes innumera nôsse rei numerum.*

Qui multum operæ studiique in scriptoribus doctissimis discendis ponunt, duo sibi habent proposita, quæ apud Thucydidem *Pericles* nominat Γνώμη τὰ δεόντα καὶ ἐπιεικέστα ἀτά. Id est, rectè de rebus cognitu necessariis sentire, & sensa dicendo politè exprimere. Qui igitur libri uberri-
 mam rerum cognitionem & splendidam atque illustrem orationem continent, eos quisq; mireturq; intèrque manus & brachia verset: multoque magis animo evolvat, ac diligenter animavertat, quam inde utilitatem & fructum ad utrumque studiorum finem referre possit. Nec verò satis est quid factò sit opus, scire, nisi quatenus rei natura patitur, id facias. Itaq; ille apud *Homerum* *Phœnix* omnibus nervis sibi contendendum putabat, ut *Achillem* eficeret oratorem verborum, actoremq; rerum.

QUOTIES mihi in mentem venit illud *Hesiodi*.

Ὅν κ' αἰεὶ θῆρ' ἐσθλῆτα, ποιεῖδ' ἐλάττω.

Æstas non semper fœvit, componite nidos: toties videre videor prudentissimum virum adolescenti in aures insusurrantem; non semper vigeat ætas,
para,

para, quò se recipiat senectus. Qui verò benè suadenti non obtemperârit, eum audire videor frustra exclamantem, *O mihi prateritos referas si Jupiter annos!* Melius rationibus suis consulunt nonnulli milites, melius agricolæ multi, melius opifices non pauci, qui eo animo, & consilio, interea dum integris sunt viribus, & dum viget ætas, laborem ferunt ac perpetiuntur; ut senes otiosam, & tranquillam vitam traducere queant; rebus omnibus ad victum cultumque necessariis collectis & comparatis.

GRÆCORUM est vulgare proverbium, quo monemur ut *procul* simus a commodis, quæ *Jupiter* afferre potest, ut simul ab ejus *fulmine procul* simus: quò cum spectaret ingeniosissimus poeta, *Non profit potius, inquit, si quis obesse potest.* Calisthenem autem admonuisse Aristoteles fertur, ut cum *Alexandro* magno vel minimè vel molliissime loqueretur. Non paruit ille rectè precipienti; sed cum emolumentum spe ad regis familiaritatem traheretur, non solum detrimentum accepit, sed etiam miserrimè est interfectus. At *Scipio* maluisse dicitur *Unum servare civem, quam mille hostes perdere.* Non is erat *Alexander*: Et verò paucos admodum reperias *Scipionis* similes. Præclarum enim inprimis atque eximium est, humanitate ac mansuetudine excellere: & optimum quidquid, rarissimum est At *Marios*, & *Syllas*, Quocumq, in populo videas, quocumq, sub axe.

Garrulitas

Garrulitas fugienda.

N O N dubium est, quin rectè & non sine causa sæpius moneantur adolescentes, his præsertim moribus, his temporibus, ut cum æqualibus sermonem adhibeant *candido Mercurio*, non *nigro Momio sale* conditum; inter majores autem natu tacere, & audire satius esse existiment, quàm garrere; honorémque senectuti habendum censeant. Qui verò severiùs adolescentiæ vitia reprehendunt, vulgò morosi & iniqui existimantur; quasi obliiti, se quoque illâ ætate non dissimilia fecisse, quasi; velint, pueros (ut *Comicus* ait) *illicò nasci senes*. Quàm autem istud iniquè maledicti aut criminis loco obijciatur, quis non videt? Si enim ego, quod me minùs decuit, feci adolescens; utrum præstat, te moneri a me, ut idem vites, an imitari, quod et in me rectè vicuperatum fuit, & in te meritò reprehendetur; imò cujus te ipsum fortassè brevè & pudebit & pœnitebit?

A D suscipiendam optimorum studiorum rationem seriò & eleganter hortatur *Ovidius* his versiculis.

*Nec levis, ingenuas pectus coluisse per artes,
Cura sit, & linguas edidicisse duas.*

Graviùs autem & eruditius *Cicero*, causam, quàm homines ad discendi studium impelluntur, paucissimis verbis exprimit. *Mens*, inquit, *discendo alitur*

alitur. Eximia verò vox: digna *philosopho;* digna *Consulari:* *Cicerone* verò & *Philosopho* & *Consulari* dignissima. Non potest jam quisquam mirari, cur ex omnibus orbis terrarum partibus • *Athenas* olim homines confluere soliti sint, cum ibi philosophia sedem ac domicilium collocâset. Ut enim cetera animantia eò precipuè naturali impetu trahuntur, ubi vesci atq; pabulo impleri maximè possint: ita homines (qui animus potissimum sunt) illuc suâ sponte duci verissimilimum est, ubi divini illius cibi, quo animus ali censetur, copia sit uberrima.

PRODITUM est a veteribus quibusdam *primæ classis auctoribus*, quæ pulchra sunt, habere eam vim, ut statim conspecta omnium sibi voluntatem concilient, amorēque adjungant. At *Aristoteles* quidem interrogatus, quid fieret ut pulchra tam facilè ab omnibus amarentur, caci eam interrogationem esse respondit. *Et Græci* sapien. et suâ linguâ pulchro nomen ex eo indiderunt, quod omnes ad se alliciat. Dixerunt enim *καλόν, πρὸς τὸ καλεῖν, ὅτι πάντες ἐθ' ἐαυτὸ καλεῖ.*

Testantur idem vulgò olim proverbio, quo dicebant, *quod pulchrum esset, id demum amicum & gratum esse.* Ejus autem originem ad *Musas* & *Gratias* refert *Theognis*, quas immortalī ore cecinisse ait.

"Ο, ἢ καλόν, φίλον ὄν', τὸ δ' ἢ καλόν ἢ φίλον ὄν'.

Quodcumq; pulchrum est amabile est, quod aut non pulchrum, idem nec amabile est.

Hinc

Hinc vide quemadmodum ratiocinetur *Plat*
Si, inquit, honesti pulchritudo oculis cerneretur, mi-
rabiles amores excitaret sui,

NON injuriâ dubitari potest, utrum *Demostheni*,
 an *Ciceroni* deferendus sit oratoriæ facultatis
 principatus. Nam ut insunt in utroque permulta,
 quæ eos vulgarium oratorum numero exemptos
 in edito & eminenti statuunt loco: sic propria
 quadam exstant atque elucet in utroque virtu-
 tes, quibus Uterque alterius palmam ambiguum
 facere videatur. Summa in *Demosthene* dicendi
 vis & gravitas: summa in *Cicerone* elocutionis
 elegantia & ubertas. *Illi* nihil potest detrahi:
Huic nihil adjici. Suavior *Hic*, & deliciarior: ner-
 vosior *Ille* & accuratior. *Hoc* magis oblectere:
Illum fortassè magis admirere, in *Hoc* plus na-
 turæ: in *Illo* plus curæ atque industriæ perspicias.
 Est igitur perdifficile, litem secundum alteru-
 trum dare, et uter alteri præstet, pronunciare.

C ù M multis in rebus inter bonos & impro-
 bos permultum interesse animadvertimus; tum
 vel maxima eorum dissimilitudo in rebus adver-
 sis ferendis perspicitur. Hi enim fremunt, tumul-
 tuantur, fortunam, homines, tantum non *Deum*
 ipsum criminantur: illi verò si paupertate preman-
 tur; si ex infimo loco & ordine emergere neque-
 ant; si in exilium ejiciantur; sublati in cælum ma-
 nibus, *Deo opt: max:* gratias agunt; & illud *The-*
mistocleum

mistocleum usurpant, *Periissemus*, nisi *Periissemus* Prævideras (inquiunt) ô deus, si divitias & honores cæterâque prospera nobis largitus esses, iis malè nos & perniciosè usuros fuisse Itaque ne te offendamus, exitiûmque nobis, moliamur, præsentibus emolumentis atq; voluptatibus cæterisque hujus vitæ bonis carendum nobis esse censes: & misericordiâ ductus, hanc nobis pœnam idè irrogas; ut cœlestibus vitæ futuræ bonis nunquam interituris perfruamur Ecce pii & sancti homines magis promissis divinis, quàm possessionibus humanis confidunt; magis expectatione cœlestium divitiarum, quàm terrestrium fructu delectantur; magis illa bona futura, quàm hæc præsentia expectunt; magis denique fidei credunt, quàm sensibus; imò sensus repudiant, ut deum sequantur: cum contrà impii *Deum* contemnant ut sensibus ad hærescant.

FU I T hæc olim apud homines à *Christiana* religione alienos vulgi opinio, magnanimi esse, quibusdam de causis mortem sibi consciscere. Et sanè de hac facie hauserat *Cicero*, quod de *Catone Uticensi* tradidit; ei moriendum potius, quàm tyranni vultum aspiciendum fuisse. Nam *Aristoteli* placet, illum non fortem, sed ignavum potius esse qui, quod paupertatem & dolorem vel agritudinem aliquam fugere studeat, mortem sibi consciscit. *Mollis enim animi est*, inquit, *res arumnosas & laboriosas fugere*. *Pythagoras* autem vetat injussu imperatoris, id est, *Dei*, de præsidio & stati-

one vitæ decedere. Itaque rectè fecit *Valerianus* imperator, qui à *Parthorum* rege captus, contumeliosam servitutem perferre, quàm se occidere maluit; & verò ut Poëta quidam ait. *Fortiter ille facit, qui miser esse potest.* Is autem æquiore animo miseras & ærumnas omnes ferre potest, qui humanam conditionem propendit, & peccata sua agnoscit, & Dei tum castigationem intelligit, tum auxilium implorat.

Τὸ ἐδῖν πολλὰ (καθ' ἅπαν τοὶ θεόπομπῃ) ἔκρας
εὐγύν, πρὸ μὲν λογισμὸς ἐξαίρετ', ἔκ τὰς ψυχὰς ποιεῖται
εὐδουτέρας, σκληρότατ' ὃ ἔκ πολλῆς κακότητ' ἐμπίμπησι.

Multa edere (ut ait *Theopompus*) & carnibus vesci, rationis & consilii usum adimit, animosque efficit tardiores, & eos immani quâdam duritiâ ac stultitiâ complet. Placet autem *Aristoteli*, & meâ sententiâ, rectè placet, ex omnibus voluptatibus, quæ turpes sunt, vitiòque vertuntur & damnum afferunt, eas, quæ tactu & gustatu percipiuntur, maximè esse serviles & belluinas. Eadem ferè & *Plutarchi*, eadem *Platonis* sententia. Et tamen in *Academiis* & *Collegiis* quæ schola pietatis & sapientiæ debent esse, audebunt adolescentes luxuriosorum vitam probare, & immanium beluonum mores imitari? Certè si epulas exquisitas & sumptuosas ita vehementer ament, ut eas summo studio consuecentur; fieri non potest, ut aut famæ & existimationi suæ benè consulere, aut virtuti & literis operam dare videantur.

Παρεῖα γαστὴρ λεπτὰς ὁ πύτυ φέρταρ.
 Ἡ πολλὰ τὲ πρυθὴ πρὸς ἀμέτρως ἔλατ φέρταρ.

*Crassius venter subtiles non parit animas.
 Multa autem Luxuria ad immodicos trahit a-
 mores.*

S A P E ego vos admonui seriò, ac vehementer
 cohortatus sum, ne quid committeretis, quod & i-
 nimicis vestris voluptatem afferret, & amicis a-
 cerbum esset atque luctuosum. Ac certè Demo-
 sthenes in eadem oratione, quam contra *Æschi-*
nem de legatione perperam obitâ habuit, *Oracu-*
culum profert, quod monet, nihil esse committen-
 dum, quàm ebrem gaudeant inimici. Eodem perti-
 net illud *Homericum* Ἡ καὶ γὰρ οὐδὲν Πείλαιος. *Gande-*
at hand dubiò Priamum, & illud *Virgilii*.

Hoc Ithacus velit, & magno mercentur Atrida.
 Nihil est enim inutilius eo quod inimici volunt,
 aut quo latentur; nihilq; quod apud eos, qui sa-
 piunt ac prudenter sentiunt, maiorem dissuaden-
 di vim habeat. Nobis igitur, quos religionis san-
 ctimonix deditos esse oportet, summo & singu-
 lari studio nitendum est, ne committamus, ut *Sa-*
tana immanissimo humani generis hosti ullo
 modo pergratum faciamus; aut electos *Dei An-*
gelos tristes reddamus. Id autem consequemur, si
 auxilio divini numinis implorato, operam demus
 ut omnem animi conatum ad fidei constantiam
 & amplificationem ita conferamus, ut nec de-
 pravemur

pravemur improbitate, nec turpitudine inquinemur.

C R I M I N A N T U R nonnulli plebi inutilem esse sacrarum literarum lectionem, quasi numero *Platonis & Heracliti* tenebris essent obscuriores. O sceleratam & impiam levissimorum hominum audaciam. An non apertè omnes perniciosos errores convincit *sacra scriptura*? Non perspicuè improbitatem omnem redarguit? Non disertè omnia flagitia ac impuritates condemnat? Non adipiscendæ felicitatis viam optimè monstrat? Non fidei doctrinam, disertis verbis, tradit? Non resipiscentiæ rationem planissimè docet? Non dilucidè ad omnes virtutes hortatur? Hæc certè in sacris literis clariora sunt, quàm Solis esse radii, cum sudum est, solent: hæc omnes, ope divinâ imploratâ, facillimè possunt intelligere; nisi homines profani & Apostata. *Julianum* enim *Apostata* scripta *Prophetica & Apostolica* fortassè legerat; at non intellexerat: de quo scribit *Sozomenes*, in hæc verba.

Ἰουλιανὸς ὁ παραβῆλτος τοῖς κτὶ διαφύπυσεν ἐπισκόπους ἐπίσειλιν ἀνέγνω, ἔγνω, κατέγνω, οἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντίγραφα λαβὴν ἀνέγνω, ἀλλ' οὐκ ἔγνω, ἐν γὰρ ἔγνω, ἐκ δὲ κατέγνω.

Julianus ille *Pravaricator* sive *Apostata* ad *Episcopos* tunc temporis eminentes per literas misit his verbis. *Legi. Intellexi. Rejeci.* hi verò ad hæc rescripserunt: *Legisti, at non intellexisti; si enim intellexisses, hanc utiq; rejecisses.*

VIDETE

VIDETE, quàm arduum sit ac perdifficile, multis in rebus præstantiam aliquam & excellentiam adipisci. *Demosthenis* oratione *Athenis* erumpente, tanquam ariete aut catapultâ, interdum prosternebantur *Philippi Macedonis* consilia: idem tamen locum in acie non tenuit: Cùm autem inter fugiendum chlamys rubo adhæsisset, conversus *Ζώγης* clamavit. Ac *Dyances* quidem, Martem habet in linguâ; fortitudinem in pectore non habet. *M. Cicero* in literis eximius, in re militari non admodum clarus fuit. Plurimi in toga plurimum; in armis parùm valent: & vix est, ut in omni bonarum literarum genere quicquam possit excellere, aut ad *Encyclopediam* omnibus suis numeris ac partibus absolutam possit pervenire. *Deus* enim *Opt: Max.* cujus sapientiam religiosè mirari debemus non curiosè rimari, hujus vitæ curriculum angustis terminis ita circumscripsit, i.âq; sua dona distribuit, ut omnes omnia nec perdiscere nec præstare ullo modo possint.

Cùm ea sit humanæ naturæ conditio, ut nec in otio præclarè, nec sine otio commodè vivere possimus. (*Spēta: humanissimi*) ea videtur tum otii rum negotii temperatio adhibenda; ut nec naturæ blandimenta prorsus respuamus, & seriis honestisque rebus semper studeamus. Adolescentiæ igitur tribuitur *lusus*: Sed eâ lege, ut nec *aleâ*, nec *pictis chartulis* ludatur; datur oblectatio: sed ita, ut venenata *Circes pocula*, quamvis dulcia, non hauriant; conceditur animi remissio: sed ita, ut perniciosi *Syrenum cantus*, quantumvis sua-

ves, vitentur. Non adimitur *otium*, dummodo non sit prorsus *otiosum*. Qui se ad res in bello gerendas aptos & idoneos efficere conantur, eas obeunt exercitati-nes, eos ludos, ea certamina quibus ad bellum & corroborentur corpora, & praparentur animi, quæque praliorum simulachra quædam & speciem prabeant. His illi (si quid nacti sint otii) se oblectant, de his cogitant & somniant; Rectè illi quidem & sapienter. Nam ex equitando, jaculando, luctâ cursu, aliisque huiusmodi certaminibus non minorem utilitatem percipiunt. Hoc idem si illis omnibus, qui in hoc *gymnasium* literarium, ut omne tempus literis consumant, cooptati sunt, usu venire; nempe ut otium nacti, cum eo quod iucundum est utile aliquid conjungerent; præclare pfectò se res haberet. Nunc verò, ut id fiat, operam dabimus. Scholasticas igitur quasdam exercitationes, non multum a Philosophorum decretis discrepantes, in medium afferemus: quæ tamen ad *ludos* (ut *Plantino* verbo utar) *ludificabiles* proximè accedunt. Ac certè, ut *quidam* ait, eos *dulcissimos esse pisces, qui pisces non sunt; & bellaria ea maximè esse mellita quæ mellita nō sūt*: ita haud scio, an ea philosophia adolescentibus maximè tum iucunda tum utilis sit, quæ nō philosophicè tractatur. Introducimus igitur antiquos *Philosophos de Theſibus* quibusdam differentes & auditoribus suis quasi perlegentes. Quod, quo fiat cōmodius, fingite animis tātisper dum transigimus, hanc fabulam, aut nos *Athenis*, aut *Athenas* heic esse: heic esse *Acade-*

miam; heic *Lycæum*; Philosophorum animos admirabili quâdam *ὑπερβολῇ* in eos, qui jam in *scenam* prodituri sunt, immigrâsse; *Platonem*, *Democritum*, *Zenonem* aequales fuisse; (cujusmodi *σὺν ἀγύστῳ* *Hermogenes* in scholasticas exercitationes admittit) illos denique *latinè* loquutos, vel nos *Gracè* loqui. Quidvis enim animo & cogitatione etiam *Hippocentauros* & *Chimæras* comprehendere possumus. Ac primum quidem *Plato*, aliiqûe philosophi, nempe *Aristoteles*, *Zeno*, *Epicurus*, *Arcefilas* differendi obibunt munus; deinde servuli *Zenonis* & *Epicuri* prodibunt, & *Diogenes Cynicus*; tùm bello ab *Æmilia Licentia* vidua (quam volumus *Reginam* potentissimam existimari) philosophis indicto, deliberatio inter ipsos de deditione habebitur: Postremò ipsa *Æmilia* philosophos in suam ditionem ac potestatem rediget. A vobis silentium ut fiat, etiam atque etiam petimus. Quod si nobis benignè tribui præstariqûe senserimus, rem profectòtùm nobis gratissimam, tum vestrâ humanitate dignissimam, a vobis fieri existimabimus.

P L A T O.

D I X I non, ita pridem qualis animus in corpore sit, & qualis cùm exierit; contrâque eos, qui animos, quasi capite damnatos, morte mulctant, plenè cumulatèque disserui. Nunc quot, quâque animi sint partes, quas licet etiam facultates & vires appellare. non valdè accuratè quidem, sed quatenus ad eam philosophiam, quæ ad vitam

&

& n
Cor
ratio
tia,
mon
cùm
ad a
(est
qua
trix
perb
Pars
sita;
cupi
jecta
gauc
quan
liqui
tare
exiss
cor
visun
Eum
ciam
omit
roris
venie
est ac
in no
pore
culo,

& mores pertinet, satiserit, breviter ostendam. Constat igitur animus ex partibus tribus. Una est rationis particeps: hoc est, in quâ mens, intelligentia, consilium, sapientia, ingenium, cogitatio, memoria, sedem ac domicilium collocârunt. Hâc unâ cum & cæteris animantibus præstemus, & proximè ad æterni ac præpotentis *Dei* naturam accedamus (est enim *aura divina particula*) meritò ea, tanquam summa omnium animi *facultatum modetrax ac regina*, in capite, in cavernis cerebri, *solium perhonorificum* & quasi *sellam curulem* habet. Pars autem animi altera est, in qua cupiditas est sita; quæque voluptate alitur, & omninò ad concupiscendum impellit. In hac, tanquam *aula*, se jactant amor & odium, desiderium ac detestatio, gaudium & tristitia: ac ne forrè ambigatur, quam sedem in homine hæc animi vis occupârit, liquid ego video aut judico, in jecore eam habitare statuo. Illa verò tertia pars est, in qua irarum existit ardor; cui sedem ac domicilium præbet cor (quemadmodum sapientissimo viro *Homero* visum est) qui hac in re noster est adstipulator. Eum locum si penitus introspiciatis, ut audaciam & timorem, spem & desperationem omittam, quas vos irarum flammæ, quæ furoris incendia, quantos scelerum acervos in venietis? Quanta igitur cura et industria est adhibenda, ut quòd *Dei Opt. Max.* munere in nobis præclarum ac divinum inest, & in corpore nostro, tanquam in vase aut aliquo receptaculo, continetur, hoc est, quod mentis, rationis,

consilii est, id voluntate nostrâ & principatum teneat honorificè, & reliquis partibus imperet animosè; hoc enim mentis dignitati, & rationis excellentiâ est consentaneum. Ac illud *Apollinis* præceptum quo admonemur; ut *nosmet ipsos noscamus*, non hanc habet vim & sententiam, ut membra nostra aut staturam figuramve noscamus; sed ut intus se quisque tentet, & animo ipso animum videat, mentisque suæ præstantiam perspiciat, tantoque *Dei* munere dignum aliquid semper & faciat & cogitet. Qua de causa nos de animo multa antehac libenter diximus, & plura posthac diligenter adjiciemus.

PHILOPONUS.

QUUM omnes ad felicitatem pervenire cupiant, plerique autem ignoratione viarum aberrent, pergratum mihi feceris, si de felicitate disserueris, & quid sentias, ut soles, dixeris.

ARISTOTELES.

FACIAM equidem, ut potero; ac primùm quidem hoc tempore summam eorum quæ à me hac de re dici solent, breviter propono, & perstringam leviter: posthac omnia fusius tractabo; & explicabo enucleatius. Est igitur *felicitas*, quam eandem beatitudinem dicimus *functio quadam animi rationalis virtuti undiq; absolute congruens in vita perfecta*. Eam verò adipisci non possumus, nisi

nisi omnia ea, quæ numerantur in bonis, possideamus. Ea verò tribus generibus continentur. Alia enim sunt animi, alia corporis, alia externa. Sed quæ animi sunt, ea sunt ita præclara & illustria, ut reliqua, si ex altera parte ponantur, quemadmodum *luna in radiis solis* vix appareat: sic illa vix in conspectu relinquuntur. In his virtutes omnes pono, quas imprimis homini beato tribuo, ac eidem do bonam valetudinem, vires, formæ dignitatem, quæ corporis sunt, nec adimo divitias, honores, aliæque fortunæ munera: ex his tribus generibus conflatur & perficitur ea, quam quærimus omnibus suis numeris & partibus absolutam, *beatitudo*. Ut enim ab illis, qui divitias, aut honores, aut voluptates in beatitudinis sede ponunt, dissentio plurimum: ita in illorum sententiam non iverim, quibus placet, beatum esse posse eum, qui vel in *Phalaridis* tauro succensis ignibus miserè torreatur, vel summâ indigentiam ac mendicitate calamitosè affligatur. De animi bonis præclare differere solet *Plato*; de animo ipso planè divinitus: non tamen mihi semper sati facit. Pace enim ejus dixerim, non sunt animi partes, ut corporis, quod dividi potest & secari, loco & subiecto separatæ, sed ratione & intelligentiâ distinctæ. Dico quod verum est palam & apertè, etiam *Platone* adversante. Est *Ille* quidem fortis in disputando; at fortior tamen *veritas*: Est *Ille* quidem *amicus*; at *amicior veritas*. Et hæc hæcenus tu, quæ contra dici possint, velim commentere.

Z E N O.

VEHEMENTER sanè dolendum est tanta doctissimorum hominum ingenia in tam ineptas & absurdas sententias incidisse, ut in iis, quæ corporis & fortunæ bona vocant, aliquid esse præsidii ad benè beatèque vivendum asserant. Quæ (malum) hæc est perversitas? An quòd *vulgi* hoc iudicium est, idem erit *intelligentium*? an consuetudinis æstu Philosophos absorberi decet? an quòd *populus* cum illis faciat, nos etiam de sententia desciscemus? an non sapientis gravitati & constantiæ potius consentaneum est, populi, ut maximam vim, sic auctoritatem minimam esse existimare? At *Platonici* & *Peripatetici* (qui viri & quanti!) imperitiæ multitudinis in philosophia auctoritatem sequuntur. Ego verò etiam si solus virtutis dignitatē & amplitudinem tueri cogar, nunquam tamen ejus defensionem muliebriter deponam, nunquam ejus patrocinium perfidè abiciā, *malo vera sentire solus, quàm cum innumeris errare*. Statuo igitur vitam beatam animi bonis per æclē compleri; neque omninò ulla alia sunt bona: quicquid enim est bonum, id etiam laudabile est. Quæ autem vel ad corpus, vel ad fortunam referuntur, non sunt laudabilia; non sunt igitur bona. Omne verò bonum laudabile esse, quis philosophus est, qui non concesserit? at vires corporis speciemque & pulchritudinem, aut pecuniam grandem an quisquam omnium

nim mortalium laudaverit? Quid quòd bonum dicitur a beando: at fortunæ munera tantum abest ut beatum efficiant, aut bonum virum, ut penes improbiſſimos, & non ſolùm bipedum ſed quadrupedum etiam impuriſſimos plerunque repantur. Quid quòd ea ipſa improbitatem ſape numero & gignunt & alunt? quàm multi enim opibus freti, flagitia uſcipiunt teterrima? nec deſunt, qui viribus ad ſuam perniciem abuſi ſunt, quibùſque formæ dignitas exitio fuerit. Bonum verò non eſt nominandum, ex quo malum naſcitur. Ego igitur virtutem in ſummi boni ſolio collocandam ſentio: quæ autem in corpore ſunt aut externa, ad beatitudinem aſſequendam ne miniſtri quidem momenti inſtar habere iudico: ac mihi, ut aliter ſentiam, ne *Ariſtoteles* quidem perſuadebit, etiamſi ſuaſerit.

EPICURUS.

AUDITE, *Adoleſcentes* non, fictas commentitiâſq; philoſophorum ſententias, quæ tam variæ ſunt tamq; inter ſe diſſidentes, ut non *diſſerentium argumenta*, ſed *omnia delirantium continere* videantur; ſed ipſius naturæ voce n, quâ humanum genus ad vitam beatam, id eſt, iucundam liberaliter invitatur. Eſt enim hoc omnibus animantibus inſitum naturâ, ut tum accedant ad res ſalutares, tum à peſtiferis recedant: ut voluptates appetant, dolores aſpernentur. Nec verò rationibus & argumentis ad hoc confirmandum opus eſt; adſunt reſtes ſummâ fide & integritate

gritate singulari, tactus, gustus, (ut uno verbo dicam) omnes sensus nostri. Iudex esto natura ipsa, non depravata, non corrupta. Nempe in primo cujusq; animalis ortu, an non ipsius iudicium sole ipso clarius & illustrius est? Non infantes in lacte nutricis voluptatem amplexantur, eâque ut summo bono gaudent? Non pueri omnes nondum ullâ superstitione imbuti dolorem ut summum malum fugiunt, & quantum possunt à se compellunt? Accedo propius ad vos ipsos. An non hæc quasi naturalis in animis vestris inest ratio, ut voluptatem expetendam, dolorem aspernandum censeatis? Est hoc profectò nobis omnibus non solum *intus & in cute*, sed etiam in visceribus & medullis. Pareamus itaq; naturæ, quæ nos in viam placatæ, jucundæ, tranquillæ, beatæ vitæ deducit. Audeamus liberè & fidenter profiteri, idq; palam prædicare, *nihil esse melius, quàm omni vacare dolore & molestia, perfruiq; maximis tum animi tum corporis voluptatibus*. O præclaram & simplicem & apertam vivendi viam, quam omnes, naturâ duce & magistrâ, ingredi debemus. Ab hac qui nos avocare, & in asperam, nescio quam, & virgultis oblitam virtutis viam ducere conantur, valeant: sibi que habeant *Umbram* illam, quod appellant *honestum*; quod non tam *re solidum* est quàm *splendidum nomine*. Nihil enim aliud agunt, nihil moliuntur, nisi ut nos in agritudines, dolores, molestias, curas, mœtiores, qui animos nostros exedant conficiantque astutè & veteratoriè conjiciant. Quare cavete,
adolescentes

adolescentes charissimi; insidias vobis fieri denuncio: cavete, sodales jucundissimi; cavete, Oculi mei, cavete.

ARCESILAS.

Cum in animis nostris tanta sit imbecillitas, ut hominis esse putetur labi, errare, decipi, tantâque sit in rebus ipsis obicuritas, ut rectè *Democritus* dixerit veritatem in profundo demersam esse: sapienter mihi, facere videntur ii, qui asserrunt, *nihil sciri, nihil percipi, nihil comprehendî posse*. Quid enim à sapiente magis alienum est, quàm arbitrari se scire, quæ nesciat; & assentiri rei, vel falsæ, vel incognitæ? Ego igitur nullius philosophi auctoritatem sequor, sed rationum momenta: nec, quam aliis fidem derogo, eam mihi adhiberi postulo. Nemini addictus adversus omnes disputo: non pugnaciter, ut tanquam adversarios convincam; sed diligenter, ut verum inveniam. Ac primum quaero, quid sibi velint *Stoici*, qui quod honestum, id bonum & summum & solum esse clamant? An ita delirant, ut hominem præter animum nihil esse putent; hominis nullum esse corpus judicent? An cum ex animo & corpore constemus, deferendum corpus, ac tutelâ vacuum relinquendum? An nihil nostrî interest, valeamusne, an agri simus? Poreritne mens suo munere rectè & expeditè fungi, si acerbissimo doloris cruciatu corpus torqueatur? Nullam tu gratiam haberes, *Zeno*, ei, qui te è carcere & vinculis

vinculis eximeret, tormentis liberaret, in libertatem vindicaret? At animum tu respicis, animum curas, quem, cum virtute sit munitus, nec vinculis capi, nec doloribus frangi, nec servitute premi ullo inodo posse contendis. Omitto quàm absurdè facias, cum quasi tu sis nihil nisi animus, corpus negligas. Illud quæro, an ipse animus vacuitatem doloris non desideret? An conservationem sui non appetat? Sed sentio me longiorem fuisse. Ad *Epicurum* venio, quem non satis virum habere statuo, ut cum *Academico* ullo congregi & luctari possit. Quod *Stoïcus* contempsit hic arripit. Quasi homo animi sit expers, ita corpus tutatur. Voluptatē tam defendendam, quàm moenia existimat, eamq; in ipso beatitudinis folio collocat. O rem auditu fœdam! at quibus utitur argumentis, ut voluptate virum effici beatum ostendat? Non rationibus agit, non argumentis sed testibus: sensus adhibet testes (seipso recte) admodum integros & incorruptos. Itane verò? An eos non corrumpit tot blanditiis ac lenociniis voluptas? An falli non possunt sensus? An mentiri non solent? Sol quasi pedalis nobis videtur, qui tamen omnium consensu, multis partibus major est, quàm terra. Dies me deficiet, si, quibus in rebus nos sensus nostri fallant, coner percensere. Sed ne multus sim in re (ut ego arbitror) aperta & perspicua, quæro, an philosophum non pudeat asserere, quid bonum & quid malum sit, quasi de cœna, non de vita agatur, sensu judicari posse? Nam si ita se res habeat; & bestiarum erit
cum

cum sensu valeant plurimum, de bonis & malis iudicium acerrimum: & summi boni definitio facilis erit & perexpedita; id *nimirum est summum bonum, quod est suavissimum*: & satius habebitur, palato, quàm corde sapere. Quæ cum absurda sint *Ego* tum *Epicureos*, qui omnia voluptatibus & doloribus ponderanda eoque referenda, ut suaviter & jucundè vivatur, censent, perniciosè errare; tum *Stoicos*, qui magnificentiam verborum & splendore nominis capti, honestum summè & unice expectandum statuunt, turpiter hallucinari arbitror.

DEMOCRITUS.

QUA M insignis est omnium mortalium stultitia? In aliis tanta est pecuniæ cupiditas, tanta divitiarum sitis, ut citius *Ætne* incendium stillâ extinxeris, quàm illam expleveris. Senum verò avaritia non procul abesse videtur ab insaniâ: quid enim est magis furiosum, quàm, quo minus viæ restat, eo plus viatici quærere? Alii verò in contraria vitia ita se perditè ingurgitant, ut omnia sua bona dissipent ac dilapident, nihilque sibi relinquunt, *ne unde restim quidem emant*. At isti *astuti* qui se ipsi perdunt, quos servant, obsecro? Qui sibi nocent, quibus prosunt? Res est risu perpetuo celebranda. Alunt scorta, ganeones, parasitos; locupletant impuros homines, lenones, aleatores, impudicos. Ilij verò perditii nepotes quæ facinora egregia edunt? Edunt maximi precii *Margaritas* aceto aliquo liquefactas, ipsi *libidinibus*

bidinibus lique facti immanibus. Solem nec occidentem vident unquam, nec orientem. Egone, scedos ac miseros esse tam portentosa nequitia exitus, doleam? Imò herculè rideo huiusmodi nequissimis hominibus, barathris macelli, quisquiliis reipub: faci & sentinae civitatis, ut meruerunt, ita evenire. Quid dicam de iis, qui ad honores consecrandos vehementissimis ambitionis stimulis agitantur? Quàm illi nihil nisi faeces & purpuram cogitant? Quàm turpiter populo blandiuntur? Quibus assentatiunculis gratiam aucupantur? Quàm ridiculè prensant? Quid referam Principes, qui de imperii sui terminis longissimè proferendis, ita avidè, ardentè, & furiosè dimittant? Illi profectò ipsi mihi videntur de lana caprina, & de re nihili contendere. Quid enim terra est omnis, si cum cœlo, quod ambitu & complexu suo continet omnia, conferatur? Sanè instar est centri in circuli; instar puncti; id est propè nihili. Quid enim punctum est, nisi id, cuius pars nulla est, ut Mathematicis placet? Sed, max mè omnium illi mihi risum commovent, qui fronte ac vultu severi admodum patrui videntur, vitiaque reprehendunt acerrimè: cùm tamen sub illa specie sanctitatis immensos turpitudinum acervos tegant; nec insit in iis zelus divinus, quem ostentant, sed scelus nefarium, quod tam studiosè occultant. Sexcenta sunt huiusmodi, de quibus quoties cogito, risum profectò tenere nullo modo possum.

H E.

HERACLITUS.

O T E M P O R A ôl mores ! ô calamitosam
 & miseram rerum humanarum faciem ! vix e-
 quidem præ lachrymis loqui possum : nec tamen
 sum nescius, Philosophos esse quosdam, qui tur-
 pe Philosopho esse judicabunt, lachrymas effun-
 dere. Ego verò quamvis Philosophus sim, *homi-*
nem me esse memini; humanumq; esse censeo, huma-
nis casibus ingemiscere. Neque ego unquam me-
 cum preclare agi, quòd mihi uni pulchrè sit, pu-
 tabo; dum miseram aliorum fortunam intueri co-
 gor. Non enim mihi soli me natum esse judico,
 nec ut mea solùm respiciam & curem, commu-
 nia verò negligam; sed intimis sensibus percipio
 eandem esse felicitatem communem & meam,
 illâq; communi labefactatâ, meam necessario
 concidere. Ac si mihi soli vita beata ab immor-
 tali Deo tribueretur, eam mihi acerbam putarem:
 miseram enim humani generis sortem infinitis
 lachrymis perpetuò deplorarem. Non possum,
 non possum siccis oculis videre injuriam fieri im-
 becillioribus; tenuiores opprimi; orbem terra-
 rum ab Astraâ deferi, leges nefariè violari, æ-
 quum, bonum superbè contemni, virtutem om-
 nem sceleratè conculcari, jura omnia divina atq;
 humana impiè labefactari. Quid quòd bonorum
 luctuosissimi exitus & miserandæ calamitates ve-
 hementer me commovent? Quid quòd periculis,
 dâmnis, omnibus fortunæ telis expositam esse vi-
 tam

tam nostram, intelligo? Quare optimum esse judico, omnino non nasci: quid dicam amplius?
Optimum est non nasci.

SAGARISTIO.

QUAM GRAVE, quàm molestum est, servum esse hominis in literis abditi & temperantiae laude clari? Herus meus in contemplatione rerum maximarum ita versatur totus, ita sitienter & avidè pucherrimarum artium scientiam videtur haurire, ut omnem voluptatem & auribus respuat, & oculis aspernetur, ut nullam corporis sui rationem ducat, ut *genium* suum planè defraudet. Qualis autem in se est, talem eum in aliis videmus esse, nempe severum & asperum, qui mediocrem voluptatis oblectationem, nec in aliis probat, & in familia sua detestatur. Equidem quod ad me attinet, vitam hanc tristem & austeram sine jocis, sine lusibus, sine conviviis, sine ullis oblectamentis, minimè vitalem existimo.

STICHUS.

QUEM ego hic video *literis ornatum, libris oneratum* volui dicere? *Sagaristio est Zenonis hem Sagaristio*, quid agitur?

Sag.

Valdè herclè familiariter salutas; sed ita solent beati hominem innocentem et calamitosum.
 Sti,

Sti.

Quid? *tu* miserum te esse statuis, cum herus tuus se felicem prädicet? non ille te beat? *nihil boni propter vicinum bonum?*

Sag.

Somniat ille quidem, nescio quid, de præstantia virtutis, ego verò nihil sentio boni: *ne* autem voluptuarii Domini servum fortunatum judico; et (nisi fallor) in hoc canistro est argumentum felicitatis tuæ.

Sti.

Odoraris obsonia: non benè odorari videor *ingenium* tuum?

Sag.

Ego cum illis obsoniis hos libros libenter commutârim. quid dixi? non ausim equidem id facere.

Sti.

Quid? iratum dominum metuis? est ille quidem sapiens; et *in sapientem*, ait, *iram non cadere*, ut ego accepi.

Sag.

Iracundiâ et stomacho exardere sanè non solet, sed servos tamen interdum verberat.

Sti.

Verùm ego libros tuos teruncio non emerim: quid enim continent præter sapientiam et virtutem illam duram, asperam, horridam? hæc autem bellaria sunt ita mellita, ut nihil suavius esse possit. Mihi crede, *guttulam hujus Falerni sapientia dolio antepono.*

Sag.

Sag.

Fac me quæso participem, ac mihi re, non verbis, periuade. rûm rectè habebis, me in eadem sententia adstipulatorem.

Sti.

An tu quæris bellaria, cuius & *stomachus fenum concoquere & dentes silicem commesse* possunt? Age, non possum non *beneficus esse*: est hoc in consuetudine mea, est in natura positum. cape.

Salve

Sa:

Salve.

Sti:

D I O G E N E S.

Salvete, ego jam forum, tribunalia, Ephorûm conventus, omnes denique angulos sum perscrutatus, ut *hominem* invenirem: *hominem* enim adhuc nunquam mihi videre contigit.

Sa:

Nescio herculè, quid tibi velis, vides enim homines ubique, nisi fortè oculi te tui fallunt. an ego tibi *quadrupes* videor?

Diog.

Quid ais? an quia *quadrupes* non es, sed *bipes* & *implumis*, idcirco te hominem esse existimas. credebam te esse *Zenonis* servû: nunc mihi videris *Platonis* esse; sic enim definit *Ille* hominẽ; ut sit *animal bipes, implume*. At ego non investigo, nõ quæro hominem huiusmodi, qui nihil aliud sit, nisi animal *bipes, implume*: jam enim talem hominẽ teneo, & in hac corbula habeo: paratus enim venio, ut cõtra *Platonicos* disputẽ; & *argumẽta* in *canistro*, ut videtis, circumfero. Ecce igitur, hec *Pla-*

soni

onis homo est: nam ut illi visum est, *omne animal bipes, implume, est homo*, hic autem gallus gallinaceus est animal bipes, implume; est igitur homo.

Sag.

Nimis subtiliter & acutè mecum agis, hominem nimirum definiendi non admodum perito. Utrum autem hero meo ea definitio probetur, nescio.

Diog.

Mibi etiam herus tuus videtur eidem definitioni acquiescere. Ait enim non minùs peccare eum, qui *gallum gallinaceum*, cum opus non fuerit, quàm eum qui *patrem* suffocaverit: quod verum esse non potest, nisi gallum gallinaceum concedat hominem esse.

Sag:

Sophistam agis, vale. *Ego* hinc abeo, ne me gallum gallinaceum esse fallaci argumentatione evincas.

Diog.

Quid? *Epicurus* herus tuus, *Stiche*, non hunc gallum, aut pecudem quamlibet hominem esse statuit?

Sti:

Minimè sanè.

Diog.

At in voluptate summum hominis bonum ponit.

Sti:

Quid tum?

Diog.

Quodcunque igitur animal ad voluptatem omnia

E

nia

nia refert, est homo; hominis enim proprium est ad summum bonum humana omnia referre: qualibet autem pecus ad voluptatem omnia refert; pecudem igitur appellatione hominis contineri necesse est. Hoc quidem absurdum est; sed *Epicuri* sententiæ consentaneum,

Sti.

Tantam sapientiæ vim, tantas argutias non capient angustia ingenii mei, itaque omittamus hæc. Libenter audierim de *Heraclito* & *Democrito* quid sentias, quorum alter semper ridet, alter semper plorat, an uterque sapit? habetur certe uterque Philosophus, uterque sapiens.

Diog.

Rectè tu quidem ratiocinaris. Heic ego acumen tuum & probo & laudo: vides enim fieri non posse, ut uterque sapiat: ac verum quidem est, neutrum sapere.

Sti.

Quæso ut mihi liceat, pace tuâ, hoc abs te sciscitari: Cur ajunt vulgò, te solere *latrare*?

Diog.

Latro sanè, quia *fures* video; idque perpetuò faciam.

P L A T O.

LEGATOS ad nos, ut scitis, misit *Aemilia* *Pantachusie* regina, qui, nisi maturè nosmet dederemus, bellum nobis denunciarent; Quasi sibi facta

facta sit injuria, quòd nos in hoc literarum studio degamus, ita expostulat & conqueritur. Ac sibi, *si diis placet*, dedecoris labem ac ignominia maculam aspergi ait, quod nos dignitatem nostram adhuc tueamur, ac libertatem retineamus. Adjicit præterea in adolescentes tyrannidem occupari, & carnificinam exerceri. Sùma eorum, quæ ego hoc tempore dicenda arbitror, est, si deditione nobis consulere volumus, non *argumentis* agendum, non *rationibus* pugnandum, non *jure* aut *legibus* certandum nobis esse, quibus sine dubio superiores sumus, sed *viribus*, sed *armis*, quibus illi potentissimi principes nullo modo pares esse possumus. Vos pro vestra prudentia quid *vobis* videatur, explicare.

ARISTOTELES.

Cùm in hanc simus calamitatem fato, nescio quo, misero functoque detrussus, ut aut extraneo imperio parere, aut acerbissimam mortem oppetere nobis necesse sit, equidem mihi planè persuadeo deditionem tali morte longè potiore esse. Nec verò extra hæc duo aliud quidquam est, quod in deliberationem cadat, nisi forte cruciatus ac tormenta, quæ victis belli fortuna adfert, perpeti malitis: quæ quidem ego tam crudelia & immania futura auguror, si restiterimus, ut mors beneficii loco ducenda fuerit. Bellum nos quidem gerere non posse, neminem arbitror esse tam stultum, qui non videat, neminem tam imprudentem

tem, qui non fateatur. Jam quod ad jus, aut æquum & bonum attinet, frustra contendimus. *Silent leges inter arma*: cedunt argumenta incendiis, rationes viribus, stylus gladiis, orator militibus; Ex hac deditione quicquid acciderit, æquo animo feramus; heic vim virtutis, heic sapientiæ lumen ostendamus, fortitudinis præcepta ac leges, quæ virum effceminari vetant in dolore, ne obliviscamur; molestias, quas necessitas adfert, viriliter devoremus; acerbitates omnes animosè exorbeamus; dolores fortiter perferamus; & *myrothecis philosophiæ patientiæ remedia* depromamus. Etiam si *Saxum* illud *Sisyphi* nobis sit volvendum, non tamen est ejulatu & gemitu funestandum; verùm recta ratio suadet & philosophia dicat, & prudentia imperat, ut calamitates, quæ vitari possint, fugiamus; ut è multis malis minimum eligamus; ut dum *spiramus*, meliora semper *speremus*. Quid enim? Tunc viri fortis nomine dignus fueris, si, ne molestias pati necesse sit, mortem tibi consciveris? Non hoc imbecilli & timidi animi videtur argumentum? Vereris enim molestiarum acerbitates ut queas ferre. Pertinaciter verò & perfractè resistere, & cum valentioribus certare, quid aliud est, quàm mortem sibi consciscere? Urbem verò incensionem obijcere, agros vastitati, inermes armatis, imbecillos robustis, Musas Marti, pueros militum telis, cujus est hominis, nisi ejus, qui omnem humanitatem prorsus exuerit? Censeo igitur ad deditionem maturè descendendum, *Amiliæ* imperia, datis obsidibus

dibus, accipienda & in illius ditionem potestatemq; transeundum.

Z E N O.

E G O verò *millies mori*, quàm *servitutem semel servire* malim; ac mihi quidem patriæ videtur *proditor*, qui deditiorem suadere conatur. Si dum patriam tuemur, armis impiis vincamur, si dum libertatem nostram defendimus, vi nefariâ opprimamur, mori certè pulchrum est & gloriosum? Neque *victores* reipsâ putandi sunt, neque nos *victi*. Quid enim? Potestne virtus vinci? Potestne servire? Nos verò timidi, & ignavi, ignominiâq; notandi sempiternâ judicabimur omnes si nefariam barbarorum immanitatem, ac teterri-
ma hostium scelera in folio Regali collocemus. Nos ad se virtus allicit, & quasi manu prehendit, polliceturque se nobis & victis victoriam, & servientibus regnum, & mortuis vitam paraturam. *Ipsi Dii immortales* pietati adjumento, innocentie præsidio, honestati propugnaculo futuri sunt. Quod ad me attinet, erui mihi oculos malim, quàm patriam servientem videre: & eripi mihi vitam satius duco, quàm me superstitem reipub; vivere.

P L A T O.

Quæ sunt ab *Aristotele* hac de re tum acutè excogitata, tum prudenter explicata, sic mihi
E 3 probantur

probantur, ut nihil supra. Sic enim velim statuatis contra tantas opes non pugnandum, sed tempestati, mutatâ velificatione, obsequendum, necessitati parendum, temporibus assentiendum esse. Nec verò nos animis frangi aut debilitari oportet: hanc enim adversam fortunam existimo ab animo firmo & gravi, tanquam fluctum à saxo, frangi oportere. *Me & Aristotelem* si placet, obfides date: nos spero & quodammodo liberos futuros, & vobis etiam libertatem recuperaturos. Quibuscunque rebus poterimus, (ut pro hoc etiam pollicear) prospiciemus certè, & consulamus vestris rationibus; vobisque ut prodesse possimus, nihil, quod elaborari aut effici poterit, ad benevolentiam conciliandam & colligendam pratermitteremus. Qui hæc censeatis, illuc transite: qui alia omnia in hanc partem. Video nostram sententiam vobis propè omnibus probari. Nos igitur confestim ad *Reginam* properabimus, deditiōnisque nuncii obsidēsque erimus.

Æ M I L I A.

ET SI nobis nunciatum est delitescere in hac urbe homines otiosos & ignavos, *Philosophos* nomine, re autem officii *desertores*, quippe qui eorum, quos tutari debeant, defensionem pratermittant, itaq; otio suo delectentur, ut negotium aliquod ne reipub. quidem causâ suscipere velint, quiq; principes omnes deridere, ac omnem difficilem & operosam munera publicorum procur-
rationem

rationem contemnere solent, tamen nolui in vos quicumq; sitis, in dictâ causâ quicquam graviter & asperè statuere; malui, quæ vos omnes, *cum perdere potuerim, servare, quàm cum servare potuerim, perdere*. Erigite igitur animos, benè sperate, & quæ mihi cura sit, quæ ratio salutis & incolumitatis vestræ, accipite. *Ego ipsa huc idcirco accessi, ut hisce oculis viderem, nequid milites in vos crudelius ullo modo committerent. Ex musæis itaque, in quibus, concharum instar, latitatis, quasi in arenam, è tenebris in lucem, ex umbra in solem prodite. An semper in veri investigatione versari placet? an virtutem semper sequemini, nunquam assequemini? an veritate, quam invenire per omnem ætatem non potuistis, aut virtute, quam in senectutem vos profiteremini non esse adeptos, apud inferos utemini. Relinquire igitur tandem aliquando otium istud, quod tanto perè amatis; somnum & molliem excutite; in fortitudinis & patientiæ studium incumbite; lentitudinem & inertiam abjicite; nobiscum libenter consentite; imperiis nostris fideliter obtemperate.*

PHILOPONUS.

TANTA est mansuetudo in nos tua, Princeps illustrissima, tam inusitata inauditaquæ clementia, tam incredibilis ac penè divina benignitas, ut quibus verbis tibi gratias agamus reperire non possimus. Cum enim summa rerum omnium des-

peratio animos nostros occuparet, ac sine ulla rerum expectatione meliorum prorsus langueremus; quanta (*dii boni!*) lux misericordiæ ac bonitatis tuæ nobis animam penè agentibus repentè oborta est. Cùm aliquid hujusmodi tam benignè, mansuetè, sapienter factum, in eos præsertim qui & accusarentur acerrimè, & ne levissimè quidem defenderentur, audimus & legimus, sic internis sensibus afficimur, ut quos nunquam vidimus, eos summâ tum observantiâ tum benevolentia prosequamur. Te verò cùm præsentem intuemur è faucibus fati nos eripientem, & in patrociniū tuum benignè suscipientem, cujus animum in nos vehementissimi criminationum aculei non ita potuerint exulcerare, ut ullam partem humanitatis tuæ extorquerent, cujus misericordia occurrit ipsa supplicibus & calamitosis, nullis precibus evocata, obstupescimus profectò, neque mente & cogitatione complecti possumus quo te honoris ac benevolentia genere cõere, suspicere, ac admirari debeamus. Hanc certè placabilitatem & clementiam tuam, quâ tum conservati, tum à summa desperatione ad spem amplioris dignitatis revocati sumus, non solum nos laudibus, ac literis decorabimus, sed etiam posteritas celebrabit, ac prædicabit æternitas. Nulla enim ex virtutibus tuis plurimis & maximis est major, nulla gloriosior, nulla magis commendanda hominū memoriæ sempiternæ. Quid enim potest cuiq; homini tribuere, vel fortuna majus quàm ut possit, vel natura melius, quàm ut velit
servare

servare quamplurimos? Longiorem orationem promerita in nos tua postulant; sed naturæ tuæ bonitas certè breviorẽ. Quare, ut uno verbo dicam, quod nos omnes sentimus de tuâ singulari in nos mansuetudine ac humanitate, meritò celsitudini tuæ gratias agimus maximas, majores etiam habebimus: nõsq; quibus tu salutem dedisti, tum mancipio & nexu, tum usu ac fructu tuos esse, & in potestatem ditionemque tuam libentissimis animis venire palam & apertè profitemur, tibi que honori dignitatique eam rem fore ardentissimis votis exoptamus.

E U T Y C H U S.

L I C E A T mihi, bonâ tuâ veniâ, *potentissima Regina*, matérque mihi longè suavissima, pauca dicere. Animadverti ejus, qui modò peroravit, orationem eò pertinere, ut clementiam tuam, quam in omni hac doctorum hominum natione conservanda præstitisti, summis laudibus efferrer, omniâque salutis & incolumitatis præsidia accepta referret misericordiæ tuæ. Ego verò prudentiam tuam, quâ vales plurimum, imploro, suppliciterque ac demissè peto, ut in *Philosophos* istos ita sis clemens, ut in adolescentes & pueros, quibus illi præsunt, beneficentiam claudi non patiaris. Est enim (sicuti ego accepi) in hac urbe, in hoc *Collegio & Gymnasio* literariò locus (vulgò *Scholam* appellant) ubi ingenui pueri virgis inmanibus crudeliter ac nefariè cæduntur et servitute

tute durissimâ sceddè ac turpiter cruciantur. Ibi Deus bone! quisunt assiduè plangores, qui gemitus, qui ejulatus? Horresco referens: videor mihi verbera audire sonantia. Malim ego in quemvis *carcerem* conjici, in quodvis *barathrum* aut in *latumias* detrudi, denique illuc deportari, ubi *vivos homines mortui incurfant boves*, quàm in *ludo literario* hos cruciatus tam acerbos, tam immanes perferre. Quid? An hic *ludus* appellabitur? Si *ludus* sit; *Martis* profectò *ludus* est. Eo tamen isti *philosophi* mirificè delectantur, præsertim verò illi duo, qui cum *imperio* & *fascibus* in ludum veniunt, qui mihi quidem, non tam *Gymnasia* moderatores, quàm *adulescentum* *tortores* videntur. Hæc ad me pueri nuper admodum retulerunt: quibus ego fidem adhibeo, tum quia pueri sunt, id est, simplices & aperti, tum quia duo sunt: quorum non modò in oratione ac moribus, verùm in ipso etiam aspectu omnis probitas, omnis elucet humanitas. Hoc igitur à majestate tua summis precibus oro atq; obtestor, ut liberes miseris perditos adolescentes, & perditos maximè permagistratus suos; ut illis duobus *tortoribus* abroges imperium, *fascēs* adimas; ut legem perpetuam jubeas, quâ pueritia sit solutior, adolescentia liberior, nullaque unquam *virge* in *ludum literarium* importentur.

S I quantum in rebus bellicis *virtus* tua potest, *Cæsar invictissime*, tantum Nos, qui majestati tuæ à consiliis sumus, domi *prudentiâ* valeremus

mus, non dubium est (quomodo ego mihi persuadeo) quin omnia in posterum non minus ex animi tui sententia eventura sint, quàm id contingit, quod jam *Dei Opt. Max.* beneficio, tuâque egregiâ virtute es consecutus. Quod *ad me* attinet, dabo equidem, quod mihi tum verissimum, tum optimum videtur consilium, ut debeo: quod quidem si *prudens* non fuerit, at certè ab optima *fide*, & optimo animo proficietur. Omnino igitur (si quid ego video, aut judico) tres sunt, *Cæsar, tibi*, quid de Rege *Gallia* statuendum sit, deliberanti propositæ sententiæ. Aut enim humaniter & amicè dimittendus; aut grandi pecuniâ redimendus; aut firmissimâ custodiâ perpetuò tenendus est. Quorum primum, ut non probo, quia hujusmodi nimiam munificentiam præstare negligentis ac dissoluti videtur esse: ita postremum planè detestor, quia barbaræ cujusdam immanitatis esset, majestate tua prorsus indignæ. Mediam itaque viam ingrediendam arbitror, ut accepto redemptionis precio satis amplo, sine mora in libertatem & regnum suum restituantur: neque enim rejiciendum est quod *jure belli* datur; nec abjudicandum quod *jure victoriæ* tribuitur; nec nefas putandum, quod *jure gentium* permittitur. Est autem omnium nationum consensu receptum, ut victoriæ præmia exigere, & pro captivo cum redemptione pecunia accipi jure & honestè possit. Nec verò audiendi sunt, qui *Stoicè* admodum pecuniam contemnendam esse statuunt: quorum *somnia*, quid enim dicam *argumenta*?

menta? Jamdudum omnes mortales & verbis & multò magisre ipsâ refutârunt. Nec sanè recusandum est, quin confiteamur, cùm ad omnia negotia publica gerenda, tùm verò maximè ad res bellicas administrandas in pecunia vim esse maximam. Est autem hoc tam ab hominibus summo ingenio, exquisitâque doctrinâ præditis usurpatum, quàm consensu populi totius confirmatum, *Nervos belli pecuniam esse.* Sa i enim constat, ut omnia armorum genera omittam, ut nihil de classibus dicam, nisi centurionibus, turmis, cohortibus, toti denique exercitui suppeditentur sumptus necessarii, bellum geri omninò non posse. Scitè admodum, & peracutè de *Philippo Macedonum rege Alexandri Magni patre Plutarchus*, Non *Philippus*, inquit, sed ejus aurum *Graciam subegit, atq; evertit.* Et certè à veteribus *Historicis* traditum est, illum plures urbes auro quàm alios *Macedonia* reges vi & ferro recepisse. Eidem *Philippo* consulenti, quibus potissimum rationibus urbes expugnare & hostium copias profligare posset, *Apollinem* ita respondisse ferunt.

Ἀργυρεῖς λόγχοι μάχη, καὶ πάντα κρατῖσθαι,
Argenteis pugna telis ac omnia vinces.

Quod quidem non ita interpretor, ut eum ad tantam potentiae amplitudinem singularum urbium rectoribus pecuniâ corrumpendis pervenisse existimem: quanquam hujusmodi stratagemata ab illo usurpata esse non inficio. Sed dici non potest, quot aliis modis pecunia, quàm ad belli

belli rationem multum juvet. Ipsa profectò fama principis auro & argento affluentis, à pecunia paratissimi, & timorem hostibus injicere, & à vicinis nationibus auxilia impetrare solet facillimè. Quòd si opinio & fama in belli rationibus gubernandis tantas habeat vires, quid de re ipsa, id est, de summa rerum omnium abundantia existimandum est? *Antipater* cum *Lacedamoniorum* regem, quem rebus omnibus se longè superiorem esse agnoscebat, difficultate rei nummarie laborare sciret, bellum ei repente intulit, victoriámq; amplissimam facillimè reportavit. Plurimos ego Imperatores clarissimos recensere possum, qui propter pecunie inopiam de omni statu dejecti fuerint. Sed ne in re perspicua verbosior sim, hæc summa est sententiæ meæ. Cum tibi, *Cæsar*, clavum reipub. *Christiana* tenenti, tum ad insignia majestatis tuæ, ornamentaque dignitatis tuenda, tum ad præsidia potentie munienda, tum etiam maximè ad bellum adversus pestiferum illud *Satanæ* instrumentum, *Turcam* gerendum, pecuniâ penè infinitâ opus sit, arbitror equidem non solum rationibus tuis conducere, sed honestum etiam esse *Galliæ* regem, quem in tua potestate tenes, acceptâ pecuniâ, confestim absolvere ac dimittere.

Cùm omnia, quæ in orbe terrarum geruntur, *Dei. opt. max.* providentiâ administrari credimus, tum in hac victoria tua, *Cæsar*, quam es paulò antè adeptus, admirabilem *divini numinis* vim clarissimè perspicimus. Non enim ii sumus, qui
vel

vel fatorum necessitati, vel fortunæ dominationi,
 vel Parcarum imperio, vel casûs temeritati quic-
 quam attribuere & ascribere debeamus. Jam verò
 quid a ratione humana, aut probabilitate magis
 abhorret, quàm tantam hostium multitudinem,
 tam robustos, tam bellicosos milites, regem tam
 potentem, tam a pecunia paratum, & rebus om-
 nibus instructum, tantulâ manu, tam facilè vinci
 ac superari posse? hoc ergo, quod præter expecta-
 tionem omnium incredibiliter effectum est,
 singulari *Dei* munere ac beneficio *majestati tuæ*
 concessum est. Quo autem major & amplior
Dei in te benignitas existit, quo te chariorem ei
 esse intelligis, eo magis debes, *Cæsar*, id ingenuè
 agnoscere, & erga cœleste illius numen te gra-
 tum libenter exhibere. Id verò consequi non po-
 teris, nisi victoriam ad ipsius voluntatem qui eam
 tibi largitus est, dirigas, & ad finem divino numi-
 ni pergratum referas. Pace verò communi, cum
 nihil sit melius, nihil pulchrius, nihil sanctius,
 nihil hominum generi salutare, quid eâ gratius
 & acceptius *Deo Opt: max:* esse existimabimus?
 At si cum *Gallia* rege ita liberaliter prolixèque
 egeris, ut eum, nullâ pactione interpositâ, gra-
 tuitò dimittas, non solum inter duos potentissi-
 mos monarchas firmissimam pacem & intimam
 amicitiam videbimus constitutam, sed reliquos
 etiam *Christiana reipubl: principes* in pacis studia
 alacriter incumbentes, summa cum voluptate
 intuebimur. Fieri enim non potest, quin & *Gal-*
lia rex arcuissimo amoris vinculo tecum conjun-
 gatur

gatur, magisque tunc *animo* tibi devinctus sit, quam nunc *corpore* obstrictus est, & ceteri totius *Europa moderatores*, vestrae pietatis imitatores existant, pacisque rationibus diligenter studeant. Regem autem in sempiternâ custodiâ tenere, certè nec regium est, nec humanum. Bella verò infinita hinc essent expectanda, in quibus illi eorum principum, qui potentiam tuam metuunt, auxilia nunquam deessent. Jam quod nonnullis placet, redemptionis precium ei esse extorquendum, nullo modo probare possum. Quem enim virum statuunt Imperatorem esse oportere? An hominem de emolumento suo callidè & argutè cogirantem, ad quæstum omnia referentem, ut rem suam quo jure, quâve injuriâ augeat? Non decet, non decet imperatoriam majestatem ab amplissimarum rerum cogitatione ad minimarum studium traduci. Non decet benignam Principis naturam sordibus avaritiæ contaminari. Quod autem dictum est *pecuniam nervos belli esse* & idcirco *Cæsari* primum quærendam, id verum non est. Nam si ita esset; & *Darius Alexandrum*, vicisset, & *Græci populum Romanum* superassent. *Solon Atheniensis*, cum ei *Cræsus Lydia* rex ætarium suum & ingentes auri acervos ostenderet, quæreretque quid ei de tantis opibus videretur: Ego te, inquit, non admodum in bello potentem judico. Bellum enim non auro, sed ferro geritur; ac certè qui ferro plus valet, omni hoc auro te gazisque omnibus spoliabit. Ex quibus intelligi potest, belli nervos non pecuniam, sed bonum ac fortem militem

militem esse. Auro enim boni non efficiuntur milites, ac ne parantur quidem; at bonis militibus aurum faciliè acquiritur. Ego igitur, *Cæsar*, non tanti abs te pecuniam fieri oportere existimo, ut eam ad belli onera sustinenda ita quaras avidè: imò eam tali in re contemnendam, & pro nihilo ducendam arbitror. Non sum herclè nescius, quàm sit hæc sententia ab opinione hominum aliena, quàm sit inusitatum pecuniam negligere, quod utile est ejicere, & aspernari. Sed quod est inusitatum, quod singulare, quod egregium, quod admirabile, dignum est imperatore, dignum summo principe, dignum *Cæsare*. Aequum enim est, ut qui reliquos mortales potestatis amplitudine & dignitatis majestate superat, omnibus etiam eximiâ & divinâ virtute antecellat, & proximè ad excellentem *Dei* naturam accedat. Ac certè rationi consentaneum est, præstantem ac regium imperatoris animum ea intelligere & contemplari, quæ alii (tarditate nimirum mentis oppressi) perspicere non possunt. Vides itaque tu *Cæsar* (ut ego mihi persuadeo) ignoscere, injuriarum oblivisci, beneficia largè munificèque conferre, rem tam præclaram & egregiam esse, ut in ipsâ *Dei* naturâ nihil eâ clarius & magnificentius appareat. Quare cùm hanc tantam victoriam cum tam insigni gloria, summâ & singulari *Dei Opt. max.* beneficentiâ sis consecutus; nec tanta felicitas contingere ullo pacto potuerit, nisi cœlestis numini præsentia, cultûque illi *Deo* tuo, tuo, inquam, *Deo* (intel.igo quid loquar) nihil sit

fit
gra
Cæ
qua
Gal
livit
utili
tem
sapi
sim
que
anim

E
stris
stare
liqu
conf
ferre
nita
tudine
Atq
judic
& di
solea
tuo
liari
majo
dam
prim

fit pace & concordia, placabilitate & clementia gratius; nihil quod ipse potius velit, quam ut *tu Caesar*, divinam suam bonitatem imiteris: restitue quoque, confestim & gratis *Gallia suum regem, regi Galliam suam*, facilem te & benignum præbe; obliviscere commodi & emolumenti tui; consule utilitati communi; voluntati divinæ diligenter obtempera; pacem inter omnes *Christianos principes* sapienter constitue: ita te non solum *Christianissimus rex* summā & singulari benevolentia præsequetur, sed omnes etiam *Christiani* libentissimis animis, colent, admirabuntur.

ET SI ingenuè confiteor & agnosco, *illusterrime Imperator*, me non ita vel doctrinā præstare, vel ingenio excellere, ut de quibus *alii* *Non liquere* pronuncient, ea ego intelligere queam, consiliaque abdita & admirabilia in medium asferre me posse confidam: tamen singulari humanitate & prudentia tua fretus, quoniam ita celsitudini tuæ placet, dicam quod sentio liberrimè. Atque haud scio, an magis probari debeam, quod iudicio non sim ab hominum opinione disjuncto & diverso; quodque nova & *novissima* amplecti non soleam, sed eandem viam, quam & *pater & avus tuus* (qui viri & quanti!) à prudentissimis *consiliariis* monstratam sequuti sunt; quæ, inquam, majorum tuorum vestigiis trita est, ingredendam existimem. Nova enim & inusitata consilia primo fortasse aspectu pulchra videntur & salutaria

taria, exitus autem magis ancipites & pernicio-
 sos habent, quàm quæ semper apud omnes mor-
 tales ratio docuit, & usus approbavit. Victoria
 tibi, *Cæsar*, divinâ primùm providentiâ, deinde
 ducum & exercitûs tui virtute parta est amplif-
 sima: sed *omnis victoriæ fructus in eo situs est, si eâ*
benè utaris. Neminem, opinor, fugit, quàm malè
 audierit *Hannibal*, quàm turpem sempiterni de-
 decoris notam contraxerit, qui benè & sapienter
 uti victoriâ nesciret. Ac sanè id multo est turpi-
 us, quàm non vicisse. Benè enim uti victoriâ, cen-
 setur in potestate nostra esse: utrum autem vin-
 cas necne, in fortunæ arbitrio est situm. Cum igitur
 summum dedecus sit, victoriâ non uti benè,
 cavendum est etiam atq; etiam, ne quid hac in
 re facias, cujus te pudeat vel pœniteat. Quo id
gravius est de quo agitur, eo *cautiùs* agendum.
 Quæ semel errata corrigi amplius non possunt,
 de iis diutiùs deliberandum. Regem si semel di-
 miseris, amplius detineri non poterit. Nec verò ei
 mirum videri debet, se tamdiu captivum teneri,
 cum quid de *Cæsare*, si eum captum teneret, sta-
 tuturus esset, ipse sibi conscius sit. *Magnum* fuit
Gallia regem in bello capere; eum vero dimittere
majus est. An ergo in re tanta, tam gravi, quic-
 quam, tam subitò, tam temerè, tam inconsultò
 decernere prudentiæ videbitur? At Rex liberatus
 gratissimum semper in te animum geret. Quid
 ego audio? An quisquam enim mortaliū est,
 qui hoc præstare possit? An quisquam audebit
 obligare

obligare fidem suam hoc factum iri ? Sanè si *Craffi* & *Antonii* omnes hoc suaderent, mihi quidem non persuaderent. At permittit Rex, pollicentur alii. quâ fide ? *Gracâ* planè aut *Punicâ*. Quid enim promittere latis ? Pollicitis dives quilibet esse potest, Ut ait *Poëta* quidam. Velim mihi sponiorem assiduum ac locupletem dari, qui *prædiis* ac *prædiis* satisfecerit. Novi enim depravatam hominum naturam, & corruptos mores: omnes penè ingrati sunt, ac beneficiorum immemores. Quos autem eò redactos fuisse ut beneficio eguerint, pudet: ii se illud accepisse, adeò ægrè ferunt, ut plus in iis odium, ob ejus, in quam ceciderunt, calamitatis memoriam, quàm beneficii ratio possit. An autem *Rex Gallie* in hujusmodi hominibus numerandus sit, facilè est existimare. Mihi verò probabile videtur, illum, qui eo tempore, quo triumphum de *Cæsare* se relaturum sperabat, ejus captivus sit, stomacho & iracundiâ mirificè exardescere. Unde consequens est, ut ego auguror, hujus infamix memoriam ei ob oculos semper futuram. An ergo liberatus de gratia referenda laborabit ? An non potiùs de te superando semper cogitabit ? An non se, non clementiâ & magnitudine animi à te, sed ejus retinendi difficultate dimissum arbitrabitur ? Hoc ferè omnium hominum ingenium est: In *Gallis* si secus habeat, in iis si sit animi æquitas, grata beneficiorum memoria, fides, gravitas, constantia, ego novam rerum humanarum legem ac condi-

tionem exspecto, dicam etiam illud *Poeta. Xanthe*
retro propera, versaq; recurrite lymphe. Bella igitur
 (nisi me omnia fallunt) nascentur periculosa.
 Nam & minor erit tua existimatio, cum plerisque;
 regem à te captivum teneri non potuisse persuasum
 fuerit, & exercitus tuus victoriæ fructu orbatus
 non eandem virtutem, non eosdem animos retinebit.
 Quanam sit *Dei* mens, quod consilium ego sanè ignoro;
 nec alios scire existimo: non enim credo quendam
 mortalem ei à consiliis esse. Sed si aliquid conjecturâ
 assequi possum, equidem, ut *Deum* egregiè tibi favere
 arbitror: ita tot ejus beneficia in te redundare, ut ea tu
 profundas temerè, non existimo. Ac facilè mihi persuadeo
 hanc tam singularem tibi divinitus oblatam esse
 occasionem, ut quemadmodum *honore & juris titulo*
 omnibus præstas: ita omnes *reipsâ & potentiâ* superes.
 Qui enim putant multorum principum scedere
Turcas subigi posse, longè profectò errant & falluntur.
 Quod enim ex multorum arbitrio pendet,
 exitum felicem non habet. Ad unum, qui, quid
 agendum sit, cæteris præscribat, rerum summa
 deferenda est. *Ὁὐκ ἀγαθὸν πολλοῖσι
 κυβερνῆσαι, εἰς ἓν ἅπαντες ἔστω, ὅς τις βασιλεύς.*
*Non bonum est multorum dominatus, unus esto Dominus
 unus Rex.* Ut olim pueri ex sapientissimo *Poeta*
 didicimus. Hanc ob causam tibi à *Deo opt. max.*
 hanc victoriam concessam esse, & ad *Monarchiam*
 totius *Europa* viam aperiri credo, ut pestiferum
 illud *Monstrum, Turca*, omnesq; *Christia-*

ni nominis hostes de omni statu disturbentur
 tuumque tandem imperium iisdem, quibus orbis
 terrarum, finibus ac regionibus terminetur. Beni-
 gnitate verò & clementiâ tunc uti tutò poteris
 cum omnis te necessario agnoscent *Dominum*,
 cum omnia in tua manu erunt. Nec sanè alia le-
 nitas ac mansuetudo in *Jul:* illo *Cesare*, aut in
Alexandro magno exstitit. Est certè *clemens*, qui
 id tali in re facit, cujus pauca sunt exempla: sed
 fortasse *imprudens* est, qui id facit, cujus nullum
 exstat exemplum. Ea igitur mea sententia est, ut
 existimem, in re tam gravi, sine longissima con-
 sultatione & mentis agitatione propè infinita,
 nihil esse decernendum; Regem firmissimâ cu-
 stodiâ tenendum; fructum ex hac victoriâ quàm
 possit maximum percipiendum; considerandum
 etiâ atq; etiam, ne hac in re animis virilibus,
 pueri libus consiliis usi videamur:

FINIS.

**A Catalogue of Books Printed for, & to be sold
by Joseph Godwin at his Shop neere
the New Schooles.**

Helvici Chronol. in Folio.

Scheibleri Top. in 8°

*Silmeri Musa Sacra, seu Jonas, Jeremie Threni,
& Daniel Græco redditi carmine* in 8°

The Unfortunate Politicke, first writ in French &
translated into English by a Person of Ho-
nour in 8°.

Fides Apostolica, or a discourse asserting the re-
ceived Authors and Authority of the A-
stles Creed together with the grounds
and ends of the composing thereof by
the Apostles, the sufficiency thereof for
the Rule of Faith, and with a double Appen-
dix. 1. touching the *Athanasian*, 2. the *Nicene
Creed* By George Ashwell B.D.

Voss. Rhetor. in 12°.

---

fold

reni,

h &
Ho-

re-
A-
nds
by
for
en-
ene